

ΓΛΩΣΣΑ

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Διαδραστικό Βοήθημα

Θεωρία - VideoΜαθήματα - Ασκήσεις

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ενότητα 1 - Πάλι μαζί!

Ενότητα 2 - Στο σπίτι και στη γειτονιά

Ενότητα 3 - Στη γη και στη θάλασσα

Ενότητα 4 - Ο κόσμος γύρω μας

Ενότητα 6 - Η γραμματική μου

Ενότητα 7 - Πολιτείες ντυμένες στα λευκά

Ενότητα 8 - Ιστορίες του χειμώνα

Ενότητα 9 - Έλα στην παρέα μας!

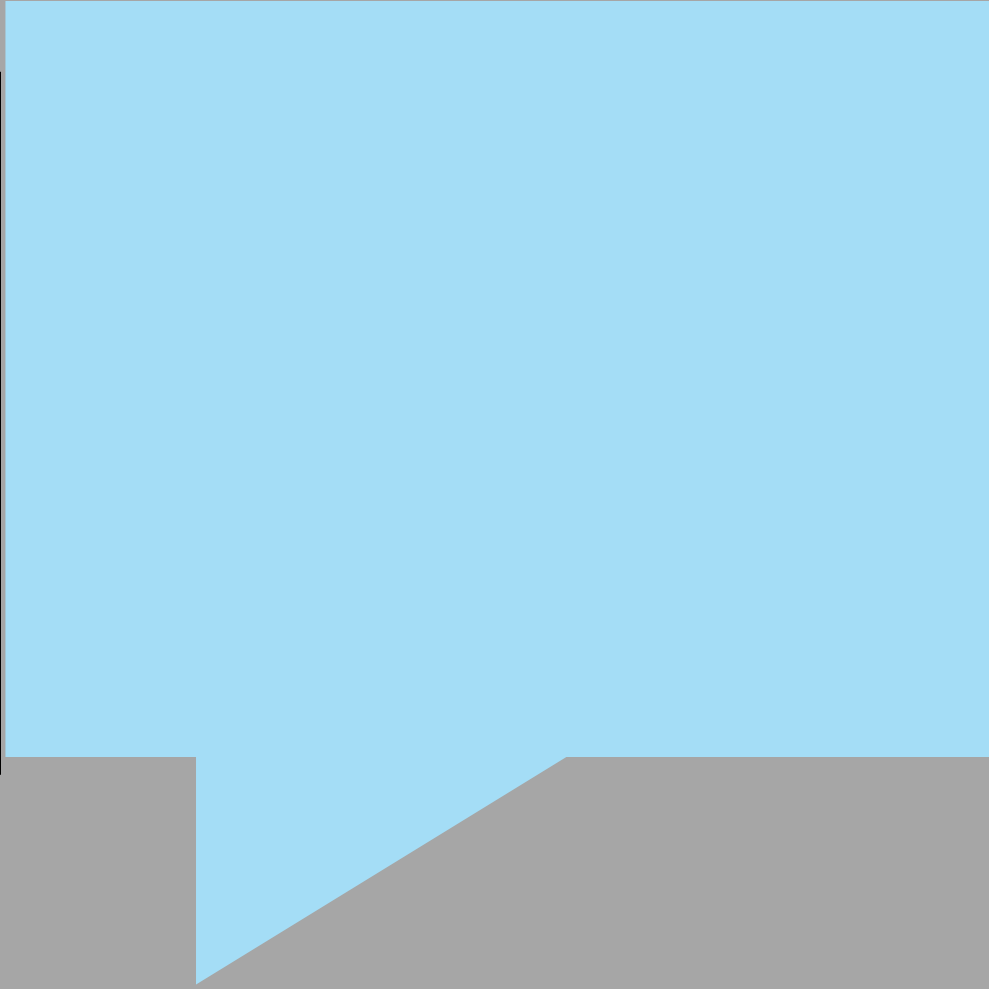
Ενότητα 10 - Άνθρωποι και μηχανές

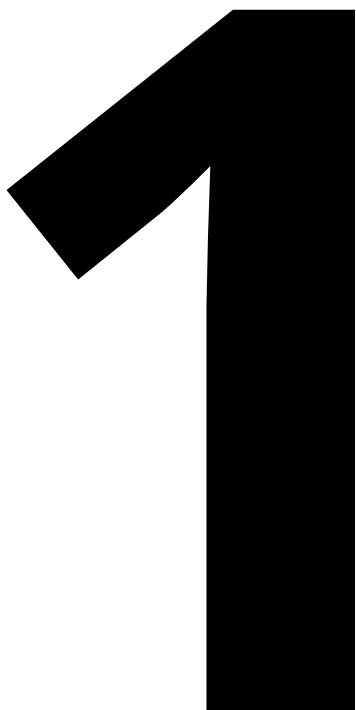
Ενότητα 11 - Γιορτάζω και θυμάμαι

Ενότητα 12 - Η γραμματική μου

Ενότητα 15 - Του κόσμου το ψωμί

Ενότητα 16 - Όλοι μια αγκαλιά

Ενότητα 1η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Τα σημεία στίξης:
Η τελεία (.)
και το ερωτηματικό (;)

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα σημεία στίξης είναι **σύμβολα** που χρησιμοποιούμε στον **γραφτό λόγο**. Με τη βοήθειά τους μπορούμε να **διαβάσουμε** σωστά ένα **κείμενο**, ώστε να **καταλάβουμε** το περιεχόμενό του.

Τα σημεία στίξης είναι:

η τελεία .	τα αποσιωπητικά ...
η άνω τελεία ´	το ενωτικό -
η διπλή τελεία ή άνω και κάτω τελεία :	η παύλα -
το ερωτηματικό ;	η διπλή παύλα - -
το κόμμα ,	οι παρενθέσεις ()
το θαυμαστικό !	τα εισαγωγικά « »

Η τελεία (.)

Χρησιμοποιείται στη **Γλώσσα**:

- ✓ στο τέλος μιας πρότασης, όταν ολοκληρώνεται το νόημά της. Στην ανάγνωση, κάνουμε μια παύση πριν προχωρήσουμε στην επόμενη πρόταση.
- ✓ σε συντομογραφίες. (παραδείγματος χάρη → π.χ.)

και στα **Μαθηματικά**:

- ✓ όταν γράφουμε την ώρα. (12.30)
- ✓ για να χωρίσουμε ψηφία αριθμών μεγαλύτερων του 1.000.

Το ερωτηματικό (;)

Τοποθετείται πάντα στο τέλος μιας ευθείας ερώτησης. Μετά από το ερωτηματικό, ξεκινάμε με κεφαλαίο γράμμα, εάν έχει ολοκληρωθεί το νόημα της πρότασης.

π.χ. Τι ώρα έχουμε μάθημα αύριο;

Εάν το νόημα της πρότασης δεν έχει ολοκληρωθεί, ξεκινάμε την επόμενη με μικρό.

π.χ. Ποιος θέλει να φάει παγωτό; ρώτησε η μαμά.

Στην ανάγνωση, ανεβάζουμε λίγο τον τόνο της φωνής μας, όπως όταν ρωτάμε κάτι προφορικά.

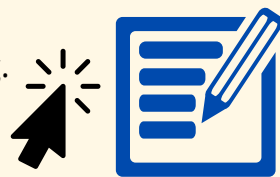
Ενότητα 1η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Κανόνες τονισμού

””

- ✓ Ο **τόνος** (') είναι ένα σημάδι που χρησιμοποιούμε στις λέξεις, ώστε να γνωρίζουμε ποια **συλλαβή προφέρεται πιο δυνατά** από τις άλλες.
- ✓ Τονίζονται μόνο τα **φωνήεντα** και όχι τα σύμφωνα.
- ✓ Όταν τονίζεται το **αρχικό γράμμα** της λέξης και γράφεται με **κεφαλαίο**, ο τόνος μπαίνει στα αριστερά του γράμματος. **π.χ.** Άννα, Έπειτα.
- ✓ **Τόνο** μπορούν να πάρουν όλες οι λέξεις που έχουν **περισσότερες από μία συλλαβές**. **π.χ.** καρότο, φακός, ένας.
- ✓ Οι λέξεις που έχουν **παραπάνω από μία συλλαβές**, αλλά προφέρονται σαν **μονοσύλλαβες δεν τονίζονται**. **π.χ.** γιος, ποιος, πια.
- ✓ Όταν οι λέξεις γράφονται μόνο με **κεφαλαία** γράμματα, δεν τονίζονται. **π.χ.** ΑΘΛΗΤΗΣ, ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ.
- ✓ Στα **δίψηφα φωνήεντα** (αι, ει, οι, ου) ή στους συνδυασμούς **αυ** και **ευ**, ο τόνος μπαίνει πάνω από το **δεύτερο φωνήεν**. **π.χ.** παίζω, ναύτης.
- ✓ Στους **διφθόγγους**, τονίζεται το **πρώτο** φωνήεν. **π.χ.** κομπολόι, γάιδaros.
- ✓ Οι **μονοσύλλαβες** λέξεις δεν **τονίζονται**. **π.χ.** χθες, σαν, τι, φως.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ

ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Οι λέξεις **πώς** και **πού** τονίζονται:
 - όταν **ρωτάμε** για τον **τρόπο** ή τον **τόπο** που γίνεται κάτι.

π.χ. Πώς θα γυρίσουμε σπίτι απόψε; // **π.χ.** Δεν ξέρω πώς να μαγειρέψω αυτό το φαγητό.

π.χ. Πού έβαλες τα κλειδιά μου; // **π.χ.** Αναρωτιέμαι πού να πήγε η γάτα μου.

- στις εκφράσεις «πώς και πώς», «πού και πού».

π.χ. Περιμένω πώς και πώς τις διακοπές των Χριστουγέννων.

π.χ. Μου αρέσει να πηγαίνω εκδρομές πού και πού.

➔ Το **ή** τονίζεται, όταν το χρησιμοποιούμε για να **ξεχωρίσουμε** κάτι ή για να **διαλέξουμε** κάτι (**διαζευκτικό**).

π.χ. Θέλεις να φάμε πίτσα **ή** σουβλάκι;

π.χ. Προτιμώ το κόκκινο **ή** το μπλε χρώμα.

✓ Οι πολυσύλλαβες λέξεις μπορούν να τονιστούν μέχρι την προπαραλήγουσα.

π.χ. απάντηση, κινηματογράφος.

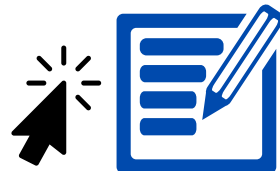
✓ Μια λέξη μπορεί να παίρνει δύο τόνους, εάν συνοδεύεται από τον αδύνατο τύπο της κτητικής αντωνυμίας.

π.χ. Ο δάσκαλός μου είναι πολύ ευγενικός.

Οι πτώσεις: Η ονομαστική πτώση

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

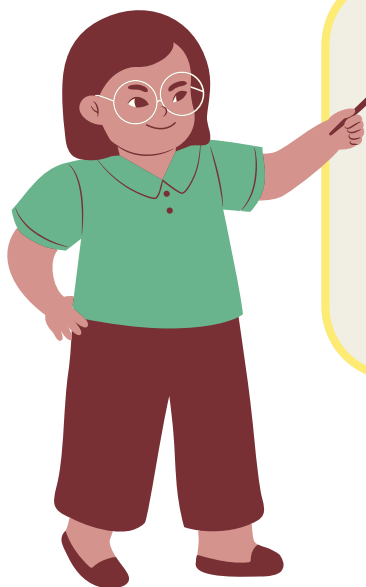

Πτώσεις είναι οι **διαφορετικοί τύποι** που σχηματίζει ένα **κλιτό μέρος του λόγου**, ανάλογα με τον τρόπο που το χρησιμοποιούμε.

Οι πτώσεις είναι **τέσσερις**:

1. η ονομαστική
2. η γενική
3. η αιτιατική
4. η κλητική.

Οι πτώσεις χρησιμοποιούνται και στους **δύο αριθμούς** (ενικός, πληθυντικός).

Τα ουσιαστικά που βρίσκονται στην **ονομαστική πτώση** απαντούν στην ερώτηση «**Ποιος**;».

π.χ. Ποιος έρχεται; Ο μπαμπάς.

π.χ. Ποια πεινάει; Η Κατερίνα.

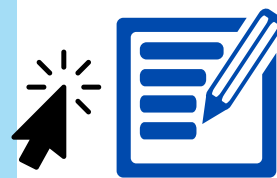
π.χ. Ποιοι θέλουν να πάμε εκδρομή; Οι μαθητές.

Ενότητα 1η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Η δομή της πρότασης:
Η απλή πρόταση

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Πρόταση ονομάζουμε ένα σύνολο λέξεων που έχει ένα ολοκληρωμένο νόημα. Μία απλή πρόταση αποτελείται από το **ρήμα**, το **υποκείμενο** και το **αντικείμενο**. Στα Νέα Ελληνικά τοποθετούμε τις λέξεις με την εξής σειρά:

Υποκείμενο:	Η Νίκη
Ρήμα:	παίζει
Αντικείμενο:	τένις.

Το Υποκείμενο:

Απαντά πάντα στην ερώτηση «**Ποιος**;». Είναι το **πρόσωπο**, το **ζώο** ή το **πράγμα** που:

✓ **κάνει** κάτι.

π.χ. Η γάτα **ταΐζει** τα μωρά της. (ποιος;) Η γάτα.

✓ **παθαίνει** κάτι.

π.χ. Ο Ξενοφών **χτύπησε** παίζοντας μπάλα. (ποιος;) Ο Ξενοφών.

✓ **βρίσκεται σε μία κατάσταση**.

π.χ. Το **δαχτυλίδι βρέθηκε**. (ποιος;) Το δαχτυλίδι.

Το **υποκείμενο** βρίσκεται πάντα σε πτώση **ονομαστική**.

Το ρήμα:

Απαντά στην ερώτηση «**Τι κάνει;**». Πάντα συμφωνεί με το υποκείμενο σε αριθμό και πρόσωπο, ενώ μας πληροφορεί:

✓ τι **κάνει** το υποκείμενο.

π.χ. Η Νίκη **φτιάχνει** ένα παζλ. (τι κάνει η Νίκη;) Φτιάχνει.

✓ τι **παθαίνει** το υποκείμενο.

π.χ. Η φωτιά σβήστηκε από τους πυροσβέστες. (τι έκανε η φωτιά;) Σβήστηκε.

✓ σε **ποια κατάσταση** βρίσκεται το υποκείμενο.

π.χ. Το μωρό δεν κοιμάται τα βράδια. (τι κάνει το μωρό;) Δεν κοιμάται.

Το αντικείμενο:

- Απαντά στην ερώτηση «**Τι;**».
- Είναι η λέξη που φανερώνει **που πηγαίνει η ενέργεια** που κάνει το υποκείμενο.

π.χ. Η γιαγιά πλάθει κουλουράκια. (Τι πλάθει η γιαγιά;) Κουλουράκια.

π.χ. Ο Γιάννης βλέπει ταινία. (Τι βλέπει ο Γιάννης;) Ταινία.

- Το **αντικείμενο** βρίσκεται κυρίως σε πτώση **αιτιατική**.

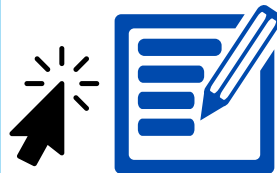

Ενότητα 1η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Το άρθρο

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα άρθρα είναι μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες λέξεις που τις χρησιμοποιούμε μπροστά από ουσιαστικά, επίθετα, κλιτές μετοχές ή κάποιες αντωνυμίες.

Με τα άρθρα ξεχωρίζουμε τα γένη των λέξεων (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο), τον αριθμό (ενικό, πληθυντικό) και την πτώση (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική).

Έτσι, λέμε ότι συμφωνούν με την λέξη που προσδιορίζουν σε γένος, αριθμό και πτώση.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Τα άρθρα δεν έχουν κλητική.

Τα άρθρα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, ανάλογα με αυτό που προσδιορίζουν:

1. Οριστικό Άρθρο (ο, η, το), όταν μιλάμε για κάτι **συγκεκριμένο** ή **γνωστό**.

π.χ. Το καράβι που πηγαίνει Μύλο, αναχωρεί σε δέκα λεπτά.

2. Αόριστο Άρθρο (ένας, μια, ένα), όταν μιλάμε για κάτι που **δεν είναι συγκεκριμένο** ή **δεν είναι γνωστό** από πριν.

π.χ. Ένα καράβι έφτασε στο λιμάνι το απόγευμα.

Οριστικό Άρθρο

Ενικός Αριθμός				Πληθυντικός Αριθμός		
Ονομαστική	ο	η	το	οι	οι	τα
Γενική	του	της	του	των	των	των
Αιτιατική	τον	τη(ν)	το	τους	τις	τα

Αόριστο Άρθρο

Ενικός Αριθμός

Ονομαστική	ένας	μία	ένας
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	έναν	μία(ν)	ένα

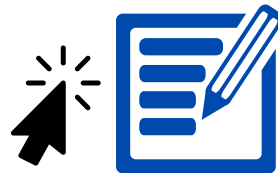

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- 1) Το αόριστο άρθρο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.
- 2) Το θηλυκό αόριστο άρθρο (μία) **δεν** τονίζεται. Έτσι, ξεχωρίζει από το αριθμητικό επίθετο (μία).
π.χ. **Μία** κοπέλα μπήκε στο μαγαζί και αγόρασε **μία** σοκολάτα.
- 3) Το θηλυκό άρθρο «της» το συναντάμε στη **γενική ενικού**, ενώ το άρθρο «τις» στην **αιτιατική πληθυντικού**.
π.χ. της θάλασσας. // π.χ. τις θάλασσες

Το ουσιαστικό

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα **ουσιαστικά** είναι λέξεις που φανερώνουν πρόσωπο, ζώο, φυτό, πράγμα, ιδιότητα ή κατάσταση. Ανήκουν στα **κλιτά** μέρη του λόγου, αφού έχουν **αριθμό** (ενικός, πληθυντικός), **γένος** (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο) και **πτώσεις** (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική). Χωρίζονται σε **δύο κατηγορίες**:

1. Κύρια ουσιαστικά:

Είναι τα ονόματα **προσώπων, χωρών, πόλεων, ποταμών, βουνών, μηνών, νησιών, ημερών, εορτών, τίτλοι έργων, εθνικά ονόματα, τιμητικοί τίτλοι**. Τα κύρια ονόματα γράφονται πάντα με **κεφαλαίο γράμμα**. (π.χ. Γιώργος, Ελένη, Ισπανία, Αθήνα, Αχελώος, Όλυμπος, Σεπτέμβριος).

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Οι εποχές δεν ανήκουν στα κύρια ονόματα. (άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο, χειμώνας)
- Τα περισσότερα κύρια ονόματα δεν έχουν πληθυντικό αριθμό. (π.χ. ο Έλληνας → οι Έλληνες, αλλά: η Ελλάδα → οι Ελλάδες)

2. Κοινά ουσιαστικά:

Είναι τα ονόματα που δεν ανήκουν στα κύρια και αναφέρονται σε **όλα** τα **πρόσωπα**, τα **ζώα** ή τα **αντικείμενα** ίδιου είδους. Μπορεί να σημαίνουν **ενέργεια**, **ιδιότητα** ή **κατάσταση**. Χωρίζονται σε:

- ✓ **συγκεκριμένα.** (π.χ. μολύβι, σκύλος, τριαντάφυλλο, ζωγράφος)
- ✓ **αφηρημένα.** (π.χ. ύπνος, ελευθερία, ασφάλεια, χαρά)
- ✓ **περιληπτικά.** (π.χ. οικογένεια, λαός, κοπάδι, στρατός)

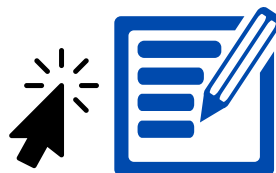

Ενότητα 1η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Οι ερωτηματικές λέξεις

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ερωτηματικές λέξεις είναι εκείνες που χρησιμοποιούμε για να κάνουμε μία **ερώτηση**. Τις βρίσκουμε στην **αρχή** μιας **πρότασης**, ενώ στο **τέλος** βάζουμε **ερωτηματικό**. Ανάλογα με το τι θέλουμε να ρωτήσουμε/ μάθουμε, χρησιμοποιούμε την κατάλληλη ερωτηματική λέξη.

ταυτότητα/ πρόσωπο/ αντικείμενο	ποιος / ποια / ποιο;
ποσό	πόσος / πόση / πόσο;
τρόπο	πώς;
τόπο	πού;
χρόνο	πότε;
αιτία	γιατί;
γενική απορία/ αντικείμενο, κατάσταση	τι;

Η αλφαβητική σειρά

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Αλφαβητική σειρά είναι ο τρόπος που τοποθετούμε τις λέξεις ακολουθώντας τη σειρά των **γραμμάτων της αλφαβήτας**.

Όταν μας ζητούν να βάλουμε τις λέξεις σε αλφαβητική σειρά:

- ✓ Ξεκινάμε να τις ταξινομούμε κοιτάζοντας το πρώτο γράμμα.
- ✓ Αν υπάρχουν περισσότερες από μία λέξεις που ξεκινούν με το ίδιο γράμμα, πηγαίνουμε το δεύτερο.
- ✓ Επαναλαμβάνουμε τη διαδικασία για όσα γράμματα χρειαστεί.

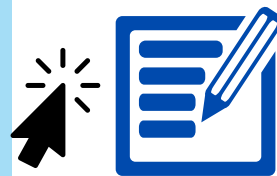
π.χ. μπουκάλι, γόμα, ελατήριο, άγαλμα, γάτα, αγάπη → άγαλμα, αγάπη, γάτα, γόμα, ελατήριο, μπουκάλι.

Ενότητα 1η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Οι οικογένειες λέξεων

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι **οικογένειες λέξεων** φτιάχνονται από λέξεις **παράγωγες** και **σύνθετες** που προέρχονται από την **ίδια λέξη**. Οι λέξεις αυτές ονομάζονται **συγγενικές λέξεις**.

Οικογένεια Λέξεων

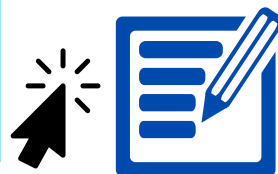
π.χ. βιβλίο

Παράγωγες λέξεις		Σύνθετες λέξεις
βιβλικός	→	βιβλιοπωλείο
βιβλιαράκι	→	βιβλιοθήκη
βιβλιάριο	→	βιβλιοδεσία

Η παράγραφος

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

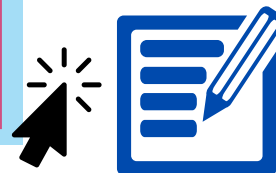

- **Παράγραφος** είναι ένα **σύνολο προτάσεων** που όλες μαζί έχουν ένα **ολοκληρωμένο** και **ενιαίο νόημα**.
- **Αλλάζουμε παράγραφο** κάθε φορά που ολοκληρώνεται το νόημα, δηλαδή γράφουμε για κάτι **διαφορετικό** ή **καινούριο**.
- Στην **αρχή** της παραγράφου αφήνουμε ένα **μικρό κενό**, πριν ξεκινήσουμε. Στο τετράδιό μας, χρησιμοποιούμε το δαχτυλάκι μας για να μετρήσουμε αυτό το κενό.
- Κάθε παράγραφος ξεκινά με **κεφαλαίο** γράμμα.

Τα σχήματα λόγου: Η παρομοίωση

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

- ✓ **Παρομοίωση** έχουμε όταν λέμε ότι **κάτι** είναι **όμοιο** με κάτι **άλλο**.
- ✓ Σε μια παρομοίωση χρησιμοποιούμε τις λέξεις ή τις εκφράσεις: **σαν, όπως, λες και, μοιάζει με, όμοια με**.
- ✓ Τις παρομοιώσεις τις χρησιμοποιούμε για να **περιγράψουμε** κάτι συγκρίνοντάς το με κάτι άλλο που είναι **γνωστό** για το συγκεκριμένο **χαρακτηριστικό**.

π.χ. Είναι ελαφρύς **σαν πούπουλο**.

π.χ. Τρέχει τόσο γρήγορα, **όπως ο άνεμος**.

π.χ. Έγινε κόκκινος **λες και είναι παντζάρι**.

π.χ. Στην όψη **μοιάζει με γίγαντα**.

π.χ. Η Κατερίνα τραγουδάει **όμοια με αηδόνι**.

2

2

Ενότητα 2η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Τα κύρια ονόματα

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Κύρια ονόματα είναι **ουσιαστικά** που αναφέρονται σε ένα **συγκεκριμένο** πρόσωπο, ζώο ή πράγμα.

Τα κύρια ονόματα γράφονται πάντα με **κεφαλαίο** γράμμα.

well
done!

Στα κύρια ονόματα περιλαμβάνονται:

- τα ονόματα **προσώπων**. π.χ. Νίκη, Ξενοφών, Γρηγορίου, Βενιζέλου.
- τα ονόματα **χωρών**. π.χ. Ελλάδα, Ιταλία, Μεγάλη Βρετανία, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.
- τα **εθνικά ονόματα**. π.χ. Έλληνας, Αθηναίος, Μανιάτης, Κρητικός.
- τα ονόματα **περιοχών, νομών και περιφερειών**. π.χ. Μάνη, Αττική, Μακεδονία, Έβρος.
- τα ονόματα **πόλεων, κωμοπόλεων, χωριών, νησιών και δρόμων**. π.χ. Αθήνα, Αμφιλοχία, Καρδαμύλη, Κέρκυρα, Λεωφόρος Ποσειδώνος.
- τα ονόματα **θαλασσών, ποταμών, βουνών, λιμνών**. π.χ. Αιγαίο, Πηνειός, Πάρνηθα, Τριχωνίδα.
- τα ονόματα **μηνών και ημερών**. π.χ. Σεπτέμβριος, Ιούνιος, Παρασκευή, Δευτέρα.
- τα ονόματα **εορτών και αγίων**. π.χ. Χριστούγεννα, Πάσχα, Παναγία, Χριστός, Μεγαλόχαρη.
- οι **τιμητικοί τίτλοι**. π.χ. Μεγαλειότατος, Πατριάρχης, Υποστράτηγος.
- οι **τίτλοι** και τα **ονόματα έργων ή μνημείων**. π.χ. Παρθενώνας, Αγία Σοφία, Γκουέρνικα, Φρουτοπία, Η Αλίκη Στη Χώρα Των Θαυμάτων.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Οι εποχές **δεν ανήκουν** στα κύρια ονόματα. (άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο, χειμώνας)
- Τα περισσότερα κύρια ονόματα δεν έχουν πληθυντικό αριθμό. (π.χ. ο Έλληνας → οι Έλληνες, αλλά: η Ελλάδα → οι Ελλάδες)

Οι πτώσεις: Η γενική πτώση

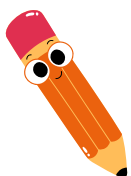

Πτώσεις είναι οι **διαφορετικοί τύποι** που σχηματίζει ένα **κλιτό μέρος του λόγου**, ανάλογα με τον τρόπο που το χρησιμοποιούμε. Οι πτώσεις είναι **τέσσερεις**:

1. η ονομαστική
2. η γενική
3. η αιτιατική
4. η κλητική.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Οι πτώσεις χρησιμοποιούνται και στους **δύο αριθμούς** (ενικός, πληθυντικός)

Τα ουσιαστικά που βρίσκονται στη **γενική πτώση** απαντούν στην ερώτηση «**Ποιανού;**» ή «**Τίνος;**». Δηλαδή, σε ποιον ανήκει κάτι.

π.χ. Το Σάββατο είναι τα γενέθλια της Νίκης. (Ποιανής;) Της Νίκης.

π.χ. Το χρώμα του αυτοκινήτου είναι λευκό. (Ποιανού;) Του αυτοκινήτου.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Η **γενική** του **πληθυντικού** αριθμού όλων των ουσιαστικών (αρσενικών, θηλυκών, ουδέτερων) έχει **κατάληξη -ων**.

π.χ. ο άνθρωπος → των ανθρώπων. // **π.χ.** η θάλασσα → των θαλασσών. //

π.χ. το παιδί → των παιδιών

Ενότητα 2η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Το επίθετο

”

Τα **επίθετα** συνοδεύουν **ουσιαστικά** και μας δίνουν επιπλέον **πληροφορίες** για αυτά. Δηλαδή, τα **περιγράφουν**. Τα επίθετα **συμφωνούν** με τα ουσιαστικά που συνοδεύουν σε **γένος** (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο), **πτώσει** (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική) και **αριθμό** (ενικός, πληθυντικός).

Τα επίθετα προσδιορίζουν:

- χρώμα. π.χ. Το λεμόνι είναι κίτρινο.
- μέγεθος. π.χ. Το δωμάτιό μου είναι μεγάλο.
- βάρος. π.χ. Η τσάντα του σχολείου είναι βαριά.
- σχήμα. π.χ. Το ρολόι είναι κυκλικό.
- υλικό. π.χ. Το θρανίο είναι ξύλινο.
- αίσθηση. π.χ. Το πάπλωμα είναι μαλακό.
- ιδιότητα. π.χ. Η Νίκη είναι ευγενική.
- αξία. π.χ. Αυτό το αυτοκίνητο είναι ακριβό.
- κατάσταση. π.χ. Το λιοντάρι είναι άγριο.

ΠΡΟΣΟΧΗ

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ικος**, **-ιμος** και **-ινος** γράφονται με **-ι-** εκτός από:

- δανεικός, θηλυκός.
- διάσημος, περίφημος, έρημος, άσχημος, πρόθυμος, επώνυμος, εύθυμος, έτοιμος.
- φωτεινός, σκοτεινός, ορεινός, υγιεινός, φτηνός, υπεύθυνος, ανεύθυνος, ταπεινός, επικίνδυνος.

Ενότητα 2η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Οι βαθμοί των επιθέτων: Ο Συγκριτικός Βαθμός

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα **επίθετα** έχουν **τρεις βαθμούς**:

1. **Θετικός** Βαθμός.
2. **Συγκριτικός** Βαθμός.
3. **Υπερθετικός** Βαθμός

Τον **συγκριτικό** βαθμό χρησιμοποιούμε, όταν θέλουμε να **συγκρίνουμε** κάτι ή κάποιον με έναν άλλον.

Ο συγκριτικός βαθμός σχηματίζεται με δύο τρόπους:

1. Από το επίθετο αφαιρούμε την κατάληξη που έχει στον θετικό βαθμό και, στη θέση της, βάζουμε τις καταλήξεις:

- **-ότερος, -ότερη, -ότερο.**

π.χ. όμορφος → ομορφότερος, ομορφότερη, ομορφότερο.
Η Μύλος είναι ομορφότερο νησί από την Κω.

- **-ύτερος, -ύτερη, -ύτερο.**

π.χ. βαθύς → βαθύτερος, βαθύτερη, βαθύτερο.
Η θάλασσα είναι βαθύτερη σε αυτό το σημείο από εκείνο.

- **-έστερος, -εστερη, -εστερο.**

π.χ. δημοφιλής → δημοφιλέστερος, δημοφιλέστερη, δημοφιλέστερο.
Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι δημοφιλέστερο από την πίτσα.

2. Κρατάμε το επίθετο στον θετικό βαθμό και πριν από αυτό βάζουμε το επίρρημα «**πιο**».

π.χ. όμορφος → πιο όμορφος.

Η Μύλος είναι πιο όμορφο νησί από την Κω.

π.χ. βαθύς → πιο βαθύς.

Η θάλασσα πιο βαθιά σε αυτό το σημείο από εκείνο.

π.χ. δημοφιλής → πιο δημοφιλής.

Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι πιο δημοφιλές από την πίτσα.

Ενότητα 2η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

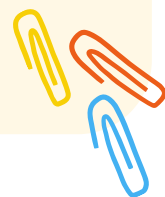

Οι χρόνοι του ρήματος: Ο ενεστώτας

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι **χρόνοι του ρήματος** μας δείχνουν αν μια πράξη έγινε στο **παρόν** (παροντικοί χρόνοι), στο **παρελθόν** (παρελθοντικοί χρόνοι) ή στο **μέλλον** (μελλοντικοί χρόνοι).

Ο **ενεστώτας** είναι ο χρόνος που δηλώνει ότι μία πράξη γίνεται στο **παρόν** και, συγκεκριμένα, **τώρα**.

Η πράξη αυτή μπορεί να φανερώνει ότι κάποιος κάνει κάτι (**ενεργητική φωνή**) ή ότι κάποιος παθαίνει κάτι (**παθητική φωνή**).

Για το α' ενικό πρόσωπο («εγώ»), στην **ενεργητική φωνή** η κατάληξη είναι **-ω** και στην **παθητική φωνή**, η κατάληξη είναι **-μαι**.

	Ενεργητική Φωνή	Παθητική Φωνή
Ενικός Αριθμός		
εγώ	γράφω	γράφομαι
εσύ	γράφεις	γράφεσαι
αυτός/ αυτή/ αυτό	γράφει	γράφεται
Πληθυντικός Αριθμός		
εμείς	γράφουμε	γραφόμαστε
εσείς	γράφετε	γράφεστε
αυτοί/ αυτές/ αυτά	γράφουν	γράφονται

π.χ. Ο μαθητής γράφει διαγώνισμα.

π.χ. Τα διαγωνίσματα γράφονται από τους μαθητές.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Πότε γράφω «-με» και «-μαι»

Το «-με» χρησιμοποιείται στην **ενεργητική φωνή**, στο α' πληθυντικό πρόσωπο («εμείς»).

Το «-μαι» χρησιμοποιείται στην **παθητική φωνή**, στο α' ενικό πρόσωπο («εγώ»).

π.χ. Εμείς γράφουμε διαγώνισμα.

π.χ. Εγώ γράφομαι στο σχολείο.

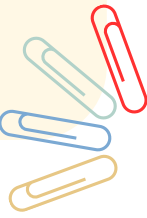

Πότε γράφω «-τε» και «-ται»

Το «-τε» χρησιμοποιείται στην **ενεργητική φωνή**, στο β' πληθυντικό πρόσωπο (**«εσείς»**). Το «-ται» χρησιμοποιείται στην **παθητική φωνή**, στο γ' ενικό πρόσωπο (**«αυτός»**).

π.χ. Εσείς γράφετε μια έκθεση.

π.χ. Η έκθεση γράφεται στο τετράδιο «Ελληνικών».

ΘΥΜΑΜΑΙ!

Στο «**εμείς**» και στο «**εσείς**» πάντα **έψιλον** (-ε) θα βρεις!

Ενότητα 2η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Τα βοηθητικά ρήματα «είμαι» και «έχω»

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα ρήματα «είμαι» και «έχω» λέγονται **βοηθητικά** γιατί τα χρησιμοποιούμε **μαζί με άλλα ρήματα**, για να σχηματίσουμε κάποιους χρόνους.

π.χ. Έχω γράψει. (Παρακείμενος ενεργητικής φωνής)

π.χ. Είμαι γραμμένος. (Παρακείμενος παθητικής φωνής)

Το «είμαι» στον Ενεστώτα.

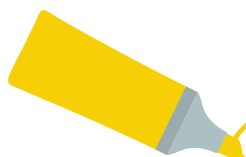
εγώ	είμαι
εσύ	είσαι
αυτός/ αυτή/ αυτό	είναι
εμείς	είμαστε
εσείς	είστε
αυτοί/ αυτές/ αυτά	είναι

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Στο γ' ενικό (**«αυτός»**) και στο γ' πληθυντικό (**«αυτοί»**) πρόσωπο χρησιμοποιούμε τον ίδιο τύπο: **«είναι»**.
- Το β' πληθυντικό πρόσωπο (**«εσείς»**) σχηματίζει τον τύπο **«είστε»** και όχι «είσαστε».

Το «έχω» στον Ενεστώτα.

εγώ	έχω
εσύ	έχεις
αυτός/ αυτή/ αυτό	έχει
εμείς	έχουμε
εσείς	έχετε
αυτοί/ αυτές/ αυτά	έχουν

Το ρήμα **«έχω»** στον ενεστώτα μάς βοηθά να φτιάξουμε τον **παρακείμενο** (έχω γράψει), στον **παρατατικό** τον **υπερσυντέλικο** (είχα γράψει) και στον **μέλλοντα** τον **συντελεσμένο μέλλοντα** (θα έχω γράψει).

Ενότητα 2η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Ο συλλαβισμός

”

Οι λέξεις χωρίζονται σε **φωνούλες** που λέγονται **συλλαβές**. Όταν **χωρίζουμε** τις λέξεις σε συλλαβές, κάνουμε **συλλαβισμό**.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

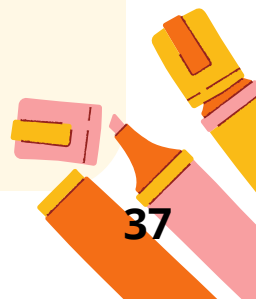
Ανάλογα με τον **αριθμό συλλαβών** που έχει μια **λέξη**, ονομάζεται:

- ✓ **μονοσύλλαβη.** (μια συλλαβή) π.χ. χθες.
- ✓ **δισύλλαβη.** (δυο συλλαβές) π.χ. δρόμος.
- ✓ **τρिसύλλαβη.** (τρεις συλλαβές) π.χ. άνθρωπος.
- ✓ **πολυσύλλαβη.** (περισσότερες από τρεις συλλαβές) π.χ. παράθυρο.

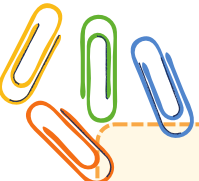
Κάθε συλλαβή από τις **τρεις τελευταίες συλλαβές** μιας λέξης έχει τη δική της **ονομασία**. Ξεκινώντας από το τέλος της λέξης έχουμε:

1. τη **λήγουσα**.
2. την **παραλήγουσα**.
3. την **προπαραλήγουσα**.

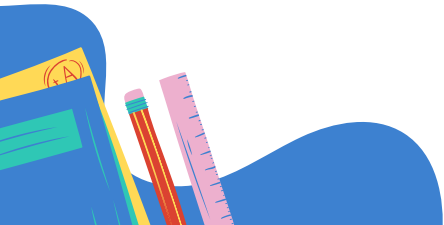

	προπαραλήγουσα	παραλήγουσα	λήγουσα
πα	ρά	θυ	ρο

Κανόνες συλλαβισμού:

- Το **σύμφωνο** που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα συλλαβίζεται με το δεύτερο φωνήεν.
π.χ. έ-λα. // π.χ. θή-κη.
- Τα **δίψηφα** φωνήεντα, οι δίφθογγοι και οι συνδυασμοί **αυ** και **ευ** δεν χωρίζονται.
π.χ. αί-θου-σα. // π.χ. κο-ρόι-δο. // π.χ. ευ-κο-λί-α.
- Όταν υπάρχουν σε μια λέξη **δύο ή παραπάνω σύμφωνα**, συλλαβίζονται όλα μαζί με το δεύτερο φωνήεν μόνο εάν αρχίζει ελληνική λέξη με τουλάχιστον τα δύο πρώτα από αυτά. Διαφορετικά, χωρίζονται.
π.χ. α-στρα-πή. (στρ → στροφή) // π.χ. τσού-χτρα. (χτ → χτυπάω) // π.χ. ελ-πί-δα.
- Τα **όμοια σύμφωνα** πάντα χωρίζονται.
π.χ. γράμ-μα. // π.χ. θά-λασ-σα.

Ενότητα 2η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Οι οικογένειες λέξεων

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι **οικογένειες λέξεων** φτιάχνονται από λέξεις **παράγωγες** και **σύνθετες** που προέρχονται από την **ίδια λέξη**. Οι λέξεις αυτές ονομάζονται **συγγενικές λέξεις**.

Οικογένεια Λέξεων

π.χ. βιβλίο

Παράγωγες λέξεις	Σύνθετες λέξεις
βιβλικός	βιβλιοπωλείο
βιβλιαράκι	βιβλιοθήκη
βιβλιάριο	βιβλιοδεσία

Οι αντίθετες λέξεις

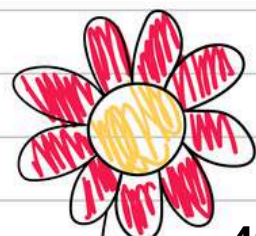

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Αντίθετες λέξεις λέμε όσες έχουν **αντίθετη έννοια** μεταξύ τους. Δηλαδή, η μία σημαίνει το εντελώς **αντίθετο** από την άλλη.

Διαφορετικά, οι λέξεις αυτές λέγονται και αντώνυμες ή αντώνυμα.

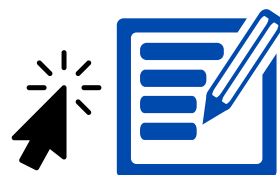
- π.χ. νύχτα – μέρα.
- π.χ. πάνω – κάτω.
- π.χ. ακριβό – φθινό.
- π.χ. φωτεινός – σκοτεινός.
- π.χ. κακός – άκακος.
- π.χ. διπλώνω – ξεδιπλώνω.

Οι σύνθετες λέξεις

”

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Σύνθετες λέξεις είναι εκείνες που προέρχονται από την **ένωση δύο ή περισσότερων διαφορετικών λέξεων**.

π.χ. βιβλίο + θήκη = βιβλιοθήκη.

π.χ. α (στερητικό) + παρά + δεκτός = απαράδεκτος.

Οι **δύο ή παραπάνω λέξεις** που χρησιμοποιούμε για να φτιάξουμε τη νέα, ονομάζονται **συνθετικά**.

Επομένως, μία **σύνθετη λέξη** έχει τουλάχιστον **α' συνθετικό** και **β' συνθετικό**.

π.χ.

α' συνθετικό: μαχαίρι.

β' συνθετικό: πιρούνι.

σύνθετη λέξη: μαχαιροπίρουνο.

Παρατηρούμε ότι στην παραπάνω λέξη το τελικό «**-ι**» από τη λέξη «**μαχαίρι**» μετατράπηκε σε «**-ο-**» (μαχαιρ-ο-πίρουνο). Το «**-ο-**» αυτό χρησιμοποιείται τις περισσότερες φορές για να κάνουμε την ένωση δύο λέξεων.

π.χ. μαξιλάρι + θήκη = μαξιλαρ-ο-θήκη.

π.χ. δρεπάνι + κατσαβίδι = δρεπαν-ο-κατσάβιδο.

3

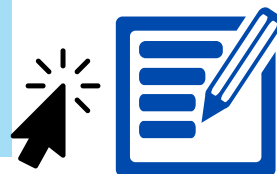
3

Ενότητα 3η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Η απόστροφος (')

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Η **απόστροφος** είναι το **σημάδι** που χρησιμοποιούμε στον **γραπτό λόγο**, για να δηλώσουμε ότι **ένα γράμμα λείπει** από την **αρχή** ή από το **τέλος** μια **λέξης**.

Με αυτόν τον τρόπο, **οι λέξεις ακούγονται καλύτερα**.

π.χ. Σε ευχαριστώ. → Σ' ευχαριστώ. // π.χ. Μου είπε. → Μου 'πε.

Απόστροφο χρησιμοποιούμε όταν:

- ✓ μια λέξη τελειώνει με **φωνήεν** και ακολουθεί λέξη που ξεκινά με **φωνήεν**.
 - Εάν βγάλουμε το **τελευταίο φωνήεν** της πρώτης λέξης, έχουμε **έκθλιψη**.
π.χ. Σε αγαπώ. → Σ' αγαπώ.
 - Εάν βγάλουμε το **αρχικό φωνήεν** της δεύτερης λέξης, έχουμε **αφαίρεση**.
π.χ. Το έχασα. → Το 'χασα.
- ✓ μια λέξη τελειώνει με **φωνήεν** και ακολουθεί λέξη που ξεκινά με **σύμφωνο**.
Τότε βγάζουμε το **τελικό φωνήεν** της πρώτης λέξης και έχουμε **αποκοπή**.
π.χ. Φέρε το. → Φερ' το.

Ενότητα 3η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Το αόριστο άρθρο

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα άρθρα είναι μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες λέξεις που τις χρησιμοποιούμε μπροστά από ουσιαστικά, επίθετα, κλιτές μετοχές ή κάποιες αντωνυμίες. Με τα άρθρα ξεχωρίζουμε τα γένη των λέξεων (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο), τον αριθμό (ενικό, πληθυντικό) και την πτώση (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική).

Έτσι, λέμε ότι συμφωνούν με την λέξη που προσδιορίζουν σε γένος, αριθμό και πτώση.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Τα άρθρα δεν έχουν κλητική.

Το **αόριστο άρθρο** (ένας, μια, ένα) χρησιμοποιείται, όταν μιλάμε για κάτι που **δεν είναι συγκεκριμένο ή δεν είναι γνωστό από πριν**.

π.χ. **Ένα** καράβι έφτασε στο λιμάνι το απόγευμα.

Σε μια ιστορία αρχικά χρησιμοποιούμε το αόριστο άρθρο αλλά, στη συνέχεια, αυτό αντικαθίσταται από το οριστικό άρθρο.

π.χ. **Ένα** παιδάκι έπαιζε κάθε απόγευμα στην παιδική χαρά. **Το** παιδάκι αυτό προτιμούσε να τρέχει παρά να κάνει κούνια.

Κλίση του αόριστου άρθρου:

	Ενικός Αριθμός		
Ονομαστική	ένας	μια	ένα
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	έναν	μια(ν)	ένα

ΠΡΟΣΟΧΗ!

1) Το αόριστο άρθρο **δεν** έχει πληθυντικό αριθμό.

2) Το θηλυκό αόριστο άρθρο (μια) δεν τονίζεται.

Έτσι, ξεχωρίζει από το αριθμητικό επίθετο (μία).

π.χ. **Μια** κοπέλα μπήκε στο μαγαζί και αγόρασε **μία** σοκολάτα.

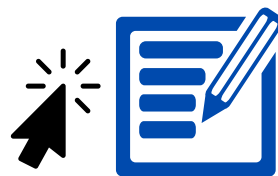
Ενότητα 3η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Οι πτώσεις: Η αιτιατική πτώση

Πτώσεις είναι οι **διαφορετικοί τύποι** που σχηματίζει ένα **κλιτό μέρος του λόγου**, ανάλογα με τον τρόπο που το χρησιμοποιούμε. Οι πτώσεις είναι **τέσσερις**:

1. η ονομαστική
2. η γενική
3. η αιτιατική
4. η κλητική.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Οι πτώσεις χρησιμοποιούνται και στους **δύο αριθμούς** (ενικός, πληθυντικός).

Τα ουσιαστικά που βρίσκονται στην **αιτιατική πτώση** απαντούν στην ερώτηση **«Τι;»**.

π.χ. Διαβάζω ένα βιβλίο. (Τι διαβάζω;) Ένα βιβλίο.

π.χ. Ο κηπουρός φροντίζει τα λουλούδια. (Τι φροντίζει;) Τα λουλούδια.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Η ερωτηματική λέξη «τι» και η αιτιατική του θηλυκού γένους «τη»

Όταν **ρωτάμε** για μια πληροφορία, τότε γράφουμε τη λέξη **«τι»**, ενώ όταν αναφερόμαστε σε ένα **όνομα θηλυκού γένους**, γράφουμε **«τη»**.

π.χ. Τι τσάντα θα έχεις φέτος;
Φέτος θα έχω την ίδια τσάντα με πέρσι

Το «της» στη γενική και το «τις» στην αιτιατική πτώση

όταν κλίνουμε ένα θηλυκό ουσιαστικό, γράφουμε **«της»** στη γενική πτώση του ενικού, ενώ **«τις»** στην αιτιατική πτώση του πληθυντικού.

π.χ. η αίθουσα → της αίθουσας (γενική ενικού)
τις αίθουσες (αιτιατική πληθυντικού).

Ενότητα 3η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Οι πτώσεις: Η γενική πτώση

Πτώσεις είναι οι **διαφορετικοί τύποι** που σχηματίζει ένα **κλιτό μέρος του λόγου**, ανάλογα με τον τρόπο που το χρησιμοποιούμε. Οι πτώσεις είναι **τέσσερις**:

1. η ονομαστική

2. η γενική

3. η αιτιατική

4. η κλητική.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

➔ Οι πτώσεις χρησιμοποιούνται και στους **δύο αριθμούς** (ενικός, πληθυντικός)

Την **κλητική πτώση** τη χρησιμοποιούμε για να καλέσουμε κάποιον.

π.χ. Μαμά, τι θα φάμε σήμερα;

π.χ. Κατερίνα, θέλεις να γίνουμε φίλες;

π.χ. Παιδιά, αύριο θα πάμε εκδρομή στο πάρκο της πόλης.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Μετά την **κλητική προσφώνηση**, δεν ξεχνώ να βάλω **κόμμα** (,).

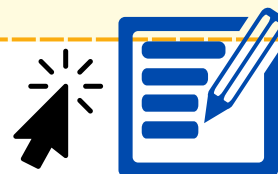

Ενότητα 3η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Τα σημεία στίξης:
Το κόμμα (,) και τα αποσιωπητικά (...)

Τα σημεία στίξης είναι **σύμβολα** που χρησιμοποιούμε στον **γραπτό λόγο**. Με τη βοήθειά τους μπορούμε να **διαβάσουμε** σωστά ένα **κείμενο**, ώστε να **καταλάβουμε** το περιεχόμενό του.

Τα σημεία στίξης είναι:

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

η τελεία .	τα αποσιωπητικά ...
η άνω τελεία ´	το ενωτικό -
η διπλή τελεία ή άνω και κάτω τελεία :	η παύλα -
το ερωτηματικό ;	η διπλή παύλα - -
το κόμμα ,	οι παρενθέσεις ()
το θαυμαστικό !	τα εισαγωγικά « »

Χρησιμοποιείται:

✓ πριν από μια πρόταση και στο τέλος της, όταν αυτή επεξηγεί κάτι μέσα σε μια άλλη. Στην ανάγνωση, κάνουμε μια μικρή παύση πριν προχωρήσουμε στην επόμενη πρόταση.

π.χ. Ο Ξενοφών, που είναι μαθητής της Γ' τάξης, έχει μια αδερφή στην Ε' τάξη.

✓ όταν απαριθμούμε ίδια πράγματα.

π.χ. Αύριο στο σχολείο έχουμε Γλώσσα, Μαθηματικά, Μελέτη, Αγγλικά, Ιστορία.

✓ μετά την κλητική προσφώνηση.

π.χ. Μπαμπά, θα πάμε το Σάββατο στο λούνα παρκ;

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Πριν από τις λέξεις
«και», «ούτε», «μήτε» και «ή»
δεν βάζουμε ποτέ κόμμα.

Τα αποσιωπητικά (...)

Χρησιμοποιούνται:

- ✓ όταν η συνέχεια είναι γνωστή ή μπορούμε εύκολα να τη φανταστούμε.

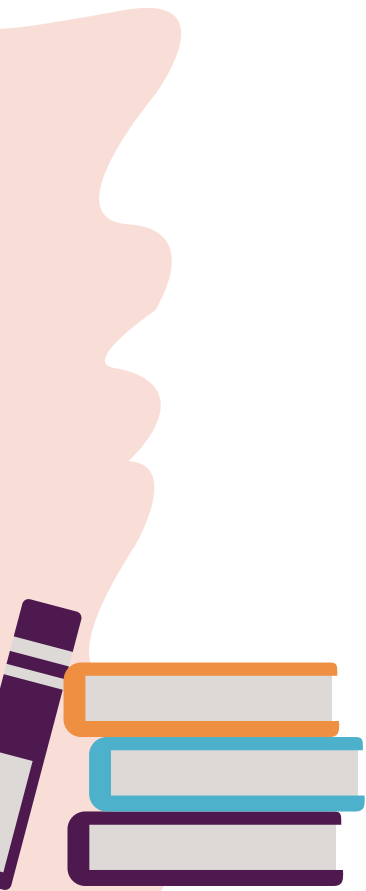
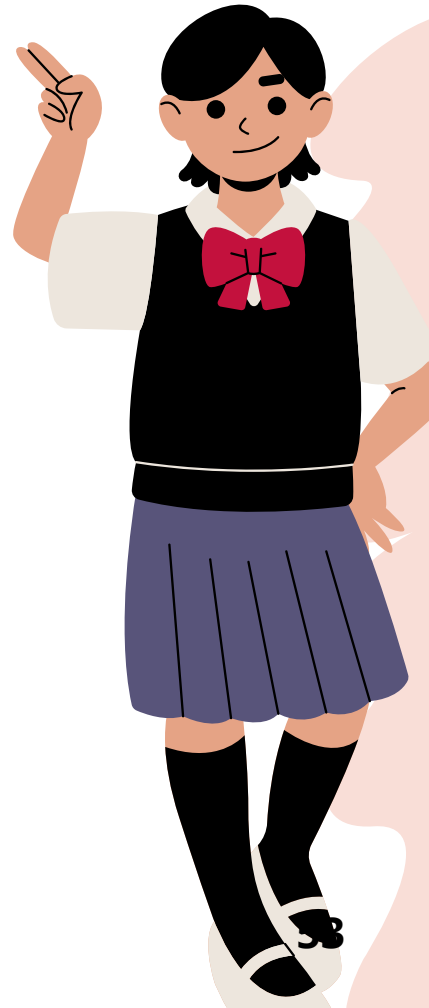
π.χ. Και έζησαν αυτοί καλά... (εννοείται: και εμείς καλύτερα).

- ✓ όταν δεν θέλουμε να αποκαλύψουμε τη συνέχεια.

π.χ. Και η ιστορία συνεχίζεται...

- ✓ όταν επιθυμούμε να προκαλέσουμε το ενδιαφέρον του αναγνώστη, για να διαβάσει τη συνέχεια.

π.χ. Εχθές είδα ένα παγωτό στο όνειρό μου και εκεί που ήμουν έτοιμη να το φάω... ξύπνησα!

Οι συνώνυμες λέξεις

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Συνώνυμες λέξεις λέμε όσες έχουν **ίδια ή παρόμοια έννοια** μεταξύ τους. Δηλαδή, η μία σημαίνει περίπου το ίδιο με την άλλη.

π.χ. φεύγω – αποχωρώ.

π.χ. νύχτα – βράδυ.

π.χ. άσπρο – λευκό.

π.χ. φαγητό – τροφή.

Ενότητα 3η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Τα σχήματα λόγου:
Η κυριολεξία – Η μεταφορά

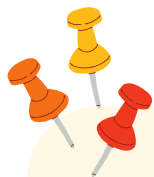
ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Κυριολεξία έχουμε όταν χρησιμοποιούμε τις **λέξεις** με την **πραγματική** τους (κυριολεκτική) **σημασία**.

π.χ. Αγόρασα ένα χρυσό δαχτυλίδι.

π.χ. Η μαμά σκέπασε με το σεντόνι τα παιδιά της.

Μεταφορά έχουμε όταν χρησιμοποιούμε τις **λέξεις** με **σημασία διαφορετική από την πραγματική**.

Δηλαδή, δανειζόμαστε την έννοια που έχουν για κάτι που δεν υπάρχει ή δεν μπορεί να συμβεί στην πραγματικότητα.

π.χ. Ο Γιάννης έχει χρυσή καρδιά.

π.χ. Το χιόνι σκέπασε τα πάντα στην πόλη.

Ενότητα 3η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Δευτερεύουσες προτάσεις: Οι χρονικές προτάσεις

Οι **χρονικές προτάσεις** είναι **δευτερεύουσες προτάσεις** που τις χρησιμοποιούμε για να προσδιορίσουμε τον χρόνο ενός γεγονότος. Οι χρονικές προτάσεις εισάγονται με τις λέξεις **όταν, πριν, μόλις, αφού, καθώς και σαν**.

π.χ. Όταν χτύπησε το κουδούνι, όλοι βγήκαμε διάλειμμα.

π.χ. Πριν έρθω σπίτι, θα σε πάρω τηλέφωνο.

π.χ. Θα σου στείλω μήνυμα, μόλις φτάσω στο χωριό.

π.χ. Έπλυνε τα δόντια του, αφού έφαγε βραδινό.

π.χ. Είδα ένα αστέρι να πέφτει, καθώς κοιτούσα τον ουρανό τη νύχτα.

π.χ. Με αγκάλιασε αμέσως, σαν με είδε.

Παρατηρούμε ότι χρησιμοποιούμε τη λέξη «σαν» τόσο στις **παρομοιώσεις** όσο και στις **χρονικές προτάσεις**. Όμως στην **παρομοίωση** το «σαν» δείχνει την **ομοιότητα**, ενώ στις **χρονικές προτάσεις** δηλώνει τον **χρόνο**.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Η **παρομοίωση** είναι ένα **σχήμα λόγου** και δεν αποτελεί ολοκληρωμένη πρόταση.

Παρομοίωση έχουμε όταν λέμε ότι **κάτι** είναι **όμοιο** με κάτι **άλλο** και χρησιμοποιούμε τις λέξεις ή τις εκφράσεις: **σαν, όπως, λες και, μοιάζει με, όμοια με.**

Με τις παρομοιώσεις **περιγράφουμε** κάτι συγκρίνοντάς το με κάτι άλλο που είναι **γνωστό** για το συγκεκριμένο **χαρακτηριστικό**.

π.χ. Είναι ελαφρύς σαν πούπουλο.

π.χ. Τρέχει τόσο γρήγορα, όπως ο άνεμος.

π.χ. Έγινε κόκκινος λες και είναι παντζάρι.

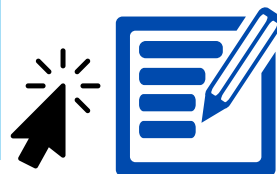
π.χ. Στην όψη μοιάζει με γίγαντα.

π.χ. Η Κατερίνα τραγουδάει όμοια με αηδόνι.

Η παράγραφος

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

- **Παράγραφος** είναι ένα **σύνολο προτάσεων** που όλες μαζί έχουν ένα **ολοκληρωμένο** και **ενιαίο νόημα**.
- **Αλλάζουμε παράγραφο** κάθε φορά που ολοκληρώνεται το νόημα, δηλαδή γράφουμε για κάτι **διαφορετικό** ή **καινούριο**.
- Στην **αρχή** της παραγράφου αφήνουμε ένα **μικρό κενό**, πριν ξεκινήσουμε. Στο τετράδιό μας, χρησιμοποιούμε το δαχτυλάκι μας για να μετρήσουμε αυτό το κενό.
- Κάθε παράγραφος ξεκινά με **κεφαλαίο** γράμμα.

Ενότητα 3η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Οι οικογένειες λέξεων

”

Οι **οικογένειες λέξεων** φτιάχνονται από λέξεις **παράγωγες** και **σύνθετες** που προέρχονται από την **ίδια λέξη**. Οι λέξεις αυτές ονομάζονται **συγγενικές λέξεις**.

Οικογένεια Λέξεων

π.χ βιβλίο

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Παράγωγες λέξεις	Σύνθετες λέξεις
βιβλικός	βιβλιοπωλείο
βιβλιαράκι	βιβλιοθήκη
βιβλιάριο	βιβλιοδεσία

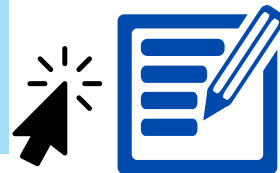

Ενότητα 3η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Το επίθετο

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα **επίθετα** συνοδεύουν **ουσιαστικά** και μας δίνουν επιπλέον **πληροφορίες** για αυτά. Δηλαδή, τα **περιγράφουν**.

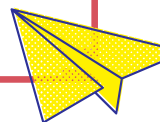
Τα επίθετα **συμφωνούν** με τα ουσιαστικά που συνοδεύουν σε **γένος** (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο), **πτύση** (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική) και **αριθμό** (ενικός, πληθυντικός).

Τα επίθετα προσδιορίζουν:

- χρώμα. π.χ. Το λεμόνι είναι κίτρινο.
- μέγεθος. π.χ. Το δωμάτιό μου είναι μεγάλο.
- βάρος. π.χ. Η τσάντα του σχολείου είναι βαριά.
- σχήμα. π.χ. Το ρολόι είναι κυκλικό.
- υλικό. π.χ. Το θρανίο είναι ξύλινο.
- αίσθηση. π.χ. Το πάπλωμα είναι μαλακό.
- ιδιότητα. π.χ. Η Νίκη είναι ευγενική.
- αξία. π.χ. Αυτό το αυτοκίνητο είναι ακριβό.
- κατάσταση. π.χ. Το λιοντάρι είναι άγριο.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ικός, -ιμος** και **-ινος** γράφονται με **-ι-** εκτός από:

- δανεικός, θηλυκός.
- διάσημος, περίφημος, έρημος, άσχημος, πρόθυμος, επώνυμος, εύθυμος, έτοιμος.
- φωτεινός, σκοτεινός, ορεινός, υγιεινός, φτηνός, υπεύθυνος, ανεύθυνος, ταπεινός, επικίνδυνος.

Οι βαθμοί των επιθέτων: Ο Συγκριτικός Βαθμός

”

Τα **επίθετα** έχουν **τρεις βαθμούς**:

1. **Θετικός** Βαθμός.
2. **Συγκριτικός** Βαθμός.
3. **Υπερθετικός** Βαθμός

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Τον **συγκριτικό** βαθμό χρησιμοποιούμε, όταν θέλουμε να **συγκρίνουμε** κάτι ή κάποιον με έναν άλλον.

Ο συγκριτικός βαθμός σχηματίζεται με δύο τρόπους:

1. Από το επίθετο αφαιρούμε την κατάληξη που έχει στον θετικό βαθμό και, στη θέση της, βάζουμε τις καταλήξεις:

▪ **-ότερος, -ότερη, -ότερο.**

π.χ. όμορφος → ομορφότερος, ομορφότερη, ομορφότερο.
Η Μύλος είναι ομορφότερο νησί από την Κω.

▪ **-ύτερος, -ύτερη, -ύτερο.**

π.χ. βαθύς → βαθύτερος, βαθύτερη, βαθύτερο.
Η θάλασσα είναι βαθύτερη σε αυτό το σημείο από εκείνο.

▪ **-έστερος, -εστερη, -εστερο.**

π.χ. δημοφιλής → δημοφιλέστερος, δημοφιλέστερη, δημοφιλέστερο.
Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι δημοφιλέστερο από την πίτσα.

2. Κρατάμε το επίθετο στον θετικό βαθμό και πριν από αυτό βάζουμε το επίρρημα «**πιο**».

π.χ. όμορφος → πιο όμορφος.

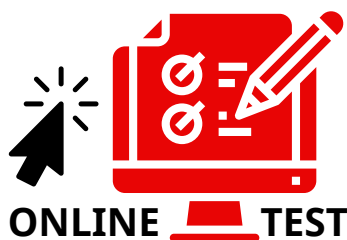
Η Μύλος είναι πιο όμορφο νησί από την Κω.

π.χ. βαθύς → πιο βαθύς.

Η θάλασσα πιο βαθιά σε αυτό το σημείο από εκείνο.

π.χ. δημοφιλής → πιο δημοφιλής.

Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι πιο δημοφιλές από την πίτσα.

4

4

Τα ρήματα σε -ίζω

”

✓ Όλα τα **ρήματα** που τελειώνουν σε **-ίζω** γράφονται με **-ι-** σε όλους τους χρόνους.
π.χ. ζωγραφίζω. // π.χ. ζωγράφισα.

✓ Όλες οι **λέξεις** που προέρχονται από ρήματα σε **-ίζω** γράφονται, επίσης, με **-ι-**.

π.χ. μαυρίζω → μαύρισμα.
π.χ. φροντίζω → φροντιστήριο.
π.χ. βαφτίζω → βαφτιστήριο.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Τα **ρήματα**: αθροίζω, αναβλύζω/αναβρύζω, γογγύζω, δακρύζω, δανείζω, κατακλύζω, κελαρύζω, μπήζω, πήζω, πρήζω, συγχύζω, σφύζω αποτελούν **εξαιρέσεις**.

Τα ρήματα σε -ώνω

”

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

- ✓ Όλα τα **ρήματα** που τελειώνουν σε **-ώνω** γράφονται με **-ω** σε όλους τους χρόνους.

π.χ. μετανιώνω. // **π.χ.** μετάνιωσα.

- ✓ Όλες οι **λέξεις** που προέρχονται από ρήματα σε **-ώνω** γράφονται, επίσης, με **-ω**.

π.χ. απλώνω → απλώστρα.

π.χ. πατώνω → πάτωμα.

π.χ. ανακοινώνω → ανακοίνωση.

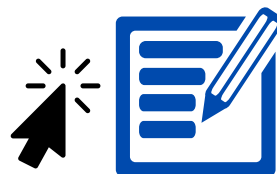

Ενότητα 4η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

**Τα ουσιαστικά:
Ουδέτερα ουσιαστικά**

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Τα **ουδέτερα ουσιαστικά** έχουν κατάληξη -ο και -ι.

π.χ. το δώρο. // π.χ. το παιδί.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Τα ουσιαστικά: βράδυ, δάκρυ, δίχτυ, στάχυ, δόρυ και οξύ αποτελούν εξαιρέσεις και γράφονται με -υ.

Τα **ουδέτερα ουσιαστικά** σχηματίζουν τον **ίδιο τύπο** στην **ονομαστική, αιτιατική και κλητική**.

Παραδείγματα κλίσης:

Ενικός Αριθμός

Ονομαστική	το δώρο	το παιδί	το δίχτυ
Γενική	του δώρου	του παιδιού	του δικτυού
Αιτιατική	το δώρο	το παιδί	το δίχτυ
Κλητική	- δώρο	- παιδί	- δίχτυ

Πληθυντικός Αριθμός

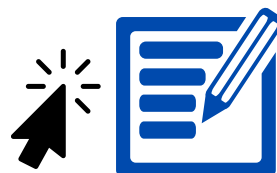
Ονομαστική	τα δώρα	τα παιδιά	τα δίχτυα
Γενική	των δώρων	των παιδιών	των δικτυών
Αιτιατική	τα δώρα	τα παιδιά	τα δίχτυα
Κλητική	- δώρα	- παιδιά	- δίχτυα

Ενότητα 4η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Το τελικό -ν

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Το -ν στο τέλος ορισμένων λέξεων, κάποτε **διατηρείται** και κάποτε **χάνεται**.

Οι **περιπτώσεις** που **χάνεται** το τελικό -ν:

- το άρθρο την.
- η προσωπική αντωνυμία του τρίτου προσώπου αυτήν, την.
- τα μόρια δεν και μην.

Αυτές οι λέξεις διατηρούν το τελικό -ν, εάν η λέξη που ακολουθεί ξεκινά:

α) από φωνήεν.

π.χ. την αγάπη. // π.χ. δεν αγχώνομαι. // π.χ. μην απομακρύνεσαι.

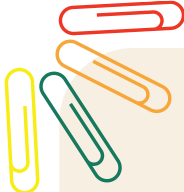
β) από τα σύμφωνα: κ, π, τ, μπ, ντ, γκ, τς, ντ, τζ, ψ, ξ.

π.χ. την μπαταρία. // π.χ. δεν ντρέπομαι. // π.χ. μην τρέχεις.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Αυτή η φράση μπορεί να σε βοηθήσει να θυμάσαι τα γραμματάκια:
«ΚαΠεΤάν ΜΠαΝΤοΓΚα ΨάΞε ΤΣάΝΤα ΤΖιν».

Οι **περιπτώσεις** που **διατηρείται** το τελικό -ν:

- το άρθρο **των**.
π.χ. των γραμμάτων. // π.χ. των θαλασσών.
- η προσωπική αντωνυμία του τρίτου προσώπου **αυτόν, τον**.
π.χ. τον φοβάμαι. // π.χ. κοίταξε αυτόν.
- η αιτιατική ενικού του άρθρου αρσενικού γένους.
π.χ. τον φακό. // π.χ. τον νιπτήρα.
- το **σαν**.
π.χ. σαν δελφίνι. // π.χ. σαν χιόνι.

Ενότητα 4η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Ο τονισμός: Οι λέξεις πώς, πού και ή

”

➔ Σύμφωνα με τους κανόνες τονισμού, οι **μονοσύλλαβες** λέξεις δεν **τονίζονται**.
π.χ. χθες, σαν, τι, φως.

Οι λέξεις **πώς** και **πού** τονίζονται:

- όταν **ρωτάμε** για τον **τρόπο** ή τον **τόπο** που γίνεται κάτι.

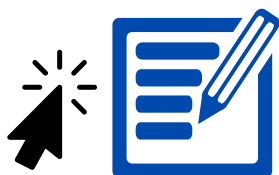
π.χ. Πώς θα γυρίσουμε σπίτι απόψε; // π.χ. Δεν ξέρω πώς να μαγειρέψω αυτό το φαγητό.

π.χ. Πού έβαλες τα κλειδιά μου; // π.χ. Αναρωτιέμαι πού να πήγε η γάτα μου.

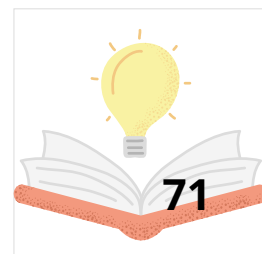
- στις εκφράσεις «**πώς και πώς**», «**πού και πού**».

π.χ. Περιμένω πώς και πώς τις διακοπές των Χριστουγέννων.

π.χ. Μου αρέσει να πηγαίνω εκδρομές πού και πού.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Το **ή** τονίζεται, όταν το χρησιμοποιούμε για να **ξεχωρίσουμε** κάτι ή για να **διαλέξουμε** κάτι (**διαζευκτικό**).

π.χ. Θέλεις να φάμε πίτσα **ή** σουβλάκι;
π.χ. Προτιμώ το κόκκινο **ή** το μπλε χρώμα.

6

6

Ενότητα 6η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Τα σημεία στίξης:
Η τελεία (.)
και το ερωτηματικό (;)

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα σημεία στίξης είναι **σύμβολα** που χρησιμοποιούμε στον **γραφτό λόγο**. Με τη βοήθειά τους μπορούμε να **διαβάσουμε** σωστά ένα **κείμενο**, ώστε να **καταλάβουμε** το περιεχόμενό του.

Τα σημεία στίξης είναι:

η τελεία .	τα αποσιωπητικά ...
η άνω τελεία ´	το ενωτικό -
η διπλή τελεία ή άνω και κάτω τελεία :	η παύλα -
το ερωτηματικό ;	η διπλή παύλα - -
το κόμμα ,	οι παρενθέσεις ()
το θαυμαστικό !	τα εισαγωγικά « »

Η τελεία (.)

Χρησιμοποιείται στη **Γλώσσα**:

- ✓ στο τέλος μιας πρότασης, όταν ολοκληρώνεται το νόημά της. Στην ανάγνωση, κάνουμε μια παύση πριν προχωρήσουμε στην επόμενη πρόταση.
- ✓ σε συντομογραφίες. (παραδείγματος χάρη → π.χ.)

και στα **Μαθηματικά**:

- ✓ όταν γράφουμε την ώρα. (12.30)
- ✓ για να χωρίσουμε ψηφία αριθμών μεγαλύτερων του 1.000.

Το κόμμα (,)

Χρησιμοποιείται:

- ✓ πριν από μια πρόταση και στο τέλος της, όταν αυτή επεξηγεί κάτι μέσα σε μια άλλη. Στην ανάγνωση, κάνουμε μια μικρή παύση πριν προχωρήσουμε στην επόμενη πρόταση.
π.χ. Ο Ξενοφών, που είναι μαθητής της Γ' τάξης, έχει μια αδερφή στην Ε' τάξη.
- ✓ όταν απαριθμούμε ίδια πράγματα.
π.χ. Αύριο στο σχολείο έχουμε Γλώσσα, Μαθηματικά, Μελέτη, Αγγλικά, Ιστορία.
- ✓ μετά την κλητική προσφώνηση.
π.χ. Μπαμπά, θα πάμε το Σάββατο στο λούνα παρκ;

ΠΡΟΣΟΧΗ! Πριν από τις λέξεις «και», «ούτε», «μήτε» και «ή» δεν βάζουμε ποτέ κόμμα.

Το ερωτηματικό (;)

Τοποθετείται πάντα στο τέλος μιας ευθείας ερώτησης. Μετά από το ερωτηματικό, ξεκινάμε με κεφαλαίο γράμμα, εάν έχει ολοκληρωθεί το νόημα της πρότασης.

π.χ. Τι ώρα έχουμε μάθημα αύριο;

Εάν το νόημα της πρότασης δεν έχει ολοκληρωθεί, ξεκινάμε την επόμενη με μικρό.

π.χ. Ποιος θέλει να φάει παγωτό; ρώτησε η μαμά.

Στην ανάγνωση, ανεβάζουμε λίγο τον τόνο της φωνής μας, όπως όταν ρωτάμε κάτι προφορικά.

Τα αποσιωπητικά (...)

Χρησιμοποιούνται:

✓ όταν η συνέχεια είναι γνωστή ή μπορούμε εύκολα να τη φανταστούμε.
π.χ. Και έζησαν αυτοί καλά... (εννοείται: και εμείς καλύτερα).

✓ όταν δεν θέλουμε να αποκαλύψουμε τη συνέχεια.
π.χ. Και η ιστορία συνεχίζεται...

όταν επιθυμούμε να προκαλέσουμε το ενδιαφέρον του αναγνώστη, για να διαβάσει τη συνέχεια.

π.χ. Εχθές είδα ένα παγωτό στο όνειρό μου και εκεί που ήμουν έτοιμη να το φάω... ξύπνησα!

Η απόστροφος (')

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Η **απόστροφος** είναι το **σημάδι** που χρησιμοποιούμε στον **γραπτό λόγο**, για να δηλώσουμε ότι **ένα γράμμα λείπει** από την **αρχή** ή από το **τέλος** μια **λέξης**.

Με αυτόν τον τρόπο, **οι λέξεις ακούγονται καλύτερα**.

π.χ. Σε ευχαριστώ. → Σ' ευχαριστώ. // π.χ. Μου είπε. → Μου 'πε.

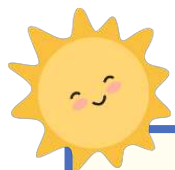
Απόστροφο χρησιμοποιούμε όταν:

- ✓ μια λέξη τελειώνει με **φωνήεν** και ακολουθεί λέξη που ξεκινά με **φωνήεν**.
 - Εάν βγάλουμε το **τελευταίο φωνήεν** της πρώτης λέξης, έχουμε **έκθλιψη**.
π.χ. Σε αγαπώ. → Σ' αγαπώ.
 - Εάν βγάλουμε το **αρχικό φωνήεν** της δεύτερης λέξης, έχουμε **αφαίρεση**.
π.χ. Το έχασα. → Το 'χασα.
- ✓ μια λέξη τελειώνει με **φωνήεν** και ακολουθεί λέξη που ξεκινά με **σύμφωνο**.
Τότε βγάζουμε το **τελικό φωνήεν** της πρώτης λέξης και έχουμε **αποκοπή**.
π.χ. Φέρε το. → Φερ' το.

Το άρθρο

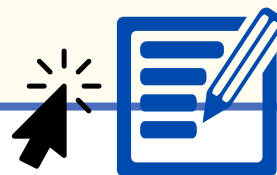

Τα άρθρα είναι μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες λέξεις που τις χρησιμοποιούμε μπροστά από ουσιαστικά, επίθετα, κλιτές μετοχές ή κάποιες αντωνυμίες. Με τα άρθρα ξεχωρίζουμε τα γένη των λέξεων (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο), τον αριθμό (ενικό, πληθυντικό) και την πτώση (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική).

Έτσι, λέμε ότι συμφωνούν με την λέξη που προσδιορίζουν σε γένος, αριθμό και πτώση.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Τα άρθρα **δεν έχουν κλητική**.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Τα άρθρα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, ανάλογα με αυτό που προσδιορίζουν:

1. Οριστικό Άρθρο (ο, η, το), όταν μιλάμε για κάτι **συγκεκριμένο** ή **γνωστό**.

π.χ. Το καράβι που πηγαίνει Μύλο, αναχωρεί σε δέκα λεπτά.

2. Αόριστο Άρθρο (ένας, μια, ένα), όταν μιλάμε για κάτι που **δεν είναι συγκεκριμένο** ή **δεν είναι γνωστό** από πριν.

π.χ. Ένα καράβι έφτασε στο λιμάνι το απόγευμα.

Οριστικό Άρθρο

Ενικός Αριθμός				Πληθυντικός Αριθμός		
Ονομαστική	ο	η	το	οι	οι	τα
Γενική	του	της	του	των	των	των
Αιτιατική	τον	τη(ν)	το	τους	τις	τα

Αόριστο Άρθρο

Ενικός Αριθμός

Ονομαστική	ένας	μια	ένας
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	έναν	μια(ν)	ένα

ΠΡΟΣΟΧΗ!

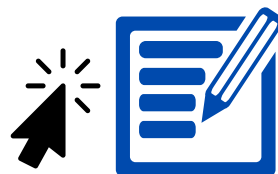
- 1) Το αόριστο άρθρο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.
- 2) Το θηλυκό αόριστο άρθρο (μια) **δεν** τονίζεται. Έτσι, ξεχωρίζει από το αριθμητικό επίθετο (μία).
π.χ. **Μια** κοπέλα μπήκε στο μαγαζί και αγόρασε **μία** σοκολάτα.
- 3) Το θηλυκό άρθρο «της» το συναντάμε στη **γενική ενικού**, ενώ το άρθρο «τις» στην **αιτιατική πληθυντικού**.
π.χ. της θάλασσας. // π.χ. τις θάλασσες

Ενότητα 6η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Το τελικό -ν

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Το -ν στο τέλος ορισμένων λέξεων, κάποτε **διατηρείται** και κάποτε **χάνεται**.

Οι **περιπτώσεις** που **χάνεται** το τελικό -ν:

- το άρθρο την.
- η προσωπική αντωνυμία του τρίτου προσώπου αυτήν, την.
- τα μόρια δεν και μην.

Αυτές οι λέξεις διατηρούν το τελικό -ν, εάν η λέξη που ακολουθεί ξεκινά:

α) από φωνήεν.

π.χ. την αγάπη. // π.χ. δεν αγχώνομαι. // π.χ. μην απομακρύνεσαι.

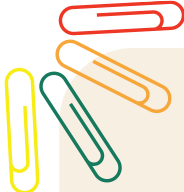
β) από τα σύμφωνα: κ, π, τ, μπ, ντ, γκ, τς, ντ, τζ, ψ, ξ.

π.χ. την μπαταρία. // π.χ. δεν ντρέπομαι. // π.χ. μην τρέχεις.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Αυτή η φράση μπορεί να σε βοηθήσει να θυμάσαι τα γραμματάκια:
«ΚαΠεΤάν ΜΠαΝΤοΓΚα ΨάΞε ΤΣάΝΤα ΤΖιν».

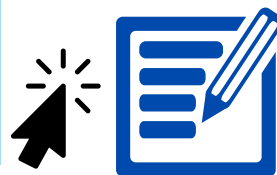

Οι **περιπτώσεις** που **διατηρείται** το τελικό -ν:

- το άρθρο **των**.
π.χ. των γραμμάτων. // π.χ. των θαλασσών.
 - η προσωπική αντωνυμία του τρίτου προσώπου **αυτόν, τον**.
π.χ. τον φοβάμαι. // π.χ. κοίταξε αυτόν.
 - η αιτιατική ενικού του άρθρου αρσενικού γένους.
π.χ. τον φακό. // π.χ. τον νιπτήρα.
 - το **σαν**.
π.χ. σαν δελφίνι. // π.χ. σαν χιόνι.
-

Το ουσιαστικό

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα **ουσιαστικά** είναι λέξεις που φανερώνουν πρόσωπο, ζώο, φυτό, πράγμα, ιδιότητα ή κατάσταση. Ανήκουν στα **κλιτά** μέρη του λόγου, αφού έχουν **αριθμό** (ενικός, πληθυντικός), **γένος** (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο) και **πτώσεις** (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική). Χωρίζονται σε **δύο κατηγορίες**:

1. Κύρια ουσιαστικά:

είναι τα ονόματα **προσώπων, χωρών, πόλεων, ποταμών, βουνών, μηνών, νησιών, ημερών, εορτών, τίτλοι έργων, εθνικά ονόματα, τιμητικοί τίτλοι**. Τα κύρια ονόματα γράφονται πάντα με **κεφαλαίο γράμμα**. (π.χ. Γιώργος, Ελένη, Ισπανία, Αθήνα, Αχελώος, Όλυμπος, Σεπτέμβριος).

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Οι εποχές δεν ανήκουν στα κύρια ονόματα. (άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο, χειμώνας)
- Τα περισσότερα κύρια ονόματα δεν έχουν πληθυντικό αριθμό. (π.χ. ο Έλληνας → οι Έλληνες, αλλά: η Ελλάδα → οι Ελλάδες)

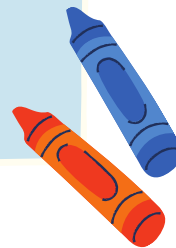

2. Κοινά ουσιαστικά:

είναι τα ονόματα που δεν ανήκουν στα κύρια και αναφέρονται σε **όλα** τα **πρόσωπα**, τα **ζώα** ή τα **αντικείμενα** ίδιου είδους. Μπορεί να σημαίνουν **ενέργεια**, **ιδιότητα** ή **κατάσταση**. Χωρίζονται σε:

- ✓ **συγκεκριμένα.** (π.χ. μολύβι, σκύλος, τριαντάφυλλο, ζωγράφος)
- ✓ **αφηρημένα.** (π.χ. ύπνος, ελευθερία, ασφάλεια, χαρά)
- ✓ **περιληπτικά.** (π.χ. οικογένεια, λαός, κοπάδι, στρατός)

Παραδείγματα κλίσης:

Αρσενικά ουσιαστικά σε -ος

	Ενικός Αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ονομαστική (ποιος; ποιοι)	ο	δάσκαλος	οδηγός	οι	δάσκαλοι	οδηγοί
Γενική (ποιανού; ποιανών;)	του	δασκάλου	οδηγού	των	δασκάλων	οδηγών
Αιτιατική (τι;)	τον	δάσκαλο	οδηγό	τους	δασκάλους	οδηγούς
Κλητική	-	δάσκαλε	οδηγέ	-	δάσκαλοι	οδηγοί

Θηλυκά ουσιαστικά σε -α

	Ενικός Αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ονομαστική (ποια; ποιες)	η	μέλισσα	αγορά	οι	μέλισσες	αγορές
Γενική (ποιανής; ποιανών;)	της	μέλισσας	αγοράς	των	μελισσών	αγορών
Αιτιατική (τι;)	τη(ν)	μέλισσα	αγορά	τις	μέλισσες	αγορές
Κλητική	-	μέλισσα	αγορά	-	μέλισσες	αγορές

Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ο

	Ενικός Αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ονομαστική (ποιο; ποια)	το	βιβλίο	νερό	τα	βιβλία	νερά
Γενική (ποιανού; ποιανών;)	του	βιβλίου	νερού	των	βιβλίων	νερών
Αιτιατική (τι;)	το	βιβλίο	νερό	τα	βιβλία	νερά
Κλητική	-	βιβλίο	νερό	-	βιβλία	νερά

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Τα **ουδέτερα** ουσιαστικά έχουν κατάληξη **-ο** και **-ι**.
π.χ. το δώρο. // π.χ. το παιδί.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Τα **ουσιαστικά**: βράδυ, δάκρυ, δίχτυ, στάχυ, δόρυ και οξύ αποτελούν εξαιρέσεις και γράφονται με **-υ**.

- Τα **ουδέτερα ουσιαστικά** σχηματίζουν τον **ίδιο τύπο** στην **ονομαστική**, **αιτιατική** και **κλητική**.
- Όλα τα **ουσιαστικά** στη **γενική** του **πληθυντικού** αριθμού έχουν κατάληξη **-ων**.

Ενότητα 6η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Το επίθετο

”

Τα **επίθετα** συνοδεύουν **ουσιαστικά** και μας δίνουν επιπλέον **πληροφορίες** για αυτά. Δηλαδή, τα **περιγράφουν**.

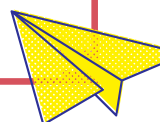
Τα επίθετα **συμφωνούν** με τα ουσιαστικά που συνοδεύουν σε **γένος** (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο), **πτύση** (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική) και **αριθμό** (ενικός, πληθυντικός).

Τα επίθετα προσδιορίζουν:

- χρώμα. π.χ. Το λεμόνι είναι κίτρινο.
- μέγεθος. π.χ. Το δωμάτιό μου είναι μεγάλο.
- βάρος. π.χ. Η τσάντα του σχολείου είναι βαριά.
- σχήμα. π.χ. Το ρολόι είναι κυκλικό.
- υλικό. π.χ. Το θρανίο είναι ξύλινο.
- αίσθηση. π.χ. Το πάπλωμα είναι μαλακό.
- ιδιότητα. π.χ. Η Νίκη είναι ευγενική.
- αξία. π.χ. Αυτό το αυτοκίνητο είναι ακριβό.
- κατάσταση. π.χ. Το λιοντάρι είναι άγριο.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ικός, -ιμος** και **-ινος** γράφονται με **-ι-** εκτός από:

- δανεικός, θηλυκός.
- διάσημος, περίφημος, έρημος, άσχημος, πρόθυμος, επώνυμος, εύθυμος, έτοιμος.
- φωτεινός, σκοτεινός, ορεινός, υγιεινός, φτηνός, υπεύθυνος, ανεύθυνος, ταπεινός, επικίνδυνος.

Ενότητα 6η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Τα ρήματα στον ενεστώτα

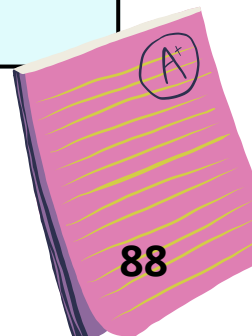
Παράδειγμα κλίσης:

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

	Ενεργητική Φωνή	Παθητική Φωνή
	Ενικός Αριθμός	
εγώ	γράφω	γράφομαι
εσύ	γράφεις	γράφεσαι
αυτός/ αυτή/ αυτό	γράφει	γράφεται

	Πληθυντικός Αριθμός	
εμείς	γράφουμε	γραφόμαστε
εσείς	γράφετε	γράφεστε
αυτοί/ αυτές/ αυτά	γράφουν	γράφονται

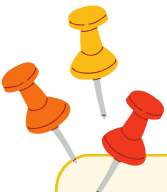

Το «είμαι» στον Ενεστώτα.

εγώ	είμαι
εσύ	είσαι
αυτός/ αυτή/ αυτό	είναι
εμείς	είμαστε
εσείς	είστε
αυτοί/ αυτές/ αυτά	είναι είναι

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Όλα τα **ρήματα** που τελειώνουν σε **-ίζω** γράφονται με **-ι-** σε όλους τους χρόνους.
π.χ. ζωγραφίζω. // π.χ. ζωγράφισα.
- Όλες οι **λέξεις** που προέρχονται από ρήματα σε **-ίζω** γράφονται, επίσης, με **-ι-**.
π.χ. μαυρίζω → μαύρισμα. // π.χ. φροντίζω → φροντιστήριο. // π.χ. βαπτίζω → βαπτιστήριο.

Τα **ρήματα**: αθροίζω, αναβλύζω/αναβρύζω, γογγύζω, δακρύζω, δανείζω, κατακλύζω, κελαρύζω, μπηζω, πήζω, πρήζω, συγχύζω, σφύζω αποτελούν **εξαιρέσεις**.

- Όλα τα **ρήματα** που τελειώνουν σε **-ώνω** γράφονται με **-ω-** σε όλους τους χρόνους.
π.χ. μετανιώνω. // π.χ. μετάνιωσα.
- Όλες οι **λέξεις** που προέρχονται από ρήματα σε **-ώνω** γράφονται, επίσης, με **-ω-**.
π.χ. απλώνω → απλώστρα. // π.χ. πατώνω → πάτωμα. // π.χ. ανακοινώνω → ανακοίνωση.

• **Πότε γράφω «-με» και «-μαι»:** Το «-με» χρησιμοποιείται στην **ενεργητική φωνή**, στο α' πληθυντικό πρόσωπο («εμείς»). Το «-μαι» χρησιμοποιείται στην **παθητική φωνή**, στο α' ενικό πρόσωπο («εγώ»).

π.χ. Εμείς γράφουμε διαγώνισμα.

π.χ. Εγώ γράφομαι στο σχολείο.

• **Πότε γράφω «-τε» και «-ται»:** Το «-τε» χρησιμοποιείται στην **ενεργητική φωνή**, στο β' πληθυντικό πρόσωπο («εσείς»). Το «-ται» χρησιμοποιείται στην **παθητική φωνή**, στο γ' ενικό πρόσωπο («αυτός»).

π.χ. Εσείς γράφετε μια έκθεση.

π.χ. Η έκθεση γράφεται στο τετράδιο «Ελληνικών».

ΘΥΜΑΜΑΙ!

Στο «εμείς» και στο «εσείς»
πάντα **έψιλον** (-ε) θα βρεις!

7

Οι χρόνοι του ρήματος: Ο αόριστος και ο παρατατικός

Οι **χρόνοι του ρήματος** μας δείχνουν αν μια πράξη έγινε στο **παρόν** (παροντικοί χρόνοι), στο **παρελθόν** (παρελθοντικοί χρόνοι) ή στο **μέλλον** (μελλοντικοί χρόνοι).

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ο αόριστος

Ο **αόριστος** είναι ο χρόνος που δηλώνει ότι μία πράξη έγινε στο **παρελθόν** και **δεν είχε διάρκεια**. Δηλαδή, στο **εχθές** και **για μία φορά**. Στην **ενεργητική φωνή**, το χαρακτηριστικό σύμφωνο του αορίστου είναι το -σ- (π.χ. ζωγράφισα), ενώ στην **παθητική φωνή**, πιο συνηθισμένο είναι το -θ (π.χ. λύθηκα).

ΘΥΜΑΜΑΙ!

- Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ωνω, έχουν αόριστο σε -ωσα.
π.χ. παγώνω → πάγωσα.
- Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ιζω, έχουν αόριστο σε -ισα.
π.χ. φροντίζω → φρόντισα.
- Τα ρήματα που τονίζονται στο -ώ, έχουν αόριστο σε -ησα.
π.χ. τραγουδώ → τραγούδησα.

Κάποια ρήματα δεν ακολουθούν τους παραπάνω κανόνες. Αυτά είναι τα:

Ενεστώτας	Αόριστος
δακρύζω	δάκρυσα
μένω	έμεινα
αθροίζω	άθροισα
πλένω	έπλυνα
δανείζω	δάνεισα
στέλνω	έστειλα

Ενεστώτας	Αόριστος
λέω	είπα
βλέπω	είδα
πίνω	ήπια
φεύγω	έφυγα
μεθώ	μέθυσα
ντύνω	έντυσα

Παράδειγμα κλίσης:

Ενεργητική Φωνή

	Ενικός Αριθμός		Πληθυντικός Αριθμός
εγώ	έγραψα	εμείς	γράψαμε
εσύ	έγραψες	εσείς	γράψατε
αυτός/ αυτή/ αυτό	έγραψε	αυτοί/ αυτές/ αυτά	έγραψαν

Ο παρατατικός

Ο **παρατατικός** είναι ο χρόνος που δηλώνει ότι μία πράξη έγινε στο **παρελθόν** και **είχε διάρκεια**. Δηλαδή, στο **εχθές**, **συνέχεια** ή σε **επανάληψη**. Ο **παρατατικός** έχει το ίδιο θέμα με τον **ενεστώτα** (π.χ. ζωγραφίζω → ζωγράφιζα // π.χ. βάφομαι → βαφόμουν). Στο α' ενικό πρόσωπο της **ενεργητικής φωνής** έχει κατάληξη **-α**, ενώ της **παθητικής φωνής** έχει κατάληξη **-ομουν**.

Ενεργητική Φωνή

	Ενικός Αριθμός		Πληθυντικός Αριθμός
εγώ	έγραφα	εμείς	γράφαμε
εσύ	έγραφες	εσείς	γράφατε
αυτός/ αυτή/ αυτό	έγραφε	αυτοί/ αυτές/ αυτά	έγραφαν

Το «είμαι» στον παρατατικό και αόριστο

Ενεργητική Φωνή

	Ενικός Αριθμός		Πληθυντικός Αριθμός
εγώ	ήμουν	εμείς	ήμασταν (ήμαστε)
εσύ	ήσουν	εσείς	ήσασταν (ήσαστε)
αυτός/ αυτή/ αυτό	ήταν	αυτοί/ αυτές/ αυτά	ήταν

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Στο γ' ενικό (**«αυτός»**) και στο γ' πληθυντικό (**«αυτοί»**) πρόσωπο χρησιμοποιούμε τον ίδιο τύπο: **«ήταν»**.
 - Το α' και β' πληθυντικό πρόσωπο (**«εμείς», «εσείς»**) σχηματίζει δύο τύπους **«ήμασταν»/ «ήσασταν»** και **«ήμαστε»/ «ήσαστε»**.
-

ΘΥΜΑΜΑΙ!

Το «είμαι» στον **παρατατικό** και στον **αόριστο** γράφεται με **-η-** και όχι με **-ει-**.

Ενότητα 7η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Σύνδεσμοι: Χρονικοί και Αιτιολογικοί σύνδεσμοι

”

Σύνδεσμοι είναι τα άκλιτα μέρη του λόγου που χρησιμοποιούμε για **συνδέσουμε λέξεις ή προτάσεις**.

π.χ. Η Νίκη μιλάει Αγγλικά και Γαλλικά.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Αιτιολογικοί σύνδεσμοι

Οι **αιτιολογικοί σύνδεσμοι** χρησιμοποιούνται πριν από **αιτιολογικές** προτάσεις. Δηλαδή, προτάσεις που προσδιορίζουν την **αιτία**.

Οι αιτιολογικοί σύνδεσμοι είναι οι εξής: **γιατί, επειδή, διότι, αφού, μια και/που, καθώς, εφόσον**.

π.χ. Ο μπαμπάς μάζεψε τα ρούχα, **γιατί** είπαν ότι θα βρέξει.

π.χ. Αύριο δεν θα πάω για μάθημα, **καθώς** έχω πυρετό.

π.χ. Έχασα το αεροπλάνο, **καθώς** άργησα να πάω στο αεροδρόμιο.

Χρονικοί σύνδεσμοι

Οι **χρονικοί σύνδεσμοι** χρησιμοποιούνται πριν από **χρονικές** προτάσεις. Δηλαδή, προτάσεις που προσδιορίζουν τον **χρόνο**.

Οι χρονικοί σύνδεσμοι είναι οι εξής: **όταν, όποτε, μόλις, πριν, αφού, μετά που, ώσπου, μέχρι που/να, ενώ, καθώς, όσο**.

π.χ. Ο μπαμπάς μάζεψε τα ρούχα, **πριν** πιάσει βροχή.

π.χ. Θα επιστρέψω στο σχολείο, **μόλις** αναρρώσω.

π.χ. Έφτασα στο αεροδρόμιο, **μόλις** απογειώθηκε το αεροπλάνο.

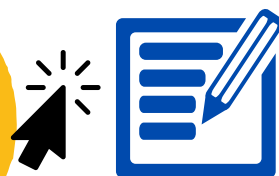

Οι βαθμοί των επιθέτων

”

Τα **επίθετα** έχουν **τρεις βαθμούς**:

1. **Θετικός** Βαθμός.
2. **Συγκριτικός** Βαθμός.
3. **Υπερθετικός** Βαθμός

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Ο **συγκριτικός** και ο **υπερθετικός** των επιθέτων αποτελούν τα **παραθετικά** του.

Ο θετικός βαθμός

Τα επίθετα στον **θετικό** βαθμό φανερώνουν την **ιδιότητα** ενός ατόμου, αντικειμένου ή κατάστασης χωρίς να συγκρίνονται με κάτι άλλο.

π.χ. Ο Ξενοφών είναι ψηλός.

π.χ. Το αυτοκίνητο είναι ακριβό. **π.χ.** Ο καιρός είναι καλός.

Ο συγκριτικός βαθμός

Χρησιμοποιούμε τα επίθετα στον **συγκριτικό βαθμό**, όταν θέλουμε να **συγκρίνουμε** κάτι ή κάποιον με έναν άλλον.

Ο συγκριτικός βαθμός σχηματίζεται με δύο τρόπους:

1. Από το επίθετο αφαιρούμε την κατάληξη που έχει στον θετικό βαθμό και, στη θέση της, βάζουμε τις καταλήξεις:

i. -ότερος, -ότερη, -ότερο.

π.χ. όμορφος → ομορφότερος, ομορφότερη, ομορφότερο.
Η Μύλος είναι ομορφότερο νησί από την Κω.

ii. -ύτερος, -ύτερη, -ύτερο.

π.χ. βαθύς → βαθύτερος, βαθύτερη, βαθύτερο.
Η θάλασσα είναι βαθύτερη σε αυτό το σημείο από εκείνο.

iii. -έστερος, -εστερη, -εστερο.

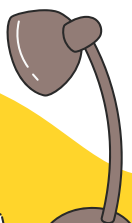
π.χ. δημοφιλής → δημοφιλέστερος, δημοφιλέστερη, δημοφιλέστερο.
Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι δημοφιλέστερο από την πίτσα.

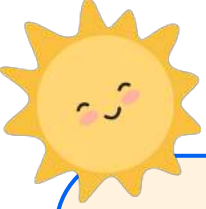
2. Κρατάμε το επίθετο στον Θετικό Βαθμό και πριν από αυτό βάζουμε το επίρρημα «πιο».

π.χ. όμορφος → πιο όμορφος.
Η Μύλος είναι πιο όμορφο νησί από την Κω.

π.χ. βαθύς → πιο βαθύς.
Η θάλασσα πιο βαθιά σε αυτό το σημείο από εκείνο.

π.χ. δημοφιλής → πιο δημοφιλής.
Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι πιο δημοφιλές από την πίτσα.

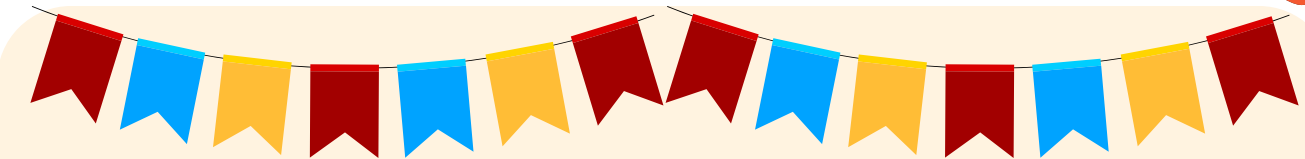
Τα επίθετα στον **υπερθετικό βαθμό** φανερώνουν ότι η **ιδιότητα** ενός ατόμου, αντικειμένου ή κατάστασης υπάρχει στον μεγαλύτερο βαθμό σε κάποιον συγκριτικά με όλους τους υπόλοιπους.

π.χ. Ο Πρόδρομος είναι ο πιο ψηλός στην τάξη.

π.χ. Το αυτοκίνητο είναι το πιο ακριβό που έχω δει.

π.χ. Ο καιρός είναι ο καλύτερος από όλη την εβδομάδα.

Ο υπερθετικός βαθμός σχηματίζεται με δύο τρόπους:

1. ο **απόλυτος** υπερθετικός βαθμός.

✓ Από το επίθετο αφαιρούμε την κατάληξη που έχει στον θετικό βαθμό και, στη θέση της, βάζουμε τις καταλήξεις:

- **-ότατος, -ότατη, -ότατο.**

π.χ. καθαρός → καθαρότατος, καθαρότατη, καθαρότατο.
Η παραλία είναι καθαρότατη.

- **-ύτατος, -ύτατη, - ύτατο.**

π.χ. βαρύς → βαρύτατος, βαρύτατη, βαρύτατο.
Η σχολική τσάντα μου είναι βαρύτατη.

- **-έστατος, -εστατη, -εστατο.**

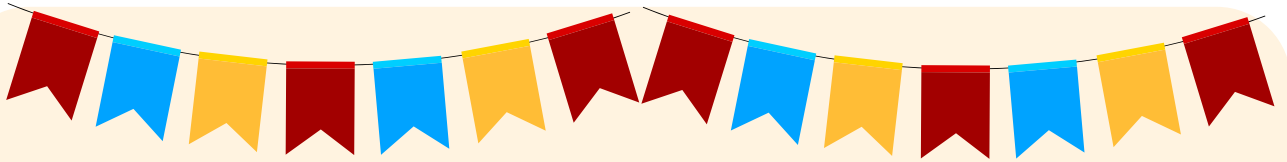
π.χ. δημοφιλής → δημοφιλέστατος, δημοφιλέστατη, δημοφιλέστατο.
Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι δημοφιλέστατο.

✓ Κρατάμε το επίθετο στον θετικό βαθμό και πριν από αυτό βάζουμε το επίρρημα «πολύ».

π.χ. καθαρός → πολύ καθαρός.
Η παραλία είναι πολύ καθαρή.

π.χ. βαρύς → πολύ βαρύς.
Η σχολική τσάντα μου είναι πολύ βαριά.

π.χ. δημοφιλής → πολύ δημοφιλής.
Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι πολύ δημοφιλές.

2. ο **σχετικός** υπερθετικός βαθμός.

✓ Κρατάμε το επίθετο στον θετικό βαθμό και πριν από αυτό βάζουμε το οριστικό άρθρο (ο, η, το) και το επίρρημα «**πιο**».

π.χ. καθαρός → ο πιο καθαρός.

Η παραλία αυτή είναι η πιο καθαρή που έχω δει.

π.χ. βαρύς → ο πιο βαρύς.

Η σχολική τσάντα μου είναι η πιο βαριά που έχω.

π.χ. δημοφιλής → πιο δημοφιλής.

Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι το πιο δημοφιλές.

✓ Τρέπουμε το επίθετο στον συγκριτικό βαθμό και πριν από αυτό βάζουμε το οριστικό άρθρο (ο, η, το).

π.χ. καθαρός → ο καθαρότερος.

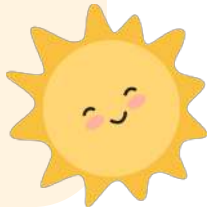
Η παραλία αυτή είναι η καθαρότερη που έχω δει.

π.χ. βαρύς → ο πιο βαρύς.

Η σχολική τσάντα μου είναι η βαρύτερη που έχω.

π.χ. δημοφιλής → πιο δημοφιλής.

Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι το δημοφιλέστερο γρήγορο φαγητό.

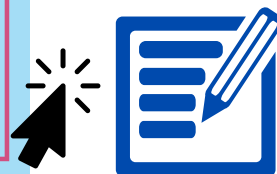

Ενότητα 7η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Η δομή της πρότασης:
Η ελλειπτική πρόταση

”

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Πρόταση ονομάζουμε ένα **σύνολο λέξεων** που έχει ένα ολοκληρωμένο νόημα.

Μερικές φορές, μια πρόταση αποτελείται μόνο από το ρήμα ή το υποκείμενο ή το αντικείμενο. Δηλαδή, υπάρχουν **όροι που παραλείπονται**.

Οι προτάσεις στις οποίες κάποιοι όροι εννοούνται ονομάζονται **ελλειπτικές προτάσεις**.

π.χ. Βρέχει.

π.χ. Χρόνια πολλά!

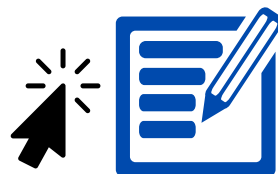
π.χ. Καλή χρονιά!

Τα αρκτικόλεξα

”

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Όταν γράφουμε ένα σύνολο λέξεων χρησιμοποιώντας μόνο το **πρώτο** ή τα πρώτα γράμματα από τις λέξεις, τότε φτιάχνουμε **αρκτικόλεξα**. Τα αρκτικόλεξα μάς βοηθούν να κρατάμε τον λόγο μας **σύντομο**. Ως αρκτικόλεξα, συνήθως, εμφανίζονται οι **επωνυμίες** από επιχειρήσεις, οργανισμούς, ιδρύματα ή υπηρεσίες.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

ΕΛ.ΤΑ. → Ελληνικά Ταχυδρομεία.

Ε.Μ.Υ. → Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία.

Ε.Υ.Δ.Α.Π. → Εταιρεία Ύδρευσης Αποχέτευσης Πρωτεύουσας.

Κ.Τ.Ε.Λ. → Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων.

Δ.Ε.Η. → Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Δεν ξεχνάμε να βάζουμε **τελεία (.)** ανάμεσα στα γράμματα.

well
done!

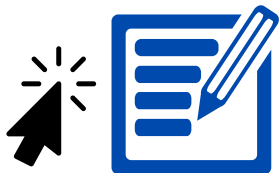

Οι οικογένειες λέξεων

”

Οι **οικογένειες λέξεων** φτιάχνονται από λέξεις **παράγωγες** και **σύνθετες** που προέρχονται από την **ίδια λέξη**. Οι λέξεις αυτές ονομάζονται **συγγενικές λέξεις**.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οικογένεια Λέξεων

π.χ. βιβλίο

Παράγωγες λέξεις		Σύνθετες λέξεις
βιβλικός	→	βιβλιοπωλείο
βιβλιαράκι	→	βιβλιοθήκη
βιβλιάριο	→	βιβλιοδεσία

Ενότητα 7η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Οι σύνθετες λέξεις

”

Σύνθετες λέξεις είναι εκείνες που προέρχονται από την **ένωση δύο ή περισσότερων διαφορετικών λέξεων**.

π.χ. βιβλίο + θήκη = βιβλιοθήκη.

π.χ. α (στερητικό) + παρά + δεκτός = απαράδεκτος.

Οι **δύο ή παραπάνω λέξεις** που χρησιμοποιούμε για να φτιάξουμε τη νέα, ονομάζονται **συνθετικά**.

Επομένως, μία **σύνθετη λέξη** έχει τουλάχιστον **α' συνθετικό** και **β' συνθετικό**.

π.χ. α' συνθετικό: μαχαίρι.

β' συνθετικό: πιρούνι.

σύνθετη λέξη: μαχαιροπίρουνο.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Παρατηρούμε ότι στην παραπάνω λέξη το τελικό «**-ι**» από τη λέξη «**μαχαίρι**» μετατράπηκε σε «**-ο-**» (μαχαιρ-ο-πίρουνο). Το «**-ο-**» αυτό χρησιμοποιείται τις περισσότερες φορές για να κάνουμε την ένωση δύο λέξεων.

π.χ. μαξιλάρι + θήκη = μαξιλαρ-ο-θήκη.

π.χ. δρεπάνι + κατσαβίδι = δρεπαν-ο-κατσάβιδο.

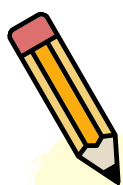
ONLINE TEST

8

8

Οι αντωνυμίες: Οι προσωπικές αντωνυμίες

Οι **αντωνυμίες** είναι τα κλιτά μέρη του λόγου που χρησιμοποιούμε **αντί των ονομάτων**.

π.χ. Ο Γιώργος αγόρασε μία νέα μπλούζα. → Αυτός αγόρασε μία νέα μπλούζα.

π.χ. Η Μαρία έφαγε το σάντουιτς. → Η Μαρία το έφαγε.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι προσωπικές αντωνυμίες

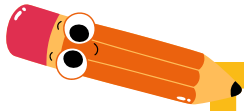

Οι **προσωπικές αντωνυμίες** είναι εκείνες που χρησιμοποιούμε στη θέση των τριών προσώπων του λόγου:

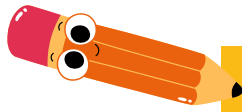
- εγώ (α' ενικό πρόσωπο),
- εσύ (β' ενικό πρόσωπο),
- αυτός, αυτή, αυτό (γ' ενικό πρόσωπο)
- εμείς (α' πληθυντικό πρόσωπο),
- εσείς (β' πληθυντικό πρόσωπο),
- αυτοί, αυτές, αυτά (γ' πληθυντικό πρόσωπο).

Κλίση προσωπικής αντωνυμίας

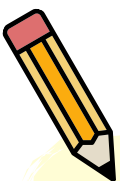
	α' πρόσωπο		β' πρόσωπο	
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
ονομ.	εγώ	εμείς	εσύ	εσείς
γεν.	εμένα (μου)	εμάς (μας)	εσένα (σου)	εσάς (σας)
αιτιατ.	εμένα (με)	εμάς (μας)	εσένα (σε)	εσάς (σας)
κλητ.	-	-	εσύ	εσείς

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ονομ.	αυτός (τος)	αυτή (τη)	αυτό (το)	αυτοί (τοι)	αυτές (τες)	αυτά (τα)
γεν.	αυτού (του)	αυτής (της)	αυτού (του)	αυτών (τους)	αυτών (τους)	αυτών (τους)
αιτιατ.	αυτόν (τον)	αυτήν (την)	αυτό (το)	αυτούς (τους)	αυτές (τις, τες)	αυτά (τα)
κλητ.	-	-	-	αυτοί (τοι)	αυτές (τες)	αυτά (τα)

ΠΡΟΣΟΧΗ!

✓ Οι **προσωπικές αντωνυμίες** έχουν **δυνατούς** και **αδύνατους** τύπους.
π.χ. εμάς (δυνατός) / μας (αδύνατος).

✓ Οι **αδύνατοι τύποι** του γ' προσώπου μοιάζουν με τα **οριστικά άρθρα**.

π.χ. Η Κατερίνα **τον** συμπαθεί πολύ. (**αντωνυμία**)
π.χ. Η Κατερίνα συμπαθεί **τον** Γιώργο πολύ. (**άρθρο**)

ΘΥΜΑΜΑΙ !

Τα **άρθρα** βρίσκονται δίπλα σε **ονόματα**, ενώ οι **αντωνυμίες**, συνοδεύουν **ρήματα**.

Οι αντωνυμίες: Οι κτητικές αντωνυμίες

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι **αντωνυμίες** είναι τα κλιτά μέρη του λόγου που χρησιμοποιούμε **αντί των ονομάτων**.

π.χ. Το ρολόι **της Νίκης**. → Το ρολόι **της**.
π.χ. Η αδερφή **του Γιάννη**. → Η αδερφή **του**.

Οι κτητικές αντωνυμίες

Οι κτητικές αντωνυμίες:

- ✓ είναι εκείνες που φανερώνουν σε ποιον ανήκει κάτι.
π.χ. Η κασετίνα της Μαρίας. → Η κασετίνα της.
- ✓ σχηματίζεται με τη γενική του αδύνατου τύπου της προσωπικής αντωνυμίας.
π.χ. Το παιχνίδι του.
π.χ. Η δασκάλα μας.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Όταν θέλουμε να δώσουμε **έμφαση**, χρησιμοποιούμε την αντωνυμία **δικός,-ή, -ό μου** (γενική του αδύνατου τύπου της προσωπικής αντωνυμίας).

π.χ. Ο μπαμπάς **του**. → Ο **δικός του** μπαμπάς.

π.χ. Το σχολείο **μας**. → Το **δικό μας** σχολείο.

Έτσι, ανάλογα με το ουσιαστικό που προσδιορίζουν, έχουν:

- δύο αριθμούς,
- τρία πρόσωπα,
- τρία γένη,
- τέσσερεις πτώσεις.

π.χ. Αυτή είναι η ζωγραφιά της Νεφέλης. → Αυτή είναι η δική της ζωγραφιά.

π.χ. Θα καλέσουμε τους γονείς του Γιάννη. → Θα καλέσουμε τους δικούς του γονείς.

ΘΥΜΑΜΑΙ!

Οι **κτητικές** αντωνυμίες μπαίνουν
μετά από **ουσιαστικό**, ενώ οι
προσωπικές, συνοδεύουν **ρήμα**

π.χ. Ξέχασε την ομπρέλα **του** στο σχολείο.
(κτητική αντωνυμία)

π.χ. **Του** είπα να μην ξεχάσει τίποτα στο σχολείο.
(προσωπική αντωνυμία)

Παράδειγμα κλίσης κτητικής αντωνυμίας

α' ενικό πρόσωπο

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
ονομ	ο δικός μου (φίλος)	οι δικοί μου (φίλοι)
γεν.	του δικού μου (φίλου)	των δικών μου (φίλων)
αιτιατ.	τον δικό μου (φίλο)	τους δικούς μου (φίλους)
κλητ.	- δικέ μου (φίλε)	- δικοί μου (φίλοι)

α' πληθυντικό πρόσωπο

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
ονομ	ο δικός μας (φίλος)	οι δικοί μας (φίλοι)
γεν.	του δικού μας (φίλου)	των δικών μας (φίλων)
αιτιατ.	τον δικό μας (φίλο)	τους δικούς μας (φίλους)
κλητ.	- δικέ μας (φίλε)	- δικοί μας (φίλοι)

Τα σχήματα λόγου: Η προσωποποίηση

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Η **προσωποποίηση** είναι το σχήμα λόγου που χρησιμοποιούμε **σε ένα πεζό κείμενο ή σε ένα ποίημα**, όταν τα ζώα, τα φυτά ή άλλα **άψυχα πράγματα** έχουν ανθρώπινες ικανότητες.

Δηλαδή, μιλούν, σκέφτονται, αισθάνονται ή, γενικώς, συμπεριφέρονται όπως ακριβώς ένας άνθρωπος.

π.χ. Τα σύννεφα χορεύουν στον ουρανό.
(Τα σύννεφα δεν μπορούν να χορέψουν όπως οι άνθρωποι)

π.χ. Ο μέρμηγκας έχτιζε το σπίτι του με πολλή προσοχή.
(Τα μυρμήγκια δεν χτίζουν τα σπίτια τους όπως οι άνθρωποι)

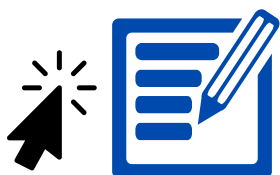
Ενότητα 8η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Οι οικογένειες λέξεων

”

Οι **οικογένειες λέξεων** φτιάχνονται από λέξεις **παράγωγες** και **σύνθετες** που προέρχονται από την **ίδια λέξη**. Οι λέξεις αυτές ονομάζονται **συγγενικές λέξεις**.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οικογένεια Λέξεων

π.χ. βιβλίο

Παράγωγες λέξεις		Σύνθετες λέξεις
βιβλικός	→	βιβλιοπωλείο
βιβλιαράκι	→	βιβλιοθήκη
βιβλιάριο	→	βιβλιοδεσία

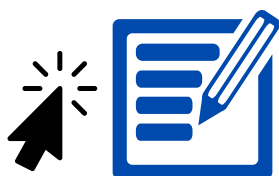
Ο συλλαβισμός

”

Οι λέξεις χωρίζονται σε **φωνούλες** που λέγονται **συλλαβές**. Όταν **χωρίζουμε** τις λέξεις σε συλλαβές, κάνουμε **συλλαβισμό**.

Ανάλογα με τον **αριθμό συλλαβών** που έχει μια **λέξη**, ονομάζεται:

- ✓ **μονοσύλλαβη**. (μια συλλαβή) π.χ. χθες.
- ✓ **δισύλλαβη**. (δυο συλλαβές) π.χ. δρόμος.
- ✓ **τρिसύλλαβη**. (τρεις συλλαβές) π.χ. άνθρωπος.
- ✓ **πολυσύλλαβη**. (περισσότερες από τρεις συλλαβές) π.χ. παράθυρο.

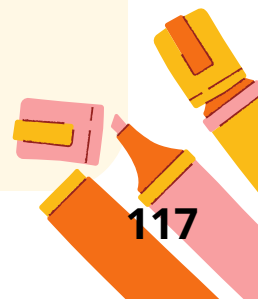

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

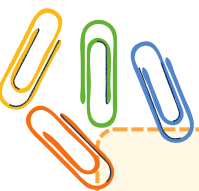
Κάθε συλλαβή από τις **τρεις τελευταίες συλλαβές** μιας λέξης έχει τη δική της **ονομασία**. Ξεκινώντας από το τέλος της λέξης έχουμε:

1. τη **λήγουσα**.
2. την **παραλήγουσα**.
3. την **προπαραλήγουσα**.

	προπαραλήγουσα	παραλήγουσα	λήγουσα
πα	ρά	θυ	ρο

Κανόνες συλλαβισμού:

- Το **σύμφωνο** που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα συλλαβίζεται με το δεύτερο φωνήεν.

π.χ. έ-λα. // π.χ. θή-κη.

- Τα **δίψηφα** φωνήεντα, οι δίφθογγοι και οι συνδυασμοί **αυ** και **ευ** δεν χωρίζονται.

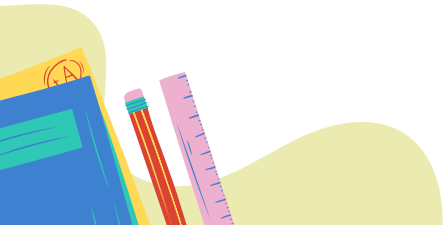
π.χ. αί-θου-σα. // π.χ. κο-ρόι-δο. // π.χ. ευ-κο-λί-α.

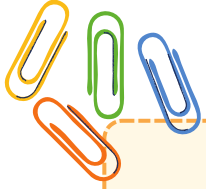
- Όταν υπάρχουν σε μια λέξη **δύο ή παραπάνω σύμφωνα**, συλλαβίζονται όλα μαζί με το δεύτερο φωνήεν μόνο εάν αρχίζει ελληνική λέξη με τουλάχιστον τα δύο πρώτα από αυτά. Διαφορετικά, χωρίζονται.

π.χ. α-στρα-πή. (στρ → στροφή) // π.χ. τσού-χτρα. (χτ → χτυπάω) // π.χ. ελ-πί-δα.

- Τα **όμοια σύμφωνα** πάντα χωρίζονται.

π.χ. γράμ-μα. // π.χ. θά-λασ-σα.

Κανόνες συλλαβισμού:

- Το **σύμφωνο** που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα συλλαβίζεται με το δεύτερο φωνήεν.

π.χ. έ-λα. // π.χ. θή-κη.

- Τα **δίψηφα** φωνήεντα, οι δίφθογγοι και οι συνδυασμοί **αυ** και **ευ** δεν χωρίζονται.

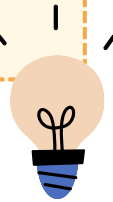
π.χ. αί-θου-σα. // π.χ. κο-ρόι-δο. // π.χ. ευ-κο-λί-α.

- Όταν υπάρχουν σε μια λέξη **δύο ή παραπάνω σύμφωνα**, συλλαβίζονται όλα μαζί με το δεύτερο φωνήεν μόνο εάν αρχίζει ελληνική λέξη με τουλάχιστον τα δύο πρώτα από αυτά. Διαφορετικά, χωρίζονται.

π.χ. α-στρα-πή. (στρ → στροφή) // π.χ. τσού-χτρα. (χτ → χτυπάω) // π.χ. ελ-πί-δα.

- Τα **όμοια σύμφωνα** πάντα χωρίζονται.

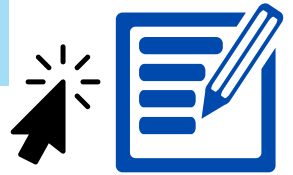
π.χ. γράμ-μα. // π.χ. θά-λασ-σα.

Οι αντίθετες λέξεις

”

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Αντίθετες λέξεις λέμε όσες έχουν **αντίθετη έννοια** μεταξύ τους. Δηλαδή, η μία σημαίνει το εντελώς **αντίθετο** από την άλλη.

Διαφορετικά, οι λέξεις αυτές λέγονται και **αντώνυμες** ή αντώνυμα.

π.χ. νύχτα – μέρα.

π.χ. πάνω – κάτω.

π.χ. ακριβό – φθηνό.

π.χ. φωτεινός – σκοτεινός.

π.χ. κακός – άκακος.

π.χ. διπλώνω – ξεδιπλώνω.

9

9

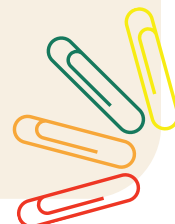
Οι χρόνοι του ρήματος: Ο μέλλοντας

Οι **χρόνοι του ρήματος** μας δείχνουν αν μια πράξη έγινε στο **παρόν** (παροντικοί χρόνοι), στο **παρελθόν** (παρελθοντικοί χρόνοι) ή στο **μέλλον** (μελλοντικοί χρόνοι).

Ο **μέλλοντας** είναι ο χρόνος που δηλώνει ότι μία πράξη γίνεται στο **μέλλον**. Δηλαδή, **αύριο**. Στα ελληνικά υπάρχουν τρία είδη μέλλοντα:

1. Ο **στιγμιαίος/ συνοπτικός μέλλοντας**.
2. Ο **εξακολουθητικός μέλλοντας**.
3. Ο **συντελεσμένος μέλλοντας**.

ΘΥΜΑΜΑΙ!

Όλα τα ρήματα που είναι στον **μέλλοντα**, έχουν μπροστά τη λέξη «**θα**».

π.χ. Αύριο **θα βρέχει** όλη μέρα.

π.χ. Την επόμενη εβδομάδα, **θα πάμε** εκδρομή.

π.χ. Μέχρι να τελειώσει το σχολείο, **θα έχω μάθει** να μετρώ μέχρι το 1000.

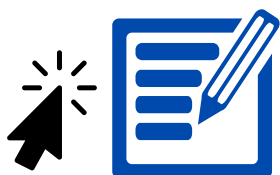
ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ο στιγμιαίος/ συνοπτικός μέλλοντας

Ο **στιγμιαίος** ή **συνοπτικός μέλλοντας** φανερώνει ότι μια πράξη θα γίνει στο μέλλον, αλλά δεν θα έχει διάρκεια. Δηλαδή, θα συμβεί μόνο **μία φορά**.

π.χ. Η Νίκη θα γιορτάσει τα γενέθλιά της το Σάββατο.
π.χ. Ο Πρόδρομος θα μετακομίσει στα Τρίκαλα.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Παράδειγμα κλίσης:

Ενεργητική Φωνή

Ενικός Αριθμός

Πληθυντικός Αριθμός

εγώ	θα γράψω	εμείς	θα γράψουμε
εσύ	θα γράψεις	εσείς	θα γράψετε
αυτός/ αυτή/ αυτό	θα γράψει	αυτοί/ αυτές/ αυτά	θα γράψουν

Ο εξακολουθητικός μέλλοντας

Ο **εξακολουθητικός μέλλοντας** φανερώνει ότι μια πράξη θα γίνει στο **μέλλον**, αλλά θα έχει διάρκεια. Δηλαδή, θα συμβαίνει **συνέχεια** ή **επαναλαμβανόμενα**.

π.χ. Το καλοκαίρι θα πηγαίνουμε διακοπές στο χωριό.
π.χ. Η Νεφέλη θα διαβάζει μέχρι τις τελικές εξετάσεις.

Ενεργητική Φωνή

Ενικός Αριθμός

Πληθυντικός Αριθμός

εγώ	θα γράφω	εμείς	θα γράφουμε
εσύ	θα γράφεις	εσείς	θα γράφετε
αυτός/ αυτή/ αυτό	θα γράφει	αυτοί/ αυτές/ αυτά	θα γράφουν

Η προστακτική

”

Η **προστακτική** είναι η **έγκλιση** που φανερώνει **προσταγή, παράκληση ή ευχή**. Επίσης, τη χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δώσουμε **οδηγίες** σε κάποιον.

Έτσι, βλέπουμε ότι στις **συνταγές** είναι πολύ συχνή η χρήση της.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι μόνοι **χρόνοι** που έχουν προστακτική είναι ο **ενεστώτας** και ο **αόριστος**. Η **προστακτική ενεστώτα** χρησιμοποιείται, όταν θέλουμε να έχει **διάρκεια** η πράξη (εξακολουθητική/επαναλαμβανόμενη) και η **προστακτική αορίστου**, όταν μια πράξη διαρκεί **για λίγο** (συνοπτική/στιγμιαία).

π.χ. **Μάζευε** το δωμάτιό σου! (συνέχεια - **ενεστώτας**)
π.χ. **Μάζεψε** το δωμάτιό σου! (αυτή τη στιγμή - **αόριστος**)

Τα πρόσωπα που σχηματίζουν τους τύπους της προστακτικής είναι:

το **β' ενικό πρόσωπο** (εσύ)

π.χ. Πρόσεχε στον δρόμο!

το **β' πληθυντικό πρόσωπο** (εσείς).

π.χ. Προσέχετε στον δρόμο!

Παράδειγμα κλίσης:

Ενεργητική Φωνή

Ενεστώτας

Αόριστος

Ενικός Αριθμός

εσύ

γράφε

γράφε

Πληθυντικός Αριθμός

εσείς

γράφετε

γράψτε

Ενότητα 9η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Τα σημεία στίξης:
Το θαυμαστικό (!)
και η παύλα (-)

””

Τα σημεία στίξης είναι **σύμβολα** που χρησιμοποιούμε στον **γραπτό λόγο**. Με τη βοήθειά τους μπορούμε να **διαβάσουμε** σωστά ένα **κείμενο**, ώστε να **καταλάβουμε** το περιεχόμενό του.

Τα σημεία στίξης είναι:

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

η τελεία .

τα αποσιωπητικά ...

η άνω τελεία ´

το ενωτικό -

η διπλή τελεία ή άνω και κάτω τελεία :

η παύλα -

το ερωτηματικό ;

η διπλή παύλα - -

το κόμμα ,

οι παρενθέσεις ()

το θαυμαστικό !

τα εισαγωγικά « »

Το θαυμαστικό (!)

Το **θαυμαστικό** χρησιμοποιείται για εκφράσουμε διάφορα συναισθήματά μας, όπως **θαυμασμό, χαρά,απορία, λύπη, φόβο, ευχή, ειρωνεία** κ.α.

Πολλές φορές, πριν το θαυμαστικό, υπάρχει κάποιο **επιφώνημα**.

π.χ. Α! Τι ωραία γράμματα κάνεις!

π.χ. Καλή χρονιά!

π.χ. Μακάρι να ήταν κάθε μέρα Κυριακή!

Η παύλα (-)

Η **παύλα** χρησιμοποιείται στον **διάλογο**, για να δηλώσουμε πότε παίρνει τον λόγο διαφορετικό πρόσωπο.

Δηλαδή, πότε αλλάζει το πρόσωπο που μιλάει κάθε φορά.

π.χ. – Καλημέρα!

– Καλημέρα! Τι κάνεις;

– Καλά είμαι! Περιμένω τις διακοπές των Χριστουγέννων πώς και πώς!

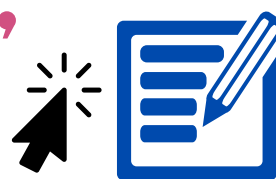
– Κι εγώ ανυπομονώ να δω τι δώρο θα μου φέρει ο Άγιος Βασίλης.

Η δομή της πρότασης: Η επαυξημένη πρόταση

”

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Πρόταση ονομάζουμε ένα **σύνολο λέξεων** που έχει ένα ολοκληρωμένο νόημα. Εκτός από τις **απλές** και τις **ελλειπτικές** προτάσεις, υπάρχουν και οι **επαυξημένες**.

Οι **επαυξημένες** προτάσεις περιλαμβάνουν τους όρους που έχει μια απλή πρόταση και σε αυτούς προστίθενται άλλοι, οι οποίοι τους συμπληρώνουν και εμπλουτίζουν τον λόγο μας.

π.χ. Η Αλεξία έχει μια αδερφή. (απλή πρόταση) → Η Αλεξία έχει μια μεγαλύτερη αδερφή. (επαυξημένη πρόταση)

π.χ. Η Νίκη είναι καθηγήτρια. (απλή πρόταση) → Η Νίκη είναι καθηγήτρια Αγγλικών. (επαυξημένη πρόταση)

π.χ. Ο Γιάννης χτύπησε. (απλή πρόταση) → Εχθές το βράδυ ο Γιάννης χτύπησε.

Οι αντίθετες λέξεις

”

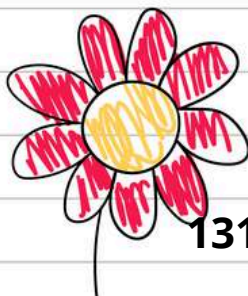

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Αντίθετες λέξεις λέμε όσες έχουν **αντίθετη έννοια** μεταξύ τους. Δηλαδή, η μία σημαίνει το εντελώς **αντίθετο** από την άλλη.

Διαφορετικά, οι λέξεις αυτές λέγονται και **αντώνυμες** ή αντώνυμα.

- π.χ. νύχτα – μέρα.
- π.χ. πάνω – κάτω.
- π.χ. ακριβό – φθινό.
- π.χ. φωτεινός – σκοτεινός.
- π.χ. κακός – άκακος.
- π.χ. διπλώνω – ξεδιπλώνω.

Οι σύνθετες λέξεις

”

Σύνθετες λέξεις είναι εκείνες που προέρχονται από την **ένωση δύο** ή **περισσότερων διαφορετικών λέξεων**.

π.χ. βιβλίο + θήκη = βιβλιοθήκη.

π.χ. α (στερητικό) + παρά + δεκτός = απαράδεκτος.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Οι **δύο ή παραπάνω λέξεις** που χρησιμοποιούμε για να φτιάξουμε τη νέα, ονομάζονται **συνθετικά**.

Επομένως, μία **σύνθετη λέξη** έχει τουλάχιστον **α' συνθετικό** και **β' συνθετικό**.

π.χ. α' συνθετικό: μαχαίρι.

β' συνθετικό: πιρούνι.

σύνθετη λέξη: μαχαιροπίρουνο.

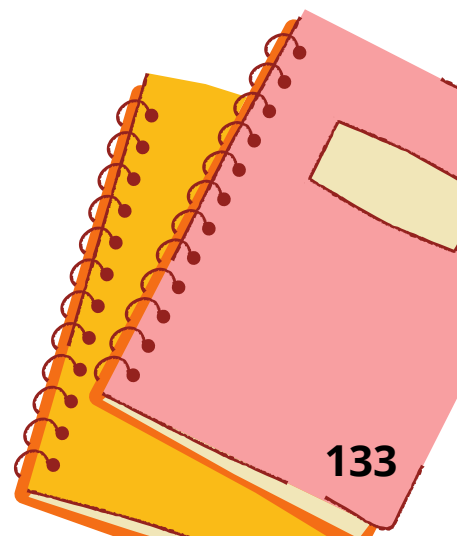
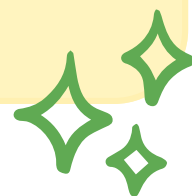

Παρατηρούμε ότι στην παραπάνω λέξη το τελικό «**-ι**» από τη λέξη «μαχαίρι» μετατράπηκε σε «**-ο-**» (μαχαιρ-ο-πίρουνο). Το «**-ο-**» αυτό χρησιμοποιείται τις περισσότερες φορές για να κάνουμε την ένωση δύο λέξεων.

π.χ. μαξιλάρι + θήκη = μαξιλαρ-ο-θήκη.

π.χ. δρεπάνι + κατσαβίδι = δρεπαν-ο-κατσάβιδο.

Οι συνώνυμες λέξεις

Συνώνυμες λέξεις λέμε όσες έχουν **ίδια ή παρόμοια έννοια** μεταξύ τους. Δηλαδή, η μία σημαίνει περίπου το ίδιο με την άλλη.

π.χ. φεύγω – αποχωρώ.

π.χ. νύχτα – βράδυ.

π.χ. άσπρο – λευκό.

π.χ. φαγητό – τροφή.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Οι λέξεις «πώς» και «πού»

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Αν και μονοσύλλαβες, οι λέξεις «**πώς**» και «**πού**» τονίζονται:

- όταν **ρωτάμε** για τον **τρόπο** ή τον **τόπο** που γίνεται κάτι.

π.χ. Πώς θα γυρίσουμε σπίτι απόψε; // π.χ. Δεν ξέρω πώς να μαγειρέψω αυτό το φαγητό.

π.χ. Πού έβαλες τα κλειδιά μου; // π.χ. Αναρωτιέμαι πού να πήγε η γάτα μου.

- στις εκφράσεις «**πώς και πώς**», «**πού και πού**».

π.χ. Περιμένω πώς και πώς τις διακοπές των Χριστουγέννων.

π.χ. Μου αρέσει να πηγαίνω εκδρομές πού και πού.

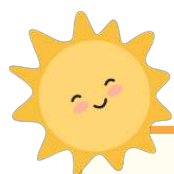
10

1

0

Το άρθρο

Τα άρθρα είναι μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες λέξεις που τις χρησιμοποιούμε μπροστά από ουσιαστικά, επίθετα, κλιτές μετοχές ή κάποιες αντωνυμίες.

Με τα άρθρα ξεχωρίζουμε τα γένη των λέξεων (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο), τον αριθμό (ενικό, πληθυντικό) και την πτώση (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική).

Έτσι, λέμε ότι συμφωνούν με την λέξη που προσδιορίζουν σε γένος, αριθμό και πτώση.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Τα άρθρα δεν έχουν κλητική.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα άρθρα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, ανάλογα με αυτό που προσδιορίζουν:

- 1. Οριστικό Άρθρο** (ο, η, το), όταν μιλάμε για κάτι **συγκεκριμένο** ή **γνωστό**.
π.χ. Το καράβι που πηγαίνει Μύλο, αναχωρεί σε δέκα λεπτά.
- 2. Αόριστο Άρθρο** (ένας, μια, ένα), όταν μιλάμε για κάτι που **δεν είναι συγκεκριμένο** ή **δεν είναι γνωστό** από πριν.
π.χ. Ένα καράβι έφτασε στο λιμάνι το απόγευμα.

Οριστικό Άρθρο

Ενικός Αριθμός				Πληθυντικός Αριθμός		
Ονομαστική	ο	η	το	οι	οι	τα
Γενική	του	της	του	των	των	των
Αιτιατική	τον	τη(ν)	το	τους	τις	τα

Αόριστο Άρθρο

Ενικός Αριθμός

Ονομαστική	ένας	μία	ένας
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	έναν	μία(ν)	ένα

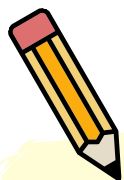

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- 1) Το αόριστο άρθρο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.
- 2) Το θηλυκό αόριστο άρθρο (μία) **δεν** τονίζεται. Έτσι, ξεχωρίζει από το αριθμητικό επίθετο (μία).
π.χ. **Μία** κοπέλα μπήκε στο μαγαζί και αγόρασε **μία** σοκολάτα.
- 3) Το θηλυκό άρθρο «της» το συναντάμε στη **γενική ενικού**, ενώ το άρθρο «τις» στην **αιτιατική πληθυντικού**.
π.χ. της θάλασσας. // π.χ. τις θάλασσες

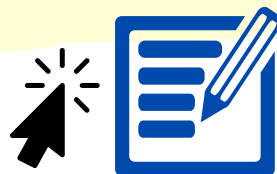
Οι αντωνυμίες: Οι προσωπικές αντωνυμίες

Οι **αντωνυμίες** είναι τα κλιτά μέρη του λόγου που χρησιμοποιούμε **αντί των ονομάτων**.

π.χ. Ο Γιώργος αγόρασε μία νέα μπλούζα. → Αυτός αγόρασε μία νέα μπλούζα.

π.χ. Η Μαρία έφαγε το σάντουιτς. → Η Μαρία το έφαγε.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι προσωπικές αντωνυμίες

Οι **προσωπικές αντωνυμίες** είναι εκείνες που χρησιμοποιούμε στη θέση των τριών προσώπων του λόγου:

- εγώ (α' ενικό πρόσωπο),
- εσύ (β' ενικό πρόσωπο),
- αυτός, αυτή, αυτό (γ' ενικό πρόσωπο)
- εμείς (α' πληθυντικό πρόσωπο),
- εσείς (β' πληθυντικό πρόσωπο),
- αυτοί, αυτές, αυτά (γ' πληθυντικό πρόσωπο).

Κλίση προσωπικής αντωνυμίας

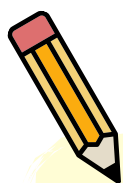

	α' πρόσωπο		β' πρόσωπο	
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
ονομ.	εγώ	εμείς	εσύ	εσείς
γεν.	εμένα (μου)	εμάς (μας)	εσένα (σου)	εσάς (σας)
αιτιατ.	εμένα (με)	εμάς (μας)	εσένα (σε)	εσάς (σας)
κλητ.	-	-	εσύ	εσείς

	γ' πρόσωπο					
	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ονομ.	αυτός (τος)	αυτή (τη)	αυτό (το)	αυτοί (τοι)	αυτές (τες)	αυτά (τα)
γεν.	αυτού (του)	αυτής (της)	αυτού (του)	αυτών (τους)	αυτών (τους)	αυτών (τους)
αιτιατ.	αυτόν (τον)	αυτήν (την)	αυτό (το)	αυτούς (τους)	αυτές (τις, τες)	αυτά (τα)
κλητ.	-	-	-	αυτοί (τοι)	αυτές (τες)	αυτά (τα)

ΠΡΟΣΟΧΗ!

✓ Οι **προσωπικές αντωνυμίες** έχουν **δυνατούς** και **αδύνατους** τύπους.
π.χ. εμάς (δυνατός) / μας (αδύνατος).

✓ Οι **αδύνατοι τύποι** του γ' προσώπου μοιάζουν με τα **οριστικά άρθρα**.
π.χ. Η Κατερίνα **τον** συμπαθεί πολύ. (**αντωνυμία**)
π.χ. Η Κατερίνα συμπαθεί **τον** Γιώργο πολύ. (**άρθρο**)

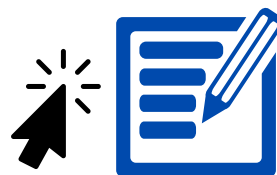
ΘΥΜΑΜΑΙ!

Τα **άρθρα** βρίσκονται δίπλα σε
ονόματα, ενώ οι **αντωνυμίες**,
συνοδεύουν **ρήματα**.

“
Η μετοχή:
μετοχές ενεργητικής φωνής
”

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Η μετοχή ενεργητική φωνής:

- ➔ φανερώνει τον τρόπο που συμβαίνει κάτι. Δηλαδή, την ενέργεια του ρήματος.
π.χ. Έφυγε τρέχοντας. (πώς έφυγε; Τρέχοντας)
π.χ. Κοιμήθηκε ακούγοντας μουσική. (πώς κοιμήθηκε; Ακούγοντας μουσική)
- ➔ είναι άκλιτη.
- ➔ έχει κατάληξη -οντας, όταν δεν τονίζεται. π.χ. παίζοντας. // π.χ. γράφοντας. // π.χ. βάφοντας.
- ➔ έχει κατάληξη -ώντας, όταν τονίζεται. π.χ. πετώντας. // π.χ. γελώντας. // π.χ. κολυμπώντας.

Οι ομώνυμες λέξεις

Ομώνυμες λέξεις ή **ομώνυμα** είναι εκείνες οι λέξεις που **ακούγονται το ίδιο**, όμως έχουν **διαφορετική ορθογραφία** και **σημασία**.

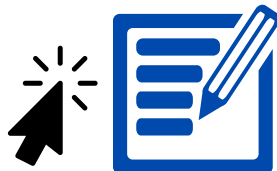
π.χ. το διάλειμμα (στο σχολείο) – το διάλυμα (το υγρό).

π.χ. σήκω (ρήμα) – σύκο (φρούτο).

π.χ. το κλίμα (της χώρας) – το κλήμα (το αμπέλι).

π.χ. ο κρητικός (εκείνος που κατάγεται από την Κρήτη) – ο κριτικός (εκείνος που κάνει κριτική).

π.χ. το φύλο (του μωρού) – το φύλλο (του δέντρου)

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Η προστακτική

Η **προστακτική** είναι η **έγκλιση** που φανερώνει **προσταγή, παράκληση ή ευχή**. Επίσης, τη χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δώσουμε **οδηγίες** σε κάποιον. Έτσι, βλέπουμε ότι στις **συνταγές** είναι πολύ συχνή η χρήση της.

Οι μόνοι **χρόνοι** που έχουν προστακτική είναι ο **ενεστώτας** και ο **αόριστος**.

Η **προστακτική ενεστώτα** χρησιμοποιείται, όταν θέλουμε να έχει **διάρκεια** η πράξη (εξακολουθητική/ επαναλαμβανόμενη) και η **προστακτική αορίστου**, όταν μια πράξη διαρκεί **για λίγο** (συνοπτική/ στιγμιαία).

π.χ. **Μάζευε** το δωμάτιό σου! (συνέχεια - **ενεστώτας**)
π.χ. **Μάζεψε** το δωμάτιό σου! (αυτή τη στιγμή - **αόριστος**)

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα **πρόσωπα** που σχηματίζουν τους τύπους της προστακτικής είναι:

- ✓ το **β' ενικό πρόσωπο** (εσύ)
π.χ. Πρόσεχε στον δρόμο!
- ✓ το **β' πληθυντικό πρόσωπο** (εσείς).
π.χ. Προσέχετε στον δρόμο!

Παράδειγμα κλίσης:

Ενεργητική Φωνή

Ενεστώτας

Αόριστος

Ενικός Αριθμός

εσύ

γράφε

γράψε

Πληθυντικός Αριθμός

εσείς

γράφετε

γράψτε

Ρήματα που σχηματίζουν διαφορετικά την **προστακτική αορίστου**:

Οριστική ενεστώτα	Προστακτική αορίστου	
	Ενικός Αριθμός	Πληθυντικός Αριθμός
ανεβαίνω	ανέβα	ανεβείτε
κατεβαίνω	κατέβα	κατεβείτε
έρχομαι	έλα	ελάτε
φεύγω	φύγε	φύγετε

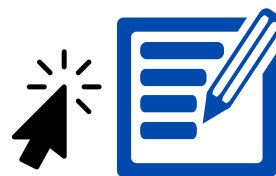

μένω	μείνε	μείνετε
μπαίνω	μπες	μπείτε
βγαίνω	βγες	βγείτε
λέω	πες	πείτε
βλέπω	δες	δείτε
τρώω	φάε	φάτε
πίνω	πιες	πιείτε
παίρνω	πάρε	πάρτε
πλένω	πλύνε	πλύντε
βρίσκω	βρες	βρείτε

Η παράγραφος

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

- **Παράγραφος** είναι ένα **σύνολο προτάσεων** που όλες μαζί έχουν ένα **ολοκληρωμένο** και **ενιαίο νόημα**.
- **Αλλάζουμε παράγραφο** κάθε φορά που ολοκληρώνεται το νόημα, δηλαδή γράφουμε για κάτι **διαφορετικό ή καινούριο**.
- Στην **αρχή** της παραγράφου αφήνουμε ένα **μικρό κενό**, πριν ξεκινήσουμε. Στο τετράδιό μας, χρησιμοποιούμε το δαχτυλάκι μας για να μετρήσουμε αυτό το κενό.
- Κάθε παράγραφος ξεκινά με **κεφαλαίο** γράμμα.

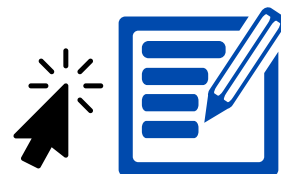

Ενότητα 10η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Οι χρόνοι του ρήματος: Ο παρατατικός

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι **χρόνοι του ρήματος** μας δείχνουν αν μια πράξη έγινε στο **παρόν** (παροντικοί χρόνοι), στο **παρελθόν** (παρελθοντικοί χρόνοι) ή στο **μέλλον** (μελλοντικοί χρόνοι).

Ο παρατατικός

Ο **παρατατικός** είναι ο χρόνος που δηλώνει ότι μία πράξη έγινε στο **παρελθόν** και **είχε διάρκεια**. Δηλαδή, στο **εχθές**, **συνέχεια** ή σε **επανάληψη**.

Ο **παρατατικός** έχει το ίδιο θέμα με τον **ενεστώτα** (π.χ. ζωγραφίζω → ζωγράφιζα // π.χ. βάφομαι → βαφόμουν). Στο α' ενικό πρόσωπο της **ενεργητικής φωνής** έχει κατάληξη **-α**, ενώ της παθητικής φωνής έχει κατάληξη **-ομουν**.

Παράδειγμα κλίσης:

Ενεργητική Φωνή

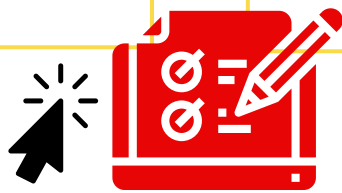

Ενικός Αριθμός

εγώ	έγραφα
εσύ	έγραφες
αυτός/ αυτή/ αυτό	έγραφε

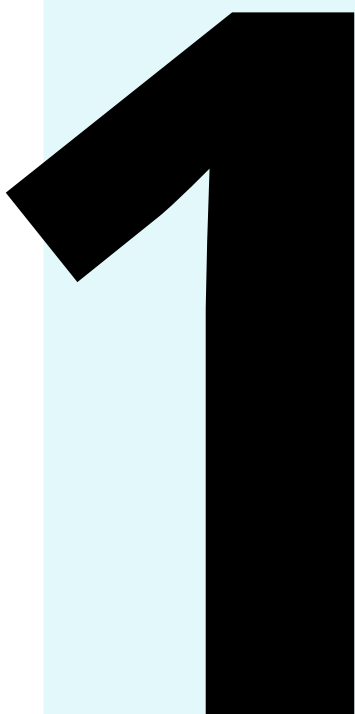
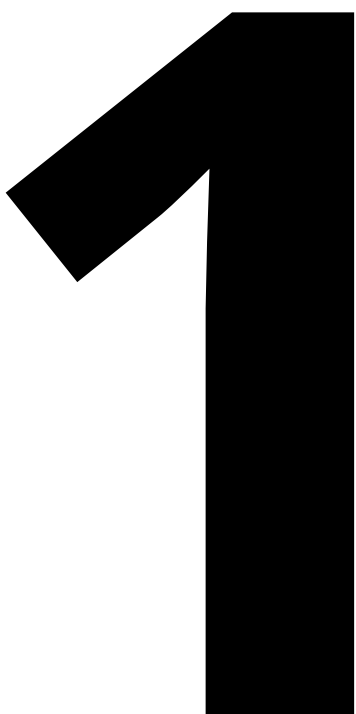
Πληθυντικός Αριθμός

εμείς	γράφαμε
εσείς	γράφατε
αυτοί/ αυτές/ αυτά	έγραφαν

1

1

Ενότητα 11η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Το επίθετο
«ο πολύς, η πολλή, το πολύ»
& Το επίρρημα «πολύ»

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενικός Αριθμός

Αρσενικό

Θηλυκό

Ουδέτερο

Ον	ο πολύς	η πολλή	το πολύ
Γεν.	-	της πολλής	-
Αιτ.	τον πολύ	την πολλή	το πολύ
Κλητ.	-	-	-

Πληθυντικός Αριθμός

Ον	οι πολλοί	οι πολλές	τα πολλά
Γεν.	των πολλών	των πολλών	των πολλών
Αιτ.	τους πολλούς	τις πολλές	τα πολλά
Κλητ.	(πολλοί)	(πολλές)	(πολλά)

ΠΡΟΣΟΧΗ!

→ Το επίθετο **«πολύς»** γράφεται:

- με ένα λ και υ στον ενικό αριθμό του αρσενικού και ουδέτερου γένους.
π.χ. ο **πολύς** κόσμος. // π.χ. το **πολύ** φαγητό.
- με δύο λ (λλ) στον ενικό αριθμό του θηλυκού γένους και στον πληθυντικό αριθμό.
π.χ. η **πολλή** φασαρία. // π.χ. οι **πολλοί** άνθρωποι. // π.χ. τα **πολλά** ψώνια.
- με η στο θηλυκό γένος.

π.χ. η **πολλή** αγάπη.

→ Το **επίρρημα** από το επίθετο «πολύς» είναι το **«πολύ»**.

π.χ. Κρυώνω πολύ σήμερα.

→ Το αρσενικό και το ουδέτερο δεν σχηματίζουν τη γενική πτώση στον ενικό αριθμό.

ΘΥΜΑΜΑΙ!

✓ Το **επίρρημα** βρίσκεται δίπλα από **επίθετα, επιρρήματα ή ρήματα**.

π.χ. Η θάλασσα είναι πολύ **καθαρή**. (επίθετο)

π.χ. Το σπίτι μου βρίσκεται πολύ **μακριά**. (επίρρημα)

π.χ. **Φοβήθηκα** πολύ, όταν άκουσα τον κεραυνό. (ρήμα)

✓ Το **επίθετο** συνοδεύει **ουσιαστικά**.

π.χ. Δεν έχει πολύ **ήλιο** σήμερα.

π.χ. Πρέπει να πίνουμε πολύ **νερό** καθημερινά, γιατί μας κάνει καλό.

Ενότητα 11η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Τα ρήματα σε -άβω

”

Όλα τα **ρήματα** που τελειώνουν σε **-άβω** γράφονται με **-β-** σε όλους τους χρόνους.
π.χ. ράβω. // π.χ. σκάβω.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

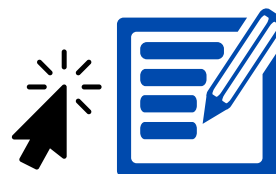
Το **ρήμα παύω** και όσα ρήματα είναι παράγωγά του (π.χ. αναπαύω, καταπαύω κ.α.) αποτελούν **εξαιρέσεις** και γράφονται με **-αυ**.

Η παράγραφος

”

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

- **Παράγραφος** είναι ένα **σύνολο προτάσεων** που όλες μαζί έχουν ένα **ολοκληρωμένο** και **ενιαίο νόημα**.
- **Αλλάζουμε παράγραφο** κάθε φορά που ολοκληρώνεται το νόημα, δηλαδή γράφουμε για κάτι **διαφορετικό ή καινούριο**.
- Στην **αρχή** της παραγράφου αφήνουμε ένα **μικρό κενό**, πριν ξεκινήσουμε. Στο τετράδιό μας, χρησιμοποιούμε το δαχτυλάκι μας για να μετρήσουμε αυτό το κενό.
- Κάθε παράγραφος ξεκινά με **κεφαλαίο** γράμμα.

Οι οικογένειες λέξεων

”

Οι **οικογένειες λέξεων** φτιάχνονται από λέξεις **παράγωγες** και **σύνθετες** που προέρχονται από την **ίδια λέξη**. Οι λέξεις αυτές ονομάζονται **συγγενικές λέξεις**.

Οικογένεια Λέξεων

π.χ. βιβλίο

Παράγωγες λέξεις		Σύνθετες λέξεις
βιβλικός	→	βιβλιοπωλείο
βιβλιαράκι	→	βιβλιοθήκη
βιβλιάριο	→	βιβλιοδεσία

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Το ουσιαστικό

Τα **ουσιαστικά** είναι λέξεις που φανερώνουν πρόσωπο, ζώο, φυτό, πράγμα, ιδιότητα ή κατάσταση. Ανήκουν στα **κλιτά** μέρη του λόγου, αφού έχουν **αριθμό** (ενικός, πληθυντικός), **γένος** (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο) και **πτώσεις** (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική). Χωρίζονται σε **δύο κατηγορίες**:

1. Κύρια ουσιαστικά:

είναι τα ονόματα **προσώπων, χωρών, πόλεων, ποταμών, βουνών, μηνών, νησιών, ημερών, εορτών, τίτλοι έργων, εθνικά ονόματα, τιμητικοί τίτλοι**. Τα κύρια ονόματα γράφονται πάντα με **κεφαλαίο γράμμα**. (π.χ. Γιώργος, Ελένη, Ισπανία, Αθήνα, Αχελώος, Όλυμπος, Σεπτέμβριος).

ΠΡΟΣΟΧΗ !

- Οι εποχές δεν ανήκουν στα κύρια ονόματα. (άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο, χειμώνας)
- Τα περισσότερα κύρια ονόματα δεν έχουν πληθυντικό αριθμό. (π.χ. ο Έλληνας → οι Έλληνες, αλλά: η Ελλάδα → οι Ελλάδες)

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

2. Κοινά ουσιαστικά:

είναι τα ονόματα που δεν ανήκουν στα κύρια και αναφέρονται σε **όλα** τα **πρόσωπα**, τα **ζώα** ή τα **αντικείμενα** ίδιου είδους. Μπορεί να σημαίνουν **ενέργεια**, **ιδιότητα** ή **κατάσταση**. Χωρίζονται σε:

- ✓ **συγκεκριμένα.** (π.χ. μολύβι, σκύλος, τριαντάφυλλο, ζωγράφος)
- ✓ **αφηρημένα.** (π.χ. ύπνος, ελευθερία, ασφάλεια, χαρά)
- ✓ **περιληπτικά.** (π.χ. οικογένεια, λαός, κοπάδι, στρατός)

Οι σύνθετες λέξεις

”

Σύνθετες λέξεις είναι εκείνες που προέρχονται από την **ένωση δύο ή περισσότερων διαφορετικών λέξεων**.

π.χ. βιβλίο + θήκη = βιβλιοθήκη.

π.χ. α (στερητικό) + παρά + δεκτός = απαράδεκτος.

Οι **δύο ή παραπάνω λέξεις** που χρησιμοποιούμε για να φτιάξουμε τη νέα, ονομάζονται **συνθετικά**.

Επομένως, μία **σύνθετη λέξη** έχει τουλάχιστον **α' συνθετικό** και **β' συνθετικό**.

π.χ. α' συνθετικό: μαχαίρι.

β' συνθετικό: πιρούνι.

σύνθετη λέξη: μαχαιροπίρουνο.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Παρατηρούμε ότι στην παραπάνω λέξη το τελικό «**-ι**» από τη λέξη «μαχαίρι» μετατράπηκε σε «**-ο-**» (μαχαιρ-ο-πίρουνο). Το «**-ο-**» αυτό χρησιμοποιείται τις περισσότερες φορές για να κάνουμε την ένωση δύο λέξεων.

π.χ. μαξιλάρι + θήκη = μαξιλαρ-ο-θήκη.

π.χ. δρεπάνι + κατσαβίδι = δρεπαν-ο-κατσάβιδο.

Οι συνώνυμες λέξεις

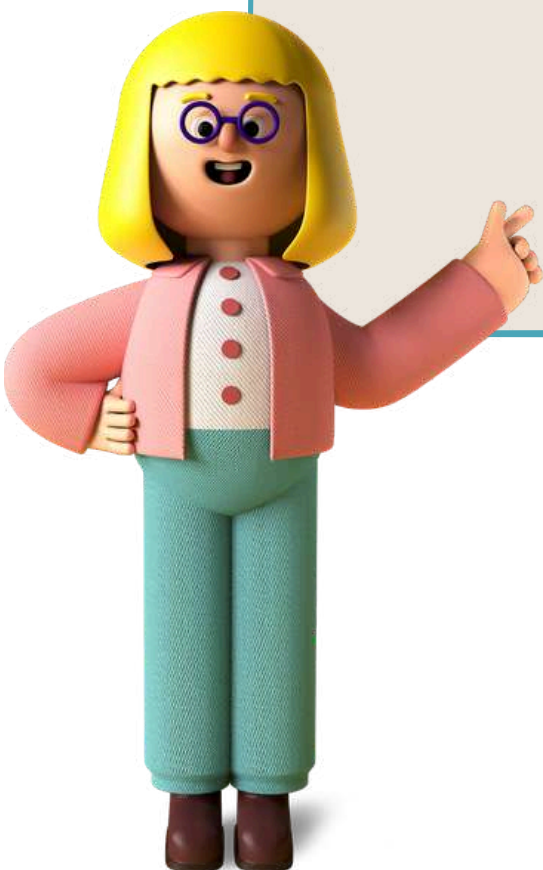
Συνώνυμες λέξεις λέμε όσες έχουν **ίδια ή παρόμοια έννοια** μεταξύ τους. Δηλαδή, η μία σημαίνει περίπου το ίδιο με την άλλη.

π.χ. φεύγω – αποχωρώ.

π.χ. νύχτα – βράδυ.

π.χ. άσπρο – λευκό.

π.χ. φαγητό – τροφή.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Οι χρόνοι του ρήματος: ο αόριστος και ο παρατατικός

Οι **χρόνοι του ρήματος** μας δείχνουν αν μια πράξη έγινε στο **παρόν** (παροντικοί χρόνοι), στο **παρελθόν** (παρελθοντικοί χρόνοι) ή στο **μέλλον** (μελλοντικοί χρόνοι).

Ο αόριστος

Ο **αόριστος** είναι ο χρόνος που δηλώνει ότι μία πράξη έγινε στο **παρελθόν** και **δεν είχε διάρκεια**. Δηλαδή, στο **εχθές** και **για μία φορά**.

Στην **ενεργητική φωνή**, το χαρακτηριστικό σύμφωνο του αορίστου είναι το -σ- (π.χ. ζωγράφισα), ενώ στην **παθητική φωνή**, πιο συνηθισμένο είναι το -θ (π.χ. λύθηκα).

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ

ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΘΥΜΑΜΑΙ!

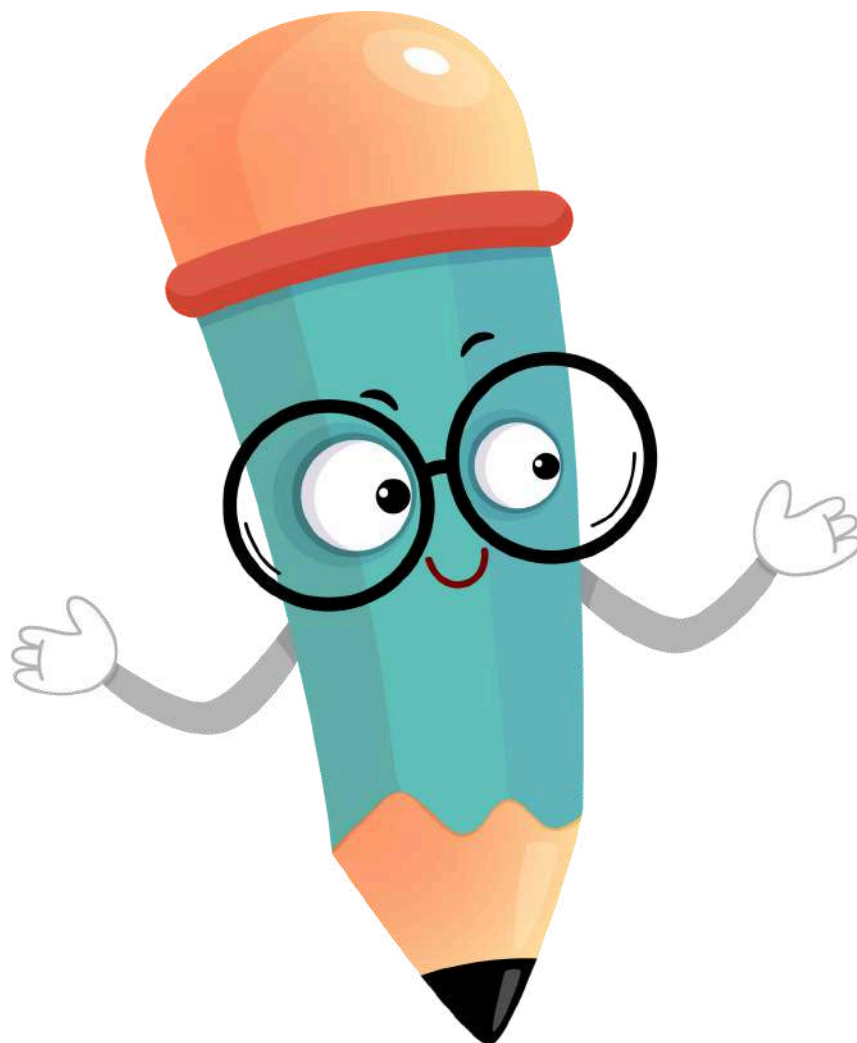
- Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ωνω, έχουν αόριστο σε -ωσα.
π.χ. παγώνω → πάγωσα.
- Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ιζω, έχουν αόριστο σε -ισα.
π.χ. φροντίζω → φρόντισα.
- Τα ρήματα που τονίζονται στο -ώ, έχουν αόριστο σε -ησα.
π.χ. τραγουδώ → τραγούδησα.

Κάποια ρήματα δεν ακολουθούν τους παραπάνω κανόνες. Αυτά είναι τα:

Ενεστώτας	Αόριστος
δακρύζω	δάκρυσα
μένω	έμεινα
αθροίζω	άθροισα
πλένω	έπλυνα
δανείζω	δάνεισα
στέλνω	έστειλα

Ενεστώτας	Αόριστος
λέω	είπα
βλέπω	είδα
πίνω	ήπια
φεύγω	έφυγα
μεθώ	μέθυσσα
ντύνω	έντυσα

Παράδειγμα κλίσης:

Ενεργητική Φωνή

	Ενικός Αριθμός		Πληθυντικός Αριθμός
εγώ	έγραψα	εμείς	γράψαμε
εσύ	έγραψες	εσείς	γράψατε
αυτός/ αυτή/ αυτό	έγραψε	αυτοί/ αυτές/ αυτά	έγραψαν

Ο παρατατικός

Ο **παρατατικός** είναι ο χρόνος που δηλώνει ότι μία πράξη έγινε στο **παρελθόν** και **είχε διάρκεια**. Δηλαδή, στο **εχθές, συνέχεια** ή σε **επανάληψη**.

Ο **παρατατικός** έχει το ίδιο θέμα με τον **ενεστώτα** (π.χ. ζωγραφίζω → ζωγράφιζα // π.χ. βάφομαι → βαφόμουν). Στο α' ενικό πρόσωπο της **ενεργητικής φωνής** έχει κατάληξη **-α**, ενώ της **παθητικής φωνής** έχει κατάληξη **-ομουν**.

Ενεργητική Φωνή

	Ενικός Αριθμός		Πληθυντικός Αριθμός
εγώ	έγραφα	εμείς	γράφαμε
εσύ	έγραφες	εσείς	γράφατε
αυτός/ αυτή/ αυτό	έγραφε	αυτοί/ αυτές/ αυτά	έγραφαν

Το «είμαι» στον παρατατικό και αόριστο

Ενεργητική Φωνή

	Ενικός Αριθμός		Πληθυντικός Αριθμός
εγώ	ήμουν	εμείς	ήμασταν (ήμαστε)
εσύ	ήσουν	εσείς	ήσασταν (ήσαστε)
αυτός/ αυτή/ αυτό	ήταν	αυτοί/ αυτές/ αυτά	ήταν

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Στο γ' ενικό (**«αυτός»**) και στο γ' πληθυντικό (**«αυτοί»**) πρόσωπο χρησιμοποιούμε τον ίδιο τύπο: **«ήταν»**.
 - Το α' και β' πληθυντικό πρόσωπο (**«εμείς», «εσείς»**) σχηματίζει δύο τύπους **«ήμασαν»/ «ήσασαν»** και **«ήμαστε»/ «ήσαστε»**.
-

ΘΥΜΑΜΑΙ!

Το «είμαι» στον **παρατατικό** και στον **αόριστο** γράφεται με **-η-** και όχι με **-ει-**.

Οι χρόνοι του ρήματος: Ο μέλλοντας

Οι **χρόνοι του ρήματος** μας δείχνουν αν μια πράξη έγινε στο **παρόν** (παροντικοί χρόνοι), στο **παρελθόν** (παρελθοντικοί χρόνοι) ή στο **μέλλον** (μελλοντικοί χρόνοι).

Ο **μέλλοντας** είναι ο χρόνος που δηλώνει ότι μία πράξη γίνεται στο **μέλλον**. Δηλαδή, **αύριο**. Στα ελληνικά υπάρχουν τρία είδη μέλλοντα:

1. Ο **στιγμιαίος/ συνοπτικός μέλλοντας**.
2. Ο **εξακολουθητικός μέλλοντας**.
3. Ο **συντελεσμένος μέλλοντας**.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΘΥΜΑΜΑΙ !

Όλα τα ρήματα που είναι στον **μέλλοντα**, έχουν μπροστά τη λέξη «**θα**».

π.χ. Αύριο **θα βρέχει** όλη μέρα.

π.χ. Την επόμενη εβδομάδα, **θα πάμε** εκδρομή.

π.χ. Μέχρι να τελειώσει το σχολείο, **θα έχω μάθει** να μετρώ μέχρι το 1000.

Ο **στιγμιαίος** ή **συνοπτικός μέλλοντας** φανερώνει ότι μια πράξη θα γίνει στο μέλλον, αλλά δεν θα έχει διάρκεια. Δηλαδή, θα συμβεί μόνο **μία φορά**.

π.χ. Η Νίκη θα γιορτάσει τα γενέθλιά της το Σάββατο.

π.χ. Ο Πρόδρομος θα μετακομίσει στα Τρίκαλα.

Παράδειγμα κλίσης:

Ενεργητική Φωνή

Ενικός Αριθμός

Πληθυντικός Αριθμός

εγώ	θα γράψω	εμείς	θα γράψουμε
εσύ	θα γράψεις	εσείς	θα γράψετε
αυτός/ αυτή/ αυτό	θα γράψει	αυτοί/ αυτές/ αυτά	θα γράψουν

Ο εξακολουθητικός μέλλοντας

Ο **εξακολουθητικός μέλλοντας** φανερώνει ότι μια πράξη θα γίνει στο **μέλλον**, αλλά θα έχει διάρκεια. Δηλαδή, θα συμβαίνει **συνέχεια** ή **επαναλαμβανόμενα**.

π.χ. Το καλοκαίρι θα πηγαίνουμε διακοπές στο χωριό.
π.χ. Η Νεφέλη θα διαβάζει μέχρι τις τελικές εξετάσεις.

Παράδειγμα κλίσης:

Ενεργητική Φωνή

Ενικός Αριθμός

Πληθυντικός Αριθμός

εγώ	θα γράφω	εμείς	θα γράφουμε
εσύ	θα γράφεις	εσείς	θα γράφετε
αυτός/ αυτή/ αυτό	θα γράφει	αυτοί/ αυτές/ αυτά	θα γράφουν

ONLINE TEST

1

2

1

2

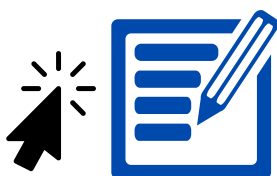
Ο συλλαβισμός

”

Οι λέξεις χωρίζονται σε **φωνούλες** που λέγονται **συλλαβές**. Όταν **χωρίζουμε** τις λέξεις σε συλλαβές, κάνουμε **συλλαβισμό**.

Ανάλογα με τον **αριθμό συλλαβών** που έχει μια **λέξη**, ονομάζεται:

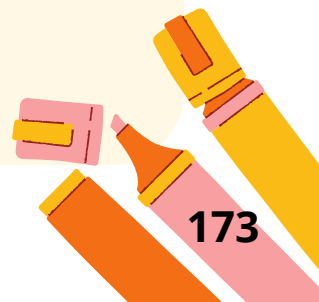
- ✓ **μονοσύλλαβη**. (μια συλλαβή) π.χ. χθες.
- ✓ **δισύλλαβη**. (δυο συλλαβές) π.χ. δρόμος.
- ✓ **τρिसύλλαβη**. (τρεις συλλαβές) π.χ. άνθρωπος.
- ✓ **πολυσύλλαβη**. (περισσότερες από τρεις συλλαβές) π.χ. παράθυρο.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Κάθε συλλαβή από τις **τρεις τελευταίες συλλαβές** μιας λέξης έχει τη δική της **ονομασία**. Ξεκινώντας από το τέλος της λέξης έχουμε:

1. τη **λήγουσα**.
2. την **παραλήγουσα**.
3. την **προπαραλήγουσα**.

	προπαραλήγουσα	παραλήγουσα	λήγουσα
πα	ρά	θυ	ρο

Κανόνες συλλαβισμού:

• Το σύμφωνο που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα συλλαβίζεται με το δεύτερο φωνήεν.

π.χ. έ-λα. // π.χ. θή-κη.

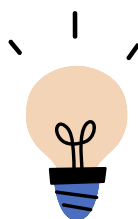
• Τα δίψηφα φωνήεντα, οι δίφθογγοι και οι συνδυασμοί αυ και ευ δεν χωρίζονται.
π.χ. αί-θου-σα. // π.χ. κο-ρόι-δο. // π.χ. ευ-κο-λί-α.

• Όταν υπάρχουν σε μια λέξη δύο ή παραπάνω σύμφωνα, συλλαβίζονται όλα μαζί με το δεύτερο φωνήεν μόνο εάν αρχίζει ελληνική λέξη με τουλάχιστον τα δύο πρώτα από αυτά. Διαφορετικά, χωρίζονται.

π.χ. α-στρα-πή. (στρ → στροφή) // π.χ. τσού-χτρα. (χτ → χτυπάω) // π.χ. ελ-πί-δα.

• Τα όμοια σύμφωνα πάντα χωρίζονται.

π.χ. γράμ-μα. // π.χ. θά-λασ-σα.

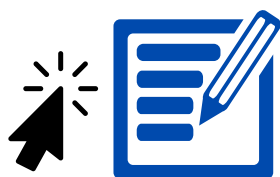

Κανόνες τονισμού

”

- ✓ Ο **τόνος** (') είναι ένα σημάδι που χρησιμοποιούμε στις λέξεις, ώστε να γνωρίζουμε ποια **συλλαβή προφέρεται πιο δυνατά** από τις άλλες.
- ✓ Τονίζονται μόνο τα **φωνήεντα** και όχι τα σύμφωνα.
- ✓ Όταν τονίζεται το **αρχικό γράμμα** της λέξης και γράφεται με **κεφαλαίο**, ο τόνος μπαίνει στα αριστερά του γράμματος. **π.χ.** Άννα, Έπειτα.
- ✓ **Τόνο** μπορούν να πάρουν όλες οι λέξεις που έχουν **περισσότερες από μία συλλαβές**. **π.χ.** καρότο, φακός, ένας.
- ✓ Οι λέξεις που έχουν **παραπάνω από μία συλλαβές**, αλλά προφέρονται σαν **μονοσύλλαβες δεν τονίζονται**. **π.χ.** γιος, ποιος, πια.
- ✓ Όταν οι λέξεις γράφονται μόνο με **κεφαλαία** γράμματα, δεν τονίζονται. **π.χ.** ΑΘΛΗΤΗΣ, ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ.
- ✓ Στα **δίψηφα φωνήεντα** (αι, ει, οι, ου) ή στους συνδυασμούς **αυ** και **ευ**, ο τόνος μπαίνει πάνω από το **δεύτερο φωνήεν**. **π.χ.** παίζω, ναύτης.
- ✓ Στους **διφθόγγους**, τονίζεται το **πρώτο** φωνήεν. **π.χ.** κομπολόι, γάιδaros.
- ✓ Οι **μονοσύλλαβες** λέξεις δεν **τονίζονται**. **π.χ.** χθες, σαν, τι, φως.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Οι λέξεις **πώς** και **πού** τονίζονται:
- όταν **ρωτάμε** για τον **τρόπο** ή τον **τόπο** που γίνεται κάτι.

π.χ. Πώς θα γυρίσουμε σπίτι απόψε; // **π.χ.** Δεν ξέρω πώς να μαγειρέψω αυτό το φαγητό.

π.χ. Πού έβαλες τα κλειδιά μου; // **π.χ.** Αναρωτιέμαι πού να πήγε η γάτα μου.

- στις εκφράσεις «πώς και πώς», «πού και πού».

π.χ. Περιμένω πώς και πώς τις διακοπές των Χριστουγέννων.

π.χ. Μου αρέσει να πηγαίνω εκδρομές πού και πού.

- Το **ή** τονίζεται, όταν το χρησιμοποιούμε για να **ξεχωρίσουμε** κάτι ή για να **διαλέξουμε** κάτι (**διαζευκτικό**).

π.χ. Θέλεις να φάμε πίτσα **ή** σουβλάκι;

π.χ. Προτιμώ το κόκκινο **ή** το μπλε χρώμα.

- ✓ Οι πολυσύλλαβες λέξεις μπορούν να τονιστούν μέχρι την προπαραλήγουσα.

π.χ. απάντηση, κινηματογράφος.

- ✓ Μια λέξη μπορεί να παίρνει δύο τόνους, εάν συνοδεύεται από τον αδύνατο τύπο της κτητικής αντωνυμίας.

π.χ. Ο δάσκαλός μου είναι πολύ ευγενικός.

Τα σημεία στίξης: Η παύλα (-)

”

Τα σημεία στίξης είναι **σύμβολα** που χρησιμοποιούμε στον **γραπτό λόγο**.

Με τη βοήθειά τους μπορούμε να **διαβάσουμε** σωστά ένα **κείμενο**, ώστε να **καταλάβουμε** το περιεχόμενό του.

Τα σημεία στίξης είναι:

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

η τελεία .	τα αποσιωπητικά ...
η άνω τελεία ´	το ενωτικό -
η διπλή τελεία ή άνω και κάτω τελεία :	η παύλα -
το ερωτηματικό ;	η διπλή παύλα - -
το κόμμα ,	οι παρενθέσεις ()
το θαυμαστικό !	τα εισαγωγικά « »

Η **παύλα** χρησιμοποιείται στον **διάλογο**, για να δηλώσουμε τότε παίρνει τον λόγο διαφορετικό πρόσωπο.

Δηλαδή, τότε αλλάζει το πρόσωπο που μιλάει κάθε φορά.

- π.χ.
- Καλημέρα!
 - Καλημέρα! Τι κάνεις;
 - Καλά είμαι! Περιμένω τις διακοπές των Χριστουγέννων πώς και πώς!
 - Κι εγώ ανυπομονώ να δω τι δώρο θα μου φέρει ο Άγιος Βασίλης.

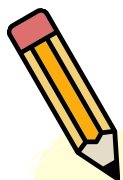

Οι αντωνυμίες: Οι προσωπικές αντωνυμίες

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι **αντωνυμίες** είναι τα κλιτά μέρη του λόγου που χρησιμοποιούμε **αντί των ονομάτων**.

π.χ. Ο Γιώργος αγόρασε μία νέα μπλούζα. → Αυτός αγόρασε μία νέα μπλούζα.

π.χ. Η Μαρία έφαγε το σάντουιτς. → Η Μαρία το έφαγε.

Οι προσωπικές αντωνυμίες

Οι **προσωπικές αντωνυμίες** είναι εκείνες που χρησιμοποιούμε στη θέση των τριών προσώπων του λόγου:

- εγώ (α' ενικό πρόσωπο),
- εσύ (β' ενικό πρόσωπο),
- αυτός, αυτή, αυτό (γ' ενικό πρόσωπο)
- εμείς (α' πληθυντικό πρόσωπο),
- εσείς (β' πληθυντικό πρόσωπο),
- αυτοί, αυτές, αυτά (γ' πληθυντικό πρόσωπο).

Κλίση προσωπικής αντωνυμίας

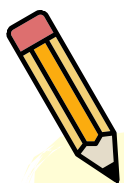
	α' πρόσωπο		β' πρόσωπο	
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
ονομ.	εγώ	εμείς	εσύ	εσείς
γεν.	εμένα (μου)	εμάς (μας)	εσένα (σου)	εσάς (σας)
αιτιατ.	εμένα (με)	εμάς (μας)	εσένα (σε)	εσάς (σας)
κλητ.	-	-	εσύ	εσείς

γ' πρόσωπο

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
	αυτός (τος)	αυτή (τη)	αυτό (το)	αυτοί (τοι)	αυτές (τες)	αυτά (τα)
ονομ.	αυτός (τος)	αυτή (τη)	αυτό (το)	αυτοί (τοι)	αυτές (τες)	αυτά (τα)
γεν.	αυτού (του)	αυτής (της)	αυτού (του)	αυτών (τους)	αυτών (τους)	αυτών (τους)
αιτιατ.	αυτόν (τον)	αυτήν (την)	αυτό (το)	αυτούς (τους)	αυτές (τις, τες)	αυτά (τα)
κλητ.	-	-	-	αυτοί (τοι)	αυτές (τες)	αυτά (τα)

ΠΡΟΣΟΧΗ!

✓ Οι **προσωπικές αντωνυμίες** έχουν **δυνατούς** και **αδύνατους** τύπους.
π.χ. εμάς (δυνατός) / μας (αδύνατος).

✓ Οι **αδύνατοι τύποι** του γ' προσώπου μοιάζουν με τα **οριστικά άρθρα**.
π.χ. Η Κατερίνα **τον** συμπαθεί πολύ. (**αντωνυμία**)
π.χ. Η Κατερίνα συμπαθεί **τον** Γιώργο πολύ. (**άρθρο**)

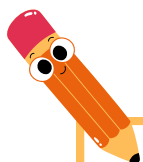
ΘΥΜΑΜΑΙ!

Τα **άρθρα** βρίσκονται δίπλα σε
ονόματα, ενώ οι **αντωνυμίες**,
συνοδεύουν **ρήματα**.

Οι αντωνυμίες: Οι κτητικές αντωνυμίες

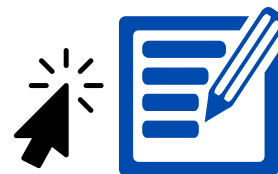

Οι **αντωνυμίες** είναι τα κλιτά μέρη του λόγου που χρησιμοποιούμε **αντί των ονομάτων**.

π.χ. Το ρολόι **της Νίκης**. → Το ρολόι **της**.
π.χ. Η αδερφή **του Γιάννη**. → Η αδερφή **του**.

Οι κτητικές αντωνυμίες

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι κτητικές αντωνυμίες:

✓ είναι εκείνες που φανερώνουν σε ποιον ανήκει κάτι.

π.χ. Η κασετίνα της Μαρίας. → Η κασετίνα **της**.

✓ σχηματίζεται με τη γενική του αδύνατου τύπου της προσωπικής αντωνυμίας.

π.χ. Το παιχνίδι **του**.
π.χ. Η δασκάλα **μας**.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Όταν θέλουμε να δώσουμε **έμφαση**, χρησιμοποιούμε την αντωνυμία **δικός,-ή, -ό μου** (γενική του αδύνατου τύπου της προσωπικής αντωνυμίας).

π.χ. Ο μπαμπάς **του**. → Ο **δικός του** μπαμπάς.

π.χ. Το σχολείο **μας**. → Το **δικό μας** σχολείο.

Έτσι, ανάλογα με το ουσιαστικό που προσδιορίζουν, έχουν:

- δύο αριθμούς,
- τρία πρόσωπα,
- τρία γένη,
- τέσσερεις πτώσεις.

π.χ. Αυτή είναι η ζωγραφιά της Νεφέλης. → Αυτή είναι η δική της ζωγραφιά.

π.χ. Θα καλέσουμε τους γονείς του Γιάννη. → Θα καλέσουμε τους δικούς του γονείς.

ΘΥΜΑΜΑΙ!

Οι **κτητικές** αντωνυμίες μπαίνουν
μετά από **ουσιαστικό**, ενώ οι
προσωπικές, συνοδεύουν **ρήμα**

π.χ. Ξέχασε την ομπρέλα **του** στο σχολείο.
(**κτητική αντωνυμία**)

π.χ. **Του** είπα να μην ξεχάσει τίποτα στο σχολείο.
(**προσωπική αντωνυμία**)

Παράδειγμα κλίσης κτητικής αντωνυμίας

α' ενικό πρόσωπο

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
ονομ	ο δικός μου (φίλος)	οι δικοί μου (φίλοι)
γεν.	του δικού μου (φίλου)	των δικών μου (φίλων)
αιτιατ.	τον δικό μου (φίλο)	τους δικούς μου (φίλους)
κλητ.	- δικέ μου (φίλε)	- δικοί μου (φίλοι)

α' πληθυντικό πρόσωπο

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
ονομ	ο δικός μας (φίλος)	οι δικοί μας (φίλοι)
γεν.	του δικού μας (φίλου)	των δικών μας (φίλων)
αιτιατ.	τον δικό μας (φίλο)	τους δικούς μας (φίλους)
κλητ.	- δικέ μας (φίλε)	- δικοί μας (φίλοι)

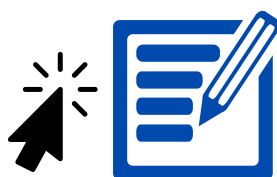
Οι χρόνοι του ρήματος

Η οριστική

Οι **χρόνοι του ρήματος** μας δείχνουν αν μια πράξη έγινε στο **παρόν** (παροντικοί χρόνοι), στο **παρελθόν** (παρελθοντικοί χρόνοι) ή στο **μέλλον** (μελλοντικοί χρόνοι).

Ενεστώτας:	Τι γίνεται τώρα.	π.χ. γράφω
Παρατατικός:	Τι γινόταν στο παρελθόν.	π.χ. έγραφα
Αόριστος:	Τι έγινε στο παρελθόν.	π.χ. έγραψα.
Εξακολουθητικός Μέλλοντας:	Τι θα γίνεται στο μέλλον.	π.χ. θα γράφω.
Στιγμιαίος Μέλλοντας:	Τι θα γίνει στο μέλλον.	π.χ. θα γράψω

Το ρήμα γράφω

Ενεργητική Φωνή

Ενικός Αριθμός

	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Εξακολουθητικός Μέλλοντας	Στιγμιαίος Μέλλοντας
εγώ	γράφω	έγραφα	έγραψα	θα γράφω	θα γράψω
εσύ	γράφεις	έγραφες	έγραψες	θα γράφεις	θα γράψεις
αυτός/ αυτή/ αυτό	γράφει	έγραφε	έγραψε	θα γράφει	θα γράψει

Πληθυντικός Αριθμός

εμείς	γράφουμε	γράφαμε	γράψαμε	θα γράφουμε	θα γράψουμε
εσείς	γράφετε	γράφατε	γράψατε	θα γράφετε	θα γράψετε
αυτοί/ αυτές/ αυτά	γράφουν	έγραφαν	έγραψαν	θα γράφουν	θα γράψουν

Το ρήμα κατεβαίνω

Ενεργητική Φωνή

Ενικός Αριθμός

	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος
εγώ	κατεβαίνω	κατέβαινα	κατέβηκα
εσύ	κατεβαίνεις	κατέβαινες	κατέβηκες
αυτός/ αυτή/ αυτό	κατεβαίνει	κατέβαινε	κατέβηκε

Πληθυντικός Αριθμός

εμείς	κατεβαίνουμε	κατεβαίναμε	κατεβήκαμε
εσείς	κατεβαίνετε	κατεβαίνατε	κατεβήκατε
αυτοί/ αυτές/ αυτά	κατεβαίνουν	κατέβαιναν	κατέβηκαν

Το ρήμα αγαπώ

Ενεργητική Φωνή

Ενικός Αριθμός

εγώ	αγαπώ	αγαπούσα	αγάπησα
εσύ	αγαπάς	αγαπούσες	αγάπησες
αυτός/ αυτή/ αυτό	αγαπά	αγαπούσε	αγάπησε

Πληθυντικός Αριθμός

εμείς	αγαπάμε	αγαπούσαμε	αγαπήσαμε
εσείς	αγαπάτε	αγαπούσατε	αγαπήσατε
αυτοί/ αυτές/ αυτά	αγαπούν	αγαπούσαν	αγάπησαν

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Ενεστώτας	Αόριστος
δακρύζω	δάκρυσα
μένω	έμεινα
αθροίζω	άθροισα
πλένω	έπλυνα
δανείζω	δάνεισα
στέλνω	έστειλα
φορτίζω	φόρτισα

Ενεστώτας	Αόριστος
λέω	είπα
βλέπω	είδα
πίνω	ήπια
φεύγω	έφυγα
μεθώ	μέθυσα
ντύνω	έντυσα
πηγαίνω	πήγα

Το βοηθητικό ρήμα είμαι

Ενικός Αριθμός

	Ενεστώτας	Παρατατικός / Αόριστος
εγώ	είμαι	ήμουν
εσύ	είσαι	ήσουν
αυτός/ αυτή/ αυτό	είναι	ήταν

Πληθυντικός Αριθμός

εμείς	είμαστε	ήμαστε (ήμασταν)
εσείς	είστε	ήσαστε (ήσασταν)
αυτοί/ αυτές/ αυτά	είναι	ήταν

Η προστακτική

Ενεργητική Φωνή

	Ενεστώτας	Αόριστος
εσύ	γράφε	γράψε
εσείς	γράφετε	γράψτε

ΠΡΟΣΟΧΗ!

✓ Τα ρήματα σε **-ίζω** διατηρούν το **-ι-** σε όλους τους χρόνους και τις εγκλίσεις.

π.χ. φροντίζω: φρόντιζε – φροντίζετε (Ενεστώτας)// φρόντισε – φροντίστε (Αόριστος).

✓ Στην προστακτική αορίστου συναντούμε και το **-η-** και το **-ει-** και το **-υ-**.

π.χ. αγαπώ: αγάπησε – αγαπήστε.

π.χ. ανεβαίνω: ανέβα – ανεβείτε.

π.χ. λύνω: λύσε – λύστε.

Η μετοχή: μετοχές ενεργητικής φωνής

Η μετοχή ενεργητική φωνής:

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

- ➔ φανερώνει τον τρόπο που συμβαίνει κάτι. Δηλαδή, την ενέργεια του ρήματος.
π.χ. Έφυγε τρέχοντας. (πώς έφυγε; Τρέχοντας)
π.χ. Κοιμήθηκε ακούγοντας μουσική. (πώς κοιμήθηκε; Ακούγοντας μουσική)
- ➔ είναι άκλιτη.
- ➔ έχει κατάληξη -οντας, όταν δεν τονίζεται.
π.χ. παίζοντας. // π.χ. γράφοντας. // π.χ. βάφοντας.
- ➔ έχει κατάληξη -ώντας, όταν τονίζεται.
π.χ. πετώντας. // π.χ. γελώντας. // π.χ. κολυμπώντας.

15

1

5

Τα ουσιαστικά: Θηλυκά ουσιαστικά σε -ισσα

Τα θηλυκά ουσιαστικά σε **-ισσα** γράφονται με **-ι-** και **-σσ-**.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Εξαιρούνται τα ουσιαστικά:

- Λάρισα, σάρισα.
- λύσσα.
- γόησσα.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Την κατάληξη **-ισσα** έχουν όσα θηλυκά ουσιαστικά δηλώνουν:

→ καταγωγή.

π.χ. Κεφαλλονίτισσα. // π.χ. Σπαρτιάτισσα. // π.χ. Σαμιώτισσα.

→ επάγγελμα.

π.χ. φουρνάρισα. // π.χ. μανάβισσα. // π.χ. αγρότισσα.

→ τίτλο/ αξίωμα.

π.χ. βασίλισσα. // π.χ. πριγκίπισσα. // π.χ. δούκισσα.

→ ιδιότητα του αρσενικού.

π.χ. γείτονας – γειτόνισσα. // π.χ. πελάτης – πελάτισσα.

Ευθύς και πλάγιος λόγος

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ο **ευθύς λόγος** χρησιμοποιείται, όταν μεταφέρουμε τα **λόγια κάποιου τρίτου άμεσα**, ακριβώς όπως τα ακούσαμε από τον ίδιο.

✓ Πολλές φορές, οι φράσεις μπαίνουν μέσα σε **εισαγωγικά**. Ανάλογα τον τρόπο που θα επιλέξουμε, πριν από τη φράση που βρίσκεται σε ευθύ λόγο, βάζουμε διπλή τελεία (:) ή, μετά από αυτή, βάζουμε κόμμα (,).

π.χ. Ο Γιάννης ρώτησε: «Μπαμπά, θα έρθεις να με πάρεις από το σχολείο;».

π.χ. «Μπαμπά, θα έρθεις να με πάρεις από το σχολείο;», ρώτησε ο Γιάννης.

✓ Ο **διάλογος** είναι ευθύς λόγος.

π.χ. - Θα έρθεις να με πάρεις από το σχολείο;

- Τι ώρα σχολάς;

- 13:30.

- Εντάξει! Θα σε περιμένω στην είσοδο.

π.χ. Κατερίνα: Μπορείς να με περιμένεις για να φύγουμε μαζί στο σχολάσμα;

Μιχάλης: Μην αργήσεις! Θα σε περιμένω στην είσοδο.

Ο **πλάγιος λόγος** χρησιμοποιείται, όταν μεταφέρουμε τα **λόγια κάποιου τρίτου έμμεσα**, όχι ακριβώς όπως τα ακούσαμε από τον ίδιο.

π.χ. Ο Γιάννης ρώτησε τον πατέρα του αν θα τον πάρει από το σχολείο.

π.χ. Η Κατερίνα ζήτησε από τον Μιχάλη να την περιμένει να φύγουν μαζί στο σχολάσμα.

Μετατροπή από ευθύ λόγο σε πλάγιο:

1. αφαιρούμε τα εισαγωγικά ή τις παύλες.
2. χρησιμοποιούμε ρήματα, όπως: ρώτησε, ζήτησε, ανέφερε, είπε κ.α.
3. αλλάζουμε το πρόσωπο, ώστε να βγάζει σωστό νόημα η πρότασή μας.
4. ενώνουμε τις προτάσεις με τους κατάλληλους συνδέσμους.

π.χ. «Αύριο θα πάμε εκδρομή», ανακοίνωσε ο διευθυντής στους μαθητές. → Ο διευθυντής ανακοίνωσε στους μαθητές ότι αύριο θα πάνε εκδρομή.

Ενότητα 15η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Το επιφώνημα

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Επιφώνημα είναι το **άκλιτο μέρος του λόγου** που χρησιμοποιούμε για να εκδηλώσουμε κάποιο **συναίσθημα**: θαυμασμό, ευχαρίστηση, απορία, πόνο, ειρωνεία. ευχή κ.α.

Συναίσθημα/ πράξη	Επιφώνημα
Αβεβαιότητα	χμ!
Απορία	α!, ο!, μπα!
Άρνηση	α μπα!
Ειρωνεία	ει!, ου!
Έπαινο	εύγε!, μπράβο!
Ευχή	είθε!, μακάρι!, άμποτε!
Θαυμασμό	α!, ποπό!, μπα! ω!
Κάλεσμα	ει!, ω!
Παρακίνηση	άιντε!, άμει!, μαρς!, αλτ!, στοπ!, σουτ!
Περίπαιγμα, αποδοκιμασία	αλίμονο!, πωπώ! ει!, ου!, αχαχούχα!
Πόνο, λύπη	αχ!, ω!, όχου!, άου!, οχ!, αλί!,
Στενοχώρια, αηδία	ει!, ου!, ουφ!, πουφ!, πα πα πα!

ΘΥΜΑΜΑΙ!

- Βάζω **θαυμαστικό (!)** μετά από κάθε επιφώνημα που χρησιμοποιώ.
- Αν έχω μια πρόταση με το επιφώνημα **«Μακάρι»**, μπορώ να βάλω το θαυμαστικό στο τέλος.
π.χ. Μακάρι αύριο να πάμε για μπάνιο!
- Κάποιες φορές μπορούμε να βάλουμε **ερωτηματικό (;)** ή **αποσιωπητικά (...)** μετά από ορισμένα επιφωνήματα.

π.χ. Σήμερα δεν θα βρέξει. Ε;

π.χ. Άιντε...

Τα ουσιαστικά:
Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ειο

””

Τα ουδέτερα σε -ειο: → φανερώνουν **τόπο**.

→ τονίζονται στην **παραλήγουσα**.

→ και γράφονται με **-ει-**.

π.χ. ανθοπωλείο. // π.χ. νηπιαγωγείο. // π.χ. φαρμακείο.

→ **ΘΥΜΑΜΑΙ!** «Ανοίγω την πόρτα και μπαίνω στο...».

Στην ίδια κατηγορία με τα παραπάνω, συναντάμε και όσα ουσιαστικά:

→ δηλώνουν μια αρχή/ υπηρεσία και τα πρόσωπα που την αποτελούν.
π.χ. διδασκαλείο. // π.χ. στρατοδικείο. // π.χ. εφετείο.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Οι λέξεις: πλοίο, κρίνο, θρανίο, τοπίο, κρανίο, βιβλίο, δελτίο, πτυχίο, ψηφίο, φορτίο, θηρίο κ.α.
είναι **εξαιρέσεις** και δεν γράφονται με -ει-.

Παραγωγή λέξεων: Τα υποκοριστικά

”

Παραγωγή λέξεων έχουμε, όταν από μία λέξη φτιάχνουμε μια **νέα λέξη** προσθέτοντας μια **παραγωγική κατάληξη**. Η **νέα λέξη** ονομάζεται **παράγωγο**, ενώ η **αρχική λέξη** από την οποία φτιάχτηκε **πρωτότυπη**.

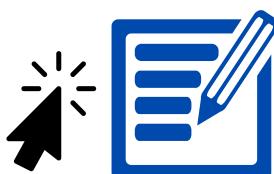
Τα **υποκοριστικά** είναι τα **παράγωγα** ουσιαστικά που δηλώνουν **κάτι μικρότερο** από αυτό που δηλώνει η πρωτότυπη λέξη.

π.χ. παιδί → παιδάκι. // π.χ. πόρτα → πορτούλα.

Τα **υποκοριστικά** μπορεί να χρησιμοποιούνται είτε **κυριολεκτικά** είτε **περιπαικτικά** ή **χαϊδευτικά**.

π.χ. Οι γονείς αγαπούν και προσέχουν τα παιδάκια τους. (κυριολεκτικό)

π.χ. Μην κάνεις σαν παιδάκι! (περιπαικτικό)

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις είναι:

-άκος	π.χ. μπαμπάκος.
-άκι	π.χ. μωράκι
-ίτσα	π.χ. βουλίτσα
-άκης	π.χ. Παναγιωτάκης.
-ούλης	π.χ. γατούλης.
-ούλι	π.χ. παγωτούλι.
-ούλα	π.χ. αδερφούλα.
-ούδι	π.χ. κοριτσούδι.
-ίσκος	π.χ. νεανίσκος.
-ύλλιο	π.χ. αλσύλλιο.
-όπουλο	π.χ. βλαχόπουλο.
-άριο	π.χ. βιβλιάριο

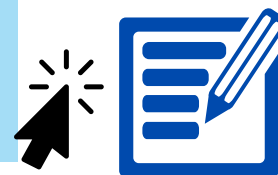

Ενότητα 15η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Τα σημεία στίξης:
Η διπλή τελεία (:)
και τα εισαγωγικά («»)

”

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τα σημεία στίξης είναι **σύμβολα** που χρησιμοποιούμε στον **γραπτό λόγο**. Με τη βοήθειά τους μπορούμε να **διαβάσουμε** σωστά ένα **κείμενο**, ώστε να **καταλάβουμε** το περιεχόμενό του.

Τα σημεία στίξης είναι:

η τελεία .	τα αποσιωπητικά ...
η άνω τελεία ´	το ενωτικό -
η διπλή τελεία ή άνω και κάτω τελεία :	η παύλα -
το ερωτηματικό ;	η διπλή παύλα --
το κόμμα ,	οι παρενθέσεις ()
το θαυμαστικό !	τα εισαγωγικά « »

Η διπλή τελεία ή άνω και κάτω τελεία (:)

Χρησιμοποιείται στη Γλώσσα πριν από:

- τον ευθύ λόγο.
π.χ. Ο Γιώργος είπε: «Αύριο δεν θα έρθω στη δουλειά, γιατί είμαι άρρωστος».
- γνωμικά, αποφθέγματα και παροιμίες.
π.χ. Μια σπαρτιατική φράση λέει: «Ἡ τὰν ἦ ἐπὶ τᾷς».
- απαρίθμηση.
π.χ. Μερικά από τα μαθήματα της Γ' Δημοτικού είναι: η Γλώσσα, τα Μαθηματικά, η Ιστορία και η Γυμναστική.
- ένα αποτέλεσμα ή συμπέρασμα.
π.χ. Τελικά, έμαθε γιατί τον πονούσε το δόντι του: χρειαζόταν σφράγισμα.

και στα Μαθηματικά:

όταν γράφουμε μια διαίρεση οριζόντια.

π.χ. $12 : 3 = 4$.

ΘΥΜΑΜΑΙ!

Μετά τη διπλή τελεία (:) ξεκινώ με **κεφαλαίο**, μόνο όταν ακολουθούν αυτούσια τα λόγια κάποιου ή μια παροιμία/ γνωμικό.

Τα εισαγωγικά (« »)

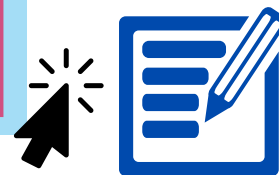

Τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται:

- στον ευθύ λόγο.
π.χ. Η δασκάλα ανακοίνωσε: «Αύριο θα πάμε εκδρομή στον Αρχαιολογικό Μουσείο».
- στα γνωμικά, αποφθέγματα και παροιμίες.
π.χ. «Δεν ελπίζω τίποτα. Δεν φοβάμαι τίποτα. Είμαι λήφτερος.» Νίκος Καζαντζάκης.
- στους τίτλους έργων.
π.χ. «Η μικρή γοργόνα». // π.χ. Η «Οδύσσεια» του Ομήρου.
- σε λέξεις που δεν χρησιμοποιούνται από το ευρύ κοινό/ ειδικό λεξιλόγιο/ ιδίωμα/ ιδιόλεκτος/ ξενικές λέξεις.
π.χ. Στο Αγρίνιο το «φοβάμαι» λέγεται και «σκιάζομαι».
- για να δείξουμε ότι μια λέξη χρησιμοποιείται μεταφορικά ή ειρωνικά.
π.χ. Το βλέμμα του «συννέφιασε».

Οι βαθμοί των επιθέτων: Ο Υπερθετικός Βαθμός

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ο υπερθετικός βαθμός

Τα επίθετα στον **υπερθετικό βαθμό** φανερώνουν ότι η **ιδιότητα** ενός ατόμου, αντικειμένου ή κατάστασης υπάρχει στον μεγαλύτερο βαθμό σε κάποιον συγκριτικά με όλους τους υπόλοιπους.

π.χ. Ο Πρόδρομος είναι ο πιο ψηλός στην τάξη.

π.χ. Το αυτοκίνητο είναι το πιο ακριβό που έχω δει.

π.χ. Ο καιρός είναι ο καλύτερος από όλη την εβδομάδα.

Ο υπερθετικός βαθμός σχηματίζεται με **δύο** τρόπους:

1. ο απόλυτος υπερθετικός βαθμός.

✓ Από το επίθετο αφαιρούμε την κατάληξη που έχει στον θετικό βαθμό και, στη θέση της, βάζουμε τις καταλήξεις:

• -ότατος, -ότατη, -ότατο.

π.χ. καθαρός → καθαρότατος, καθαρότατη, καθαρότατο.

Η παραλία είναι καθαρότατη.

• -ύτατος, -ύτατη, -ύτατο.

π.χ. βαρύς → βαρύτατος, βαρύτατη, βαρύτατο.

Η σχολική τσάντα μου είναι βαρύτατη.

• -έστατος, -εστατη, -εστατο.

π.χ. δημοφιλής → δημοφιλέστατος, δημοφιλέστατη, δημοφιλέστατο.

Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι δημοφιλέστατο.

✓ Κρατάμε το επίθετο στον θετικό βαθμό και πριν από αυτό βάζουμε το επίρρημα «πολύ».

▪ π.χ. καθαρός → πολύ καθαρός.

Η παραλία είναι πολύ καθαρή.

▪ π.χ. βαρύς → πολύ βαρύς.

Η σχολική τσάντα μου είναι πολύ βαριά.

▪ π.χ. δημοφιλής → πολύ δημοφιλής.

Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι πολύ δημοφιλές.

2. ο σχετικός υπερθετικός βαθμός.

✓ Κρατάμε το επίθετο στον θετικό βαθμό και πριν από αυτό βάζουμε το οριστικό άρθρο (ο, η, το) και το επίρρημα «πιο».

▪ π.χ. καθαρός → ο πιο καθαρός.

Η παραλία αυτή είναι η πιο καθαρή που έχω δει.

▪ π.χ. βαρύς → ο πιο βαρύς.

Η σχολική τσάντα μου είναι η πιο βαριά που έχω.

▪ π.χ. δημοφιλής → πιο δημοφιλής.

Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι το πιο δημοφιλές.

✓ Τρέπουμε το επίθετο στον συγκριτικό βαθμό και πριν από αυτό βάζουμε το οριστικό άρθρο (ο, η, το).

▪ π.χ. καθαρός → ο καθαρότερος.

Η παραλία αυτή είναι η καθαρότερη που έχω δει.

▪ π.χ. βαρύς → ο πιο βαρύς.

Η σχολική τσάντα μου είναι η βαρύτερη που έχω.

▪ π.χ. δημοφιλής → πιο δημοφιλής.

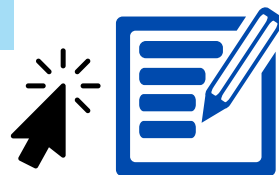
Στην Ελλάδα, το σουβλάκι είναι το δημοφιλέστερο γρήγορο φαγητό.

Οι αντίθετες λέξεις

”

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Αντίθετες λέξεις λέμε όσες έχουν **αντίθετη έννοια** μεταξύ τους. Δηλαδή, η μία σημαίνει το εντελώς **αντίθετο** από την άλλη.

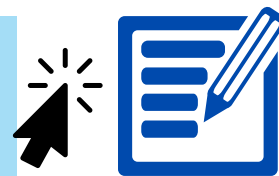
Διαφορετικά, οι λέξεις αυτές λέγονται και αντώνυμες ή αντώνυμα.

π.χ. νύχτα – μέρα.
π.χ. πάνω – κάτω.
π.χ. ακριβό – φθηνό.
π.χ. φωτεινός – σκοτεινός.
π.χ. κακός – άκακος.
π.χ. διπλώνω – ξεδιπλώνω.

Οι σύνθετες λέξεις

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Σύνθετες λέξεις είναι εκείνες που προέρχονται από την **ένωση δύο ή περισσότερων διαφορετικών λέξεων**.

π.χ. βιβλίο + θήκη = βιβλιοθήκη.

π.χ. α (στερητικό) + παρά + δεκτός = απαράδεκτος.

Οι **δύο ή παραπάνω λέξεις** που χρησιμοποιούμε για να φτιάξουμε τη νέα, ονομάζονται **συνθετικά**.

Επομένως, μία **σύνθετη λέξη** έχει τουλάχιστον **α' συνθετικό** και **β' συνθετικό**.

π.χ.

α' συνθετικό: μαχαίρι.

β' συνθετικό: πιρούνι.

σύνθετη λέξη: μαχαιροπίρουνο.

Παρατηρούμε ότι στην παραπάνω λέξη το τελικό «**-ι**» από τη λέξη «μαχαίρι» μετατράπηκε σε «**-ο-**» (μαχαιρ-ο-πίρουνο). Το «**-ο-**» αυτό χρησιμοποιείται τις περισσότερες φορές για να κάνουμε την ένωση δύο λέξεων.

π.χ. μαξιλάρι + θήκη = μαξιλαρ-ο-θήκη.

π.χ. δρεπάνι + κατσαβίδι = δρεπαν-ο-κατσάβιδο.

Τα σχήματα λόγου: Η μεταφορά

”

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Μεταφορά έχουμε όταν χρησιμοποιούμε τις **λέξεις** με **σημασία διαφορετική από την πραγματική**.

Δηλαδή, δανειζόμαστε την έννοια που έχουν για κάτι που δεν υπάρχει ή δεν μπορεί να συμβεί στην πραγματικότητα.

π.χ. Ο Γιάννης έχει χρυσή καρδιά.
π.χ. Το χιόνι σκέπασε τα πάντα στην πόλη

ONLINE TEST

16

16

Ενότητα 16η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Το επίθετο: Τα αριθμητικά επίθετα

Τα **επίθετα** συνοδεύουν **ουσιαστικά** και μας δίνουν επιπλέον **πληροφορίες** για αυτά. Δηλαδή, τα **περιγράφουν**.

Τα επίθετα **συμφωνούν** με τα ουσιαστικά που συνοδεύουν σε **γένος** (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο), **πτώση** (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική) και **αριθμό** (ενικός, πληθυντικός).

Τα αριθμητικά επίθετα

Τα **αριθμητικά επίθετα** είναι εκείνα που φανερώνουν τον **αριθμό** των λέξεων που προσδιορίζουν. Ανάλογα με τη σημασία τους, τα αριθμητικά επίθετα διακρίνονται σε:

➔ **Απόλυτα** αριθμητικά, που δηλώνουν έναν συγκεκριμένο πλήθος.
π.χ. Η Νίκη έχει τρία σκυλάκια.

➔ **Τακτικά** αριθμητικά, που δηλώνουν τη σειρά (τάξη).
π.χ. Ο Δημήτρης βγήκε πρώτος στον διαγωνισμό τρεξίματος.

ΘΥΜΑΜΑΙ!

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

- Το θηλυκό αόριστο άρθρο (μια) **δεν** τονίζεται. Έτσι, ξεχωρίζει από το αριθμητικό επίθετο «μία».
π.χ. **Μια** κοπέλα μπήκε στο μαγαζί και αγόρασε **μία** σοκολάτα.
- Οι αριθμοί μέχρι το δεκαεννιά (19) γράφονται με μια λέξη.
π.χ. δεκατρία // είκοσι τρία.
- Οι αριθμοί που έχουν μέσα τους το «εννιά» (9) γράφονται με -νν-, ενώ οι υπόλοιπες με -ν-.
π.χ. εννιακόσια // ενενήντα.

Πίνακας των απόλυτων και τακτικών αριθμητικών

Αριθμητικά ψηφία	Απόλυτα αριθμητικά	Τακτικά αριθμητικά
1	ένας, μία, ένα	πρώτος, -η, -ο
2	δύο/δυο	δεύτερος, -η, -ο
3	τρεις, τρία	τρίτος, -η, -ο
4	τέσσερις, τέσσερα	τέταρτος, -η, -ο
5	πέντε	πέμπτος, -η, -ο
6	έξι	έκτος, -η, -ο
7	επτά/εφτά	έβδομος, -η, -ο
8	οκτώ/οχτώ	όγδοος, -η, -ο
9	εννέα/εννιά	ένατος, -η, -ο
10	δέκα	δέκατος, -η, -ο
11	ένδεκα/έντεκα	ενδέκατος, -η, -ο/ εντέκατος, -η, -ο
12	δώδεκα	δωδέκατος, -η, -ο
13	δεκατρία	δέκατος τρίτος
14	δεκατέσσερα	δέκατος τέταρτος
15	δεκαπέντε	δέκατος πέμπτος

16	δεκαέξι/δεκάξι	δέκατος έκτος
17	δεκαεπτά/δεκαεφτά	δέκατος έβδομος
18	δεκαοκτώ/δεκαοχτώ	δέκατος όγδοος
19	δεκαεννέα/δεκαεννιά	δέκατος ένατος
20	είκοσι	εικοστός, -ή, -ό
21	είκοσι ένας, μία, ένα	εικοστός πρώτος
22	είκοσι δύο	εικοστός δεύτερος
30	τριάντα	τριακοστός
40	σαράντα	τεσσαρακοστός
50	πενήντα	πεντηκοστός
60	εξήντα	εξηκοστός
70	εβδομήντα	εβδομηκοστός
80	ογδόντα	ογδοηκοστός
90	ενενήντα	ενενηκοστός
100	εκατό	εκατοστός
101	εκατόν ένας, μία, ένα	εκατοστός πρώτος
102	εκατό(ν) δύο	εκατοστός δεύτερος
200	διακόσιοι, -ες, -α	διακοσιοστός, -ή, -ό
300	τριακόσιοι, -ες, -α	τριακοσιοστός, -ή, -ό

400	τετρακόσιοι, -ες, -α	τετρακοσιοστός, -ή, -ό
500	πεντακόσιοι, -ες, -α	πεντακοσιοστός, -ή, -ό
600	εξακόσιοι, -ες, -α	εξακοσιοστός, -ή, -ό
700	επτακόσιοι, -ες, -α/ εφτακόσιοι, -ες, -α	επτακοσιοστός, -ή, -ό/ εφτακοσιοστός, -ή, -ό
800	οκτακόσιοι, -ες, -α/ οχτακόσιοι, -ες, -α	οκτακοσιοστός, -ή, -ό/ οχτακοσιοστός, -ή, -ό
900	εννιακόσιοι, -ες, -α	εννιακοσιοστός, -ή, -ό
1.000	χίλιοι, -ες, -α	χιλιοστός, -ή, -ό
2.000	δύο χιλιάδες	δισχιλιοστός, -ή, -ό
10.000	δέκα χιλιάδες	δεκακισχιλιοστός, -ή, -ό
100.000	εκατό χιλιάδες	εκατοντακισχιλιοστός, -ή, -ό
1.000.000	ένα εκατομμύριο	εκατομμυριοστός, -ή, -ό
1.000.000.000	ένα δισεκατομμύριο	δισεκατομμυριοστός, -ή, -ό

Οι αντίθετες λέξεις

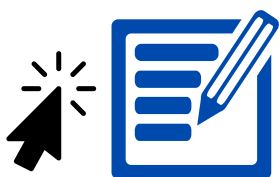
”

Αντίθετες λέξεις λέμε όσες έχουν **αντίθετη έννοια** μεταξύ τους. Δηλαδή, η μία σημαίνει το εντελώς **αντίθετο** από την άλλη.

Διαφορετικά, οι λέξεις αυτές λέγονται και αντώνυμες ή αντώνυμα.

- π.χ. νύχτα – μέρα.
- π.χ. πάνω – κάτω.
- π.χ. ακριβό – φθηνό.
- π.χ. φωτεινός – σκοτεινός.
- π.χ. κακός – άκακος.
- π.χ. διπλώνω – ξεδιπλώνω.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητα 16η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

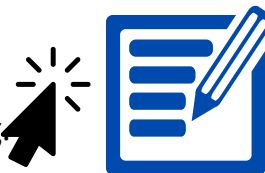
Οι σύνθετες λέξεις

”

Σύνθετες λέξεις είναι εκείνες που προέρχονται από την **ένωση δύο ή περισσότερων διαφορετικών λέξεων**.

π.χ. βιβλίο + θήκη = βιβλιοθήκη.

π.χ. α (στερητικό) + παρά + δεκτός = απαράδεκτος.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Οι **δύο ή παραπάνω λέξεις** που χρησιμοποιούμε για να φτιάξουμε τη νέα, ονομάζονται **συνθετικά**.

Επομένως, μία **σύνθετη λέξη** έχει τουλάχιστον **α' συνθετικό** και **β' συνθετικό**.

π.χ.

α' συνθετικό: μαχαίρι.

β' συνθετικό: πιρούνι.

σύνθετη λέξη: μαχαιροπίρουνο.

Παρατηρούμε ότι στην παραπάνω λέξη το τελικό «-ι» από τη λέξη «μαχαίρι» μετατράπηκε σε «-ο-» (μαχαιρ-ο-πίρουνο). Το «-ο-» αυτό χρησιμοποιείται τις περισσότερες φορές για να κάνουμε την ένωση δύο λέξεων.

π.χ. μαξιλάρι + θήκη = μαξιλαρ-ο-θήκη.

π.χ. δρεπάνι + κατσαβίδι = δρεπαν-ο-κατσάβιδο.

Ενότητα 16η - Γλώσσα Γ' Δημοτικού - ΘΕΩΡΙΑ

Τα αρκτικόλεξα

”

Όταν γράφουμε ένα σύνολο λέξεων χρησιμοποιώντας μόνο το **πρώτο** ή τα πρώτα γράμματα από τις λέξεις, τότε φτιάχνουμε **αρκτικόλεξα**. Τα αρκτικόλεξα μάς βοηθούν να κρατάμε τον λόγο μας **σύντομο**. Ως αρκτικόλεξα, συνήθως, εμφανίζονται οι **επωνυμίες** από επιχειρήσεις, οργανισμούς, ιδρύματα ή υπηρεσίες.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

ΕΛ.ΤΑ. → Ελληνικά Ταχυδρομεία.

Ε.Μ.Υ. → Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία.

Ε.Υ.Δ.Α.Π. → Εταιρεία Ύδρευσης Αποχέτευσης Πρωτεύουσας.

Κ.Τ.Ε.Λ. → Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων.

Δ.Ε.Η. → Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Δεν ξεχνάμε να βάζουμε **τελεία (.)** ανάμεσα στα γράμματα.

Η δομή της πρότασης: Η επαυξημένη πρόταση

”

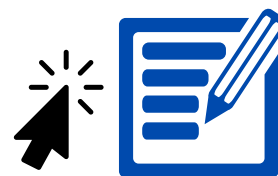
Πρόταση ονομάζουμε ένα **σύνολο λέξεων** που έχει ένα ολοκληρωμένο νόημα. Εκτός από τις **απλές** και τις **ελλειπτικές** προτάσεις, υπάρχουν και οι **επαυξημένες**.

Οι **επαυξημένες** προτάσεις περιλαμβάνουν τους όρους που έχει μια απλή πρόταση και σε αυτούς προστίθενται άλλοι, οι οποίοι τους συμπληρώνουν και εμπλουτίζουν τον λόγο μας.

π.χ. Η Αλεξία έχει μια αδερφή. (απλή πρόταση) → Η Αλεξία έχει μια μεγαλύτερη αδερφή. (επαυξημένη πρόταση)

π.χ. Η Νίκη είναι καθηγήτρια. (απλή πρόταση) → Η Νίκη είναι καθηγήτρια Αγγλικών. (επαυξημένη πρόταση)

π.χ. Ο Γιάννης χτύπησε. (απλή πρόταση) → Εχθές το βράδυ ο Γιάννης χτύπησε.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ONLINE TEST

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:
Πρόδρομος Μιχαλάκης

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΛΥΣΑΡΙ | LISARI.GR
& Πρόδρομος Μιχαλάκης

Πανόρμου 14 & Σμύρνης,
12242, Αιγάλεω
τηλ.: 210 5982 614
e-mail: info@lisari.gr
www.lisari.gr

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται από τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και από τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή οποιοδήποτε μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

